Ñapa

Weekendbijlage van dagblad Amigoe

zaterdag 1 december 2012

REPORTAGE
'Bruisend en historisch' 5

SUCCESVERHAAL
Hoerenlopers of talentenjagers? 10

ACHTERGROND
30 jaar Semperflorens 14

Ñapa special: 15 jaar Werelderfgoed

Deze week besteedt de Ñapa in samenwerking met NAAM aandacht aan het 15-jarig jubileum van Willemstad als werelderfgoedstad.

Door de hele Ñapa heen vindt u artikelen over dit onderwerp. Op deze pagina vindt u het eerste stuk. Verder bijdragen over de erfgoednota 2012, over de viering van het derde lustrum, een interview met directeur van DMO Raygen Zuiverloon en een stuk van NAAM-directeur Ansano over 'Bruisend en dynamisch Willemstad'.

National Archaeological Anthropological Memory Managemen (NAAM)

15 jaar Werelderfgoed

Dagelijks leven in De Willemstad

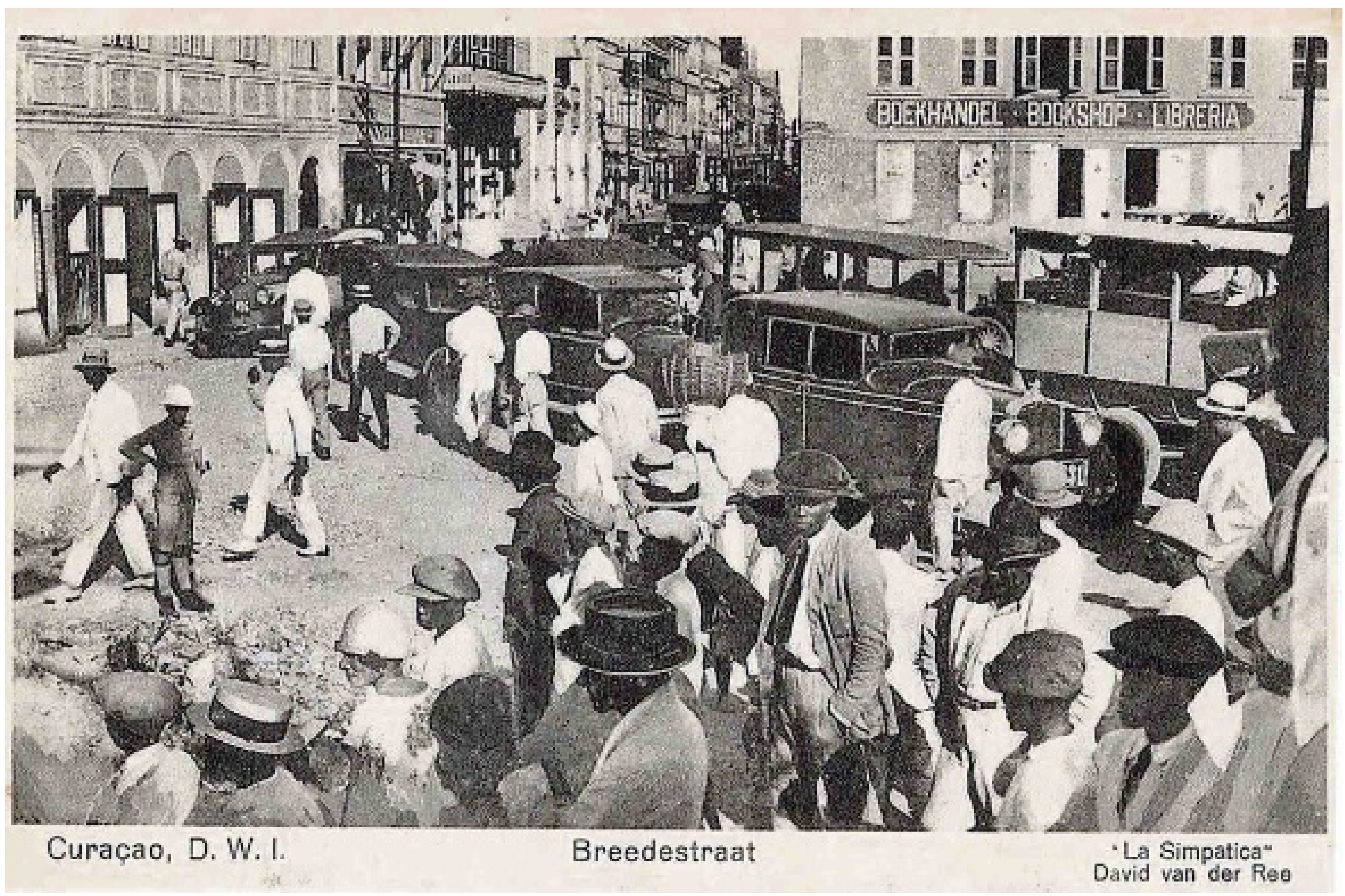

Hoewel Willemstad in 1997 tot werelderfgoedstad is verklaard, is er in Punda zoveel veranderd, dat het moeilijk voorstelbaar is hoe het dagelijks leven eruit zag in de 19e eeuw. Alleen in de smalle achterafsteegjes als de Windstraat is de sfeer van vroeger nog goed voelbaar. In deze steeg bevinden zich ook nog enkele monumentjes in vrijwel authentieke staat.

Tekst: Els Langenfeld

Nu woont er vrijwel niemand meer in Punda en is de binnenstad verworden tot winkel- en kantoorgebied, maar tot de sloop van de stadsmuur in 1860 woonden er 2.460 mensen, waaronder 636 slaven. Vrijwel alle panden aan de Waterkant (Handelskade), de Breedestraat en de Heerenstraat hadden op de begane grond een pakhuis, terwijl op de verdiepingen erboven dikwijls meerdere gezinnen woonden.

Vooral langs de Waterkant, maar ook in de Heerenstraat waren tal van drankwinkels, die tegelijkertijd als kroeg functioneerden. Er gold een tapverbod op zon- en feestdagen tijdens de kerkdienst - uiteraard ging het hierbij om de protestantse dienst in de Fortkerk en niet de joodse of katholieke diensten. Maar verder werd er lustig op los geschonken. Het runnen van een slijterij annex café was één van de weinige, maatschappelijk geaccepteerde manieren voor de lagere blanke bevolking om in hun levensonderhoud te voorzien, vooral voor weduwen.

Een andere manier was het runnen van een 'hotel'. Deze grootse benaming stond dikwijls voor niet meer dan een paar kamers die werden verhuurd met de mogelijkheid ook de maaltijden aldaar te gebruiken. Net als de bewoners van Punda had ook de hotelgast zich te behelpen met een 'stilletje', dat de hele dag op de slaapkamer bleef staan en 's morgens in het Waaigat of de Annabaai werd geleegd. Een bekende uitbater was Josiah Thompson, die met wisselend succes aan de Waterkant en in de Heerenstraat een hotel of koffiehuis runde, waaronder het Commercial Hotel en Nassau's Koffy Huis in het huidige Penhagebouw. Thompson kwam op tragische wijze om het leven na een val uit het raam van zijn woning. 'Men verhaalt dat hy op laatstleden Woensdag avond te 9 ure, zich op ene sofa had nedergelegd om te rusten en in slaap gevallen was; eenigen tyd later stond hy op en wilde naar zyne slaapplaats gaan, doch half in slaap zynde, stapte hy in plaats van zyne bedstede, op eene stoel welke voor een vengster stond en menende op zyn bed te gaan leggen, viel hy uit het vengster van eene hoogte van omtrent 20 voeten; de kracht van zyn val werd gebroken door een uithangbord doch niettegenstaande dat, hy zich zeer zwaar aan het hoofd en aan de zyde kneusde. Men zegt ook dat hy een slaapwandelaar was'

School

Verschillende verdiepingen van huizen in de Breedestraat hebben als school gediend. In die tijd bestond een particuliere school uit een leerkracht, soms met een assistent, die les gaf aan een groep leerlingen van allerlei leeftijden door elkaar. Welke vakken werden gegeven hing af van de capaciteiten van de leraar. Zo was er de uit Nederland afkomstige Klaas van Eekhout, die een school begon op de bovenverdieping van een pand aan de noordzijde van de Breedestraat. Hij gaf onderwijs 'in de eerste grondbeginselen onzer moedertaal, schrijven en rekenen.' Een andere Nederlandse onderwijzer was Nicolaas Anslijn. Zijn landsschool bevond zich op de verdieping van het huis aan de noordoosthoek van de Breedestraat tegen de stadsmuur (nu hoek Columbusstraat).

In 1819 was het aantal particuliere scholen gelimiteerd tot drie, maar deze beperking werd in 1837 opgeheven. In korte tijd verdrievoudigde het aantal particuliere scholen.Tientallen particuliere scholen zagen voor kortere of langere tijd het levenslicht. Daarnaast was er een groot aanbod van lessen in een bepaald vak, zoals een vreemde taal, wiskunde, tekenen, bouw- of scheepvaartkunde. Vooral voor verarmde dames uit de betere kringen was een schooltje een eerbare oplossing om in het eigen onderhoud te voorzien.

Bedrijvigheid

Niet alleen de huizen in de Breedestraat, de Heerenstraat en de Waterkant hadden op de begane grond winkels en pakhuizen, ook in de andere straten en stegen had je op de benedenverdieping winkeltjes en werkplaatsen, broodbakkers en baardscheerders, leerlooiers en geldwisselaars. Dan had je nog vrije vrouwen en slavinnen die op straat groente, vis of brandhout uitventten, in de open galerijen van de huizen langs de straat kippen slachtten, maïs maalden of stampten, eten kookten of vlees braadden. Vanwege de ondraaglijke stank was het verboden binnen de stadsmuren schildpadden te slachten. Dan had je nog de loslopende honden en varkens en 's avonds straatmuzikanten, dronken zeelui en andere rumliefhebbers. Het leven in de smalle steegjes waar amper de wind doorheen kon waaien, was beslist geen onverdeeld genoegen.

Vervolg op pagina 2

Rijk

De bewering dat in Punda de rijke joden en protestanten woonden is niet juist. De bevolkingscijfers laten zien dat rond 1840 minder dan eenderde van de bevolking in Punda jood of protestant was.

Het misvormde beeld dat Punda voornamelijk werd bewoond door rijke joden en protestanten komt doordat er een groot verschil zit tussen de bewoners en eigenaren van de panden. Uit een vergelijking van belastinglijsten met transportakten blijkt dat slechts 30 procent van de huizen in Punda geheel of gedeeltelijk door de eigenaar werden bewoond.

In 1818 stonden binnen de stadsmuren 257 huizen met een totale waarde van ruim 1,1 miljoen pesos. De verdeling per bevolkingsgroep was als volgt:

Joods: 147 huizen
gemiddelde waarde 4.536 pesos
totaal 666.000 pesos

Protestant: 60 huizen
gemiddelde waarde 4.648 pesos
totaal 280.000 pesos

Kleurling: 48 huizen
gemiddelde waarde 3.545 pesos
totaal 170.000 pesos

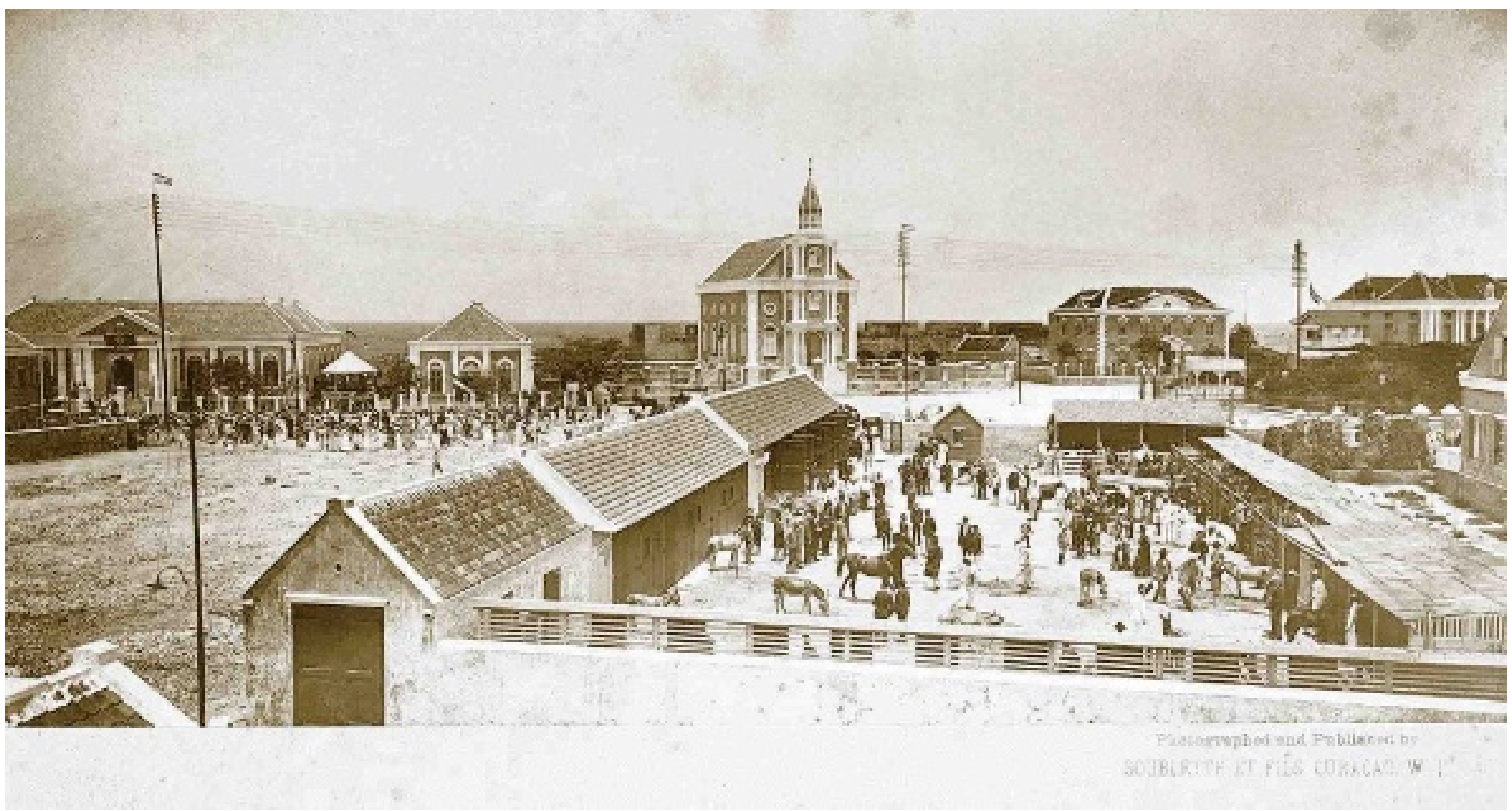

Overzicht

Punda was verdeeld in vier wijken, elke wijk kende een wijkmeester. Zij waren verplicht elk jaar een lijst in te leveren met een overzicht van de bewoners in hun wijk. Volgens die staten woonden in 1839 in Punda in totaal 2.097 personen inclusief de slaven. Slechts 36 bewoners waren niet op Curaçao geboren. Het merendeel van de slaven waren vrouwelijke huisbedienden (wasvrouw, kokkin, naaister etc.): van de 671 slaven waren er 32 mannen, 284 vrouwen en 355 slavenkinderen (jonger dan 15 jaar). Overigens was er ook onder de vrije bevolking in Punda sprake van een groot vrouwenoverschot: 252 mannen konden kiezen uit 878 vrouwen. Bij bijna 60 procent van de gezinnen stond een vrouw aan het hoofd.

In de jaren 1838 tot en met 1840 werden de vrije lieden en de slaven op deze bevolkingsstaten ook nog eens verdeeld in 'van de couleur' of zwart. De getallen ontkrachten de mythe dat vrouwelijke huisbedienden voornamelijk kleurlingen waren, buitenkinderen van de shons. Er woonden en werkten namelijk bijna 2 1/2 keer zoveel zwarte slavinnen in de stad als gekleurde slavinnen.

ÑAPA 2012
Nr. 43

INHOUD

Historisch Willemstad 1
Spotlight 2
'Mea Culpa' 3
Gezondheid 4
Bruisend en dynamisch Willemstad 5
Cultuur Agenda 6
Literatuur 7
Varia Puzzels 8
Eten&Drinken 9
Business HR-seminar 10
Business Columns 11
Business Rubrieken 12
In bedrijf 13
Succesverhaal Semperflorens 14

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Sarah Kuiper

Aan deze Ñapa werkten mee:
Ingemara Bak
Monique Casimiri
Liesbeth Echteld
Verele Ghering
Hans de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Lennart Huijsen
Lisette Keus
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Roxanne Martha
Maya Mathias
NAAM
Milangela Plate
Marcel Truyens
Hans Vaders
May Voges
Miriam de Windt
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
767-2000
advertentienapa@amigoe.com

15 jaar Werelderfgoed

Erfgoednota 2012: 'Verbetering binnenstad centraal'

Doelmatig beleid is hard nodig om de binnenstad te verbeteren. Dat staat in de Erfgoednota 2012 die Charles do Rego als voorzitter van de Monumentenraad Curaçao 2012 donderdag 22 november aanbood aan minister van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning Dominique Adriaens.

Tekst: Oscar van Dam

De Monumentenraad voerde naar aanleiding van de verwaarlozing van veel monumenten in de binnenstad overleg met de belangrijkste 'stakeholders' op het gebied van de monumentenzorg en de binnenstad. Dit waren de Stichting Monumentenfonds Curaçao, Stichting Monumentenzorg Curaçao, NV Stadsherstel Willemstad, Fundashon Pro Monumento, ROP, DMO en Federashon Otrobanda. De doelstelling was om gezamenlijk een standpunt in te nemen met betrekking tot het veiligstellen van zowel het culturele als het economische belang van Willemstad. Op basis van dit overleg is door de Monumentenraad de 'Erfgoednota 2012' opgesteld met uitgewerkte voorstellen voor aanpassing van het huidige monumentenbeleid.

Hoewel in de afgelopen twee decennia veel is bereikt, verkeren nog veel monumenten in een zeer slechte staat. Het behoud van deze historische gebouwen is niet alleen van belang omdat deze deel uitmaken van het erfgoed van de bevolking van Curaçao, de monumenten zijn ook van economische betekenis. De mooie gevels zijn een trekpleister voor toeristen en de vele restauraties leveren een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid. Door de aanwijzing in december 1997 van Willemstad tot een Unesco-werelderfgoedstad heeft de binnenstad wereldwijd bekendheid gekregen als een unieke havenstad in het Caribische gebied. Deze status is dus niet alleen een eer, maar stimuleert tevens in belangrijke mate het toerisme. Om deze status te behouden dient er echter op basis van een doelmatig beleid te worden gewerkt aan een verbetering van de binnenstad, zo meent de Monumentenraad.

De Erfgoednota 2012 heeft betrekking op historische gebouwen en op een beheersplan voor de binnenstad. In de nota worden onder meer de volgende voorstellen gedaan:

1. Het harder aanpakken van monumenteneigenaren die, ondanks dat ze daar al verschillende brieven van de overheid over ontvingen, hun pand moedwillig laten verloederen.
2. Het beschikbaar stellen van fondsen door de overheid waardoor er noodherstel aan slechte panden kan worden uitgevoerd. Geld dat vervolgens teruggevorderd dient te worden bij de eigenaar van het monument.
3. Het opzetten van een Monumentenwacht. Deze voert jaarlijks inspecties uit aan monumenten over de staat van onderhoud en legt dat vast in een rapport. Hierdoor weet de monumenteneigenaar beter wat de gebreken zijn van zijn/haar monument.
4. Het opzetten van een breed 'Bewustwordingsprogramma'. Dit om de waardering voor en de kennis over de Curaçaose monumenten te verhogen bij de Curaçaose bevolking.
5. Het instellen van een onafhankelijke commissie voor het beoordelen van nieuwbouwplannen in historisch Willemstad. Hierdoor wordt hopelijk de kwaliteit van de nieuwbouw verhoogd.
6. Het aanstellen van een city manager voor Willemstad, een Unesco-Werelderfgoedstad. Deze dient onder meer de coördinatie van de verschillende stadsvernieuwingsactiviteiten te structureren.
7. Het opzetten van een 'Business Improvement District' in de binnenstad waar alle vastgoedeigenaren en winkeliers financieel aan moeten bijdragen. Hierdoor komen fondsen beschikbaar waarmee de binnenstad op allerlei gebied, zoals de veiligheid en het aanzien, kan worden verbeterd.

De Monumentenraad heeft de minister verzocht om de voorstellen in de Erfgoednota 2012 over te nemen als formeel beleid.

Het leven in de Willemstad (vervolg)

Vervolg van pagina 1

Het bestuur probeerde dan ook middels diverse wetten en plakkaten de leefbaarheid in de stad te bevorderen. De stadsbewoners werkten echter niet altijd mee. Zo waren al sinds 1761 diverse plakkaten uitgevaardigd die het los laten lopen van varkens in de stad verbood. Varkens die los op straat liepen werden geconfisceerd en iemand die een loslopend varken zag, mocht dit dier doodslaan of doodsteken en het vlees houden zonder dat de eigenaar recht had op enige vergoeding. Uiteindelijk werd in 1855 een totaalverbod op het houden van varkens in de stad uitgevaardigd. Niet dat dit veel hielp; nog in 1872 moest de procureur-generaal constateren dat er nog steeds varkens losliepen in het stadsdistrict, waaruit geconcludeerd kon worden dat die dieren nog steeds heimelijk in de stad werden gehouden. In de 19e eeuw bestond nog geen vuilophaaldienst of DOW, die de straten schoonhield of repareerde. Dat moesten de bewoners zelf doen. Gouverneur Albert Kikkert, die in maart 1816 het bestuur over de kolonie overnam van de Engelse bezetters, bepaalde dat de eigenaren of bewoners van de huizen in de stad 'de straat voor en in den omtrek hunner huisen en erven altijd in goede order hebben te houden en

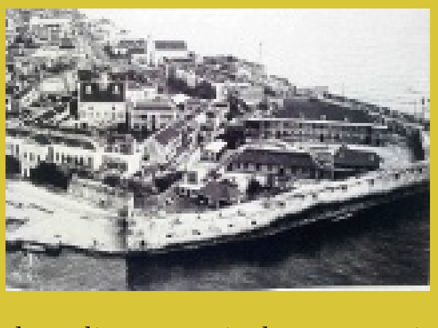

de nodige reparatie daaraan op eigen kosten zullen hebben te doen.' Ook moesten zij de straat en de goten waarlangs het regenwater naar het Waaigat of de Annabaai werd afgevoerd, twee keer in de week 'naamlijk op Woensdag en Saturdag' schoonmaken. Wie in gebreke bleef, kon veroordeeld worden tot een boete van 20 Pesos.

Inspectie
Behalve inspectie van de straten werden ook elke drie maanden de huizen en koraalmuren geïnspecteerd op mogelijke bouwvalligheid. Indien inderdaad vrees voor instorting bestond, werd dit aan de eigenaar of huurder van de woning medegedeeld met de opdracht ervoor te zorgen dat het gebrek zo spoedig mogelijk werd hersteld. Wanneer dit niet binnen de aangegeven termijn geschiedde, kon de eigenaar een boete van 25 gulden tegemoet zien met de verplichting alsnog binnen acht dagen het gebrek te herstellen, op straffe van verdubbeling van de boete en dat de reparatie in opdracht van het bestuur werd uitgeveoerd, uiteraard op kosten van de eigenaar. Indien het huis te bouwvallig was om te repareren of de eigenaar onvermogend, kon het bestuur zelfs opdracht geven tot sloop van het pand. Dat deze inspecties ook daadwerkelijk plaatsvonden blijkt uit de overzichten van panden met gebreken, die bij tijd en wijle in de Curaçaosche Courant verschenen.

Foto van de week

Vijf cruiseschepen op een dag. Het was gezellig druk in de stad en Fransje Severin-van der Lijn maakte vele foto's. 'Ondanks dat we hier wonen kan ik niet genoeg krijgen van al het moois dat Curacao te bieden heeft', schrijft ze.

Een van de cruiseschepen (Aidaluna) had een grote glazen wand waarin je (een gedeelte) van de stad zag weerspiegelen. Deze foto wilde ze ons niet onthouden.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem naar Ñapa@amigoe.com

Thuis

Solliciteren

Ik heb de ultieme baan gevonden. Op Curaçao. Ik kan er tijdelijk van rondkomen. Zeer tijdelijk ben ik bang. Alleen in de maand december. Het is een baan die ik ook nog nergens anders ben tegengekomen. Ik wil er eigenlijk ook niet teveel ruchtbaarheid aan geven. Ik ben veel te bang dat iemand anders er ook op wil solliciteren.
De functie-eisen zijn duidelijk. Je moet proactief zijn, dat is geen probleem. Je moet van aanpakken weten, doe ik altijd wel. Technisch handig kan een probleem worden, maar ik ken genoeg mensen die dit wel zijn, die schakel ik wel in. Betrouwbaar, als geen ander. Op korte termijn beschikbaar. Dat kan lastig worden, aangezien ze hier op mijn werk bedacht hebben, dat ik een opzegtermijn heb van twee maanden.
Gezien de functie kan dat problemen geven. Twee maanden, dan bestaat de functie eigenlijk niet meer. Zoals gezegd, deze is alleen te vervullen in de maand december. Vooruit, ook nog een klein stukje in november en januari. Maar langer zeker niet. Het betaalt niet slecht. Ook niet goed. Ze betalen tien gulden per uur. Netto wel te verstaan. Als ik dan op een dag zo'n acht uur werk, heb ik tachtig gulden verdiend. Als ik dat twintig dagen doe, dan heb ik wel een ticket verdiend. Ik ga er namelijk vanuit dat een ticket niet inbegrepen is bij deze tijdelijk te vervullen baan. Op het eiland zelf zijn waarschijnlijk genoeg mensen die deze baan willen. Je werkt in de buitenlucht, je komt op ongekende hoogtes en brengt het eiland in prachtige kerstsferen.
Maar ik wil het zo graag. Ik werd helemaal warm bij het idee. Nee, van de hitte die overdag op je huid straalt als je in de buitenlucht werkt. Ook niet van alle lampjes die dit beroep met zich meebrengt. Nee, de warmte van het idee om daar een paar weken te zijn. Vandaar dat ik het niet te hard roep. Anders willen al mijn vrienden, die in Nederland wonen, en ook van Curaçao komen, deze baan ook.
Ik weet niet of de advertentie van deze baan ook in de krant heeft gestaan op Curaçao. Wij hebben hem gezien bij de vacaturebank van Curaçao. Online natuurlijk. Dus mochten er mensen alsnog nieuwsgierig zijn geworden, dan is dat de plek om te zoeken.
Ik stopte, in eerste instantie, al bij het lezen van de titel van de advertentie. Die sprak zo tot mijn verbeelding, dat ik de rest eigenlijk niet eens hoefde te lezen. Zo'n baan, met zo'n titel, dat kon alleen maar op Curaçao:
'Medewerker kerstverlichting'.
Wie wil daar nu niet op solliciteren. Dan maken de arbeidsvoorwaarden toch eigenlijk al helemaal niets meer uit. Pak mij maar in. Ik kom eraan. Ik klim wel in die hoge boom om verlichting op te hangen, ik sluit de snoeren wel aan en maak een lichtplan als ze dat willen. Op de peertjes na, draai ik er mijn hand niet voor om.

Monique Casimiri

‘Mea Culpa’ (2)

In eerdere artikelen zijn de lezers van Ñapa meegevoerd langs bekende en minder bekende mijlpalen in de geschiedenis van de slavernij.
Nu neemt onze medewerker Fred de Haas u mee op een zoektocht naar het geweten van het rooms-katholieke Spanje en Portugal in de eerste eeuwen na Columbus.
Hij probeert het antwoord te vinden op de vraag hoe het rooms-katholicisme in het reine kon komen met wat ieder weldenkend mens, ook de mens van de 16e en 17e eeuw dus, moet hebben ervaren als een groot onrecht.
We zullen op grond van voornamelijk Spaanse bronnen zien hoe geleerde katholieke geestelijken zich met allerlei argumenten in duizend bochtenwrongen om zowel God als de slavenhandelaar te kunnen behagen. En we zullen ook kennismaken met dappere Broeders (frailes) die, in het belang van de tot slaaf gemaakte Afrikanen, het gevecht met de autoriteiten niet uit de weg gingen en bereid bleken hiervoor een onvermijdbare prijs te betalen.

Luis de Molina

Tekst: Fred de Haas

Ook de dominicaan Tomás de Mercado wees er in zijn ‘Suma de tratos y contratos’ (1571) op dat het algemeen bekend was dat de helft van de aangevoerde slaven met list en bedrog was aangekocht en dat dus ook de handelaren die in Kaapverdië of West-Indië slaven kochten een doodzonde begingen.

Bartolomé Frías de Albornoz
Iemand die met gezag de door Rome goedgekeurde redenen om slavernij te bedrijven betwistte was Bartolomé Frías de Albornoz, professor in het Burgerlijk Recht aan de Universiteit van Mexico (Bartolomé Frías de Albornoz, Arte de los contractos, 1573, Valencia, Pedro de Huete):

‘Aristóteles dice que las cosas tomadas en la guerra son de los que las toman. Esto es muy diferente de hacer esclavos. (...) pues qué diremos de niños y mujeres que no pudieron tener culpa ? ¿Y de los vendidos por hambre ? No hallo razón que me convenza a dudar de ello, cuánto más a aprobarlo.’
(vert. Aristoteles zegt dat de zaken die in oorlogen worden buitgemaakt toebehoren aan degenen die ze buitmaken. Dit is (echter) wat anders dan slaven maken. (...) en wat te zeggen van kinderen en vrouwen die geen schuld treft? En van degenen die worden verkocht omdat de verkoper honger heeft? Ik kan geen reden bedenken die mij van mening zou kunnen doen veranderen, laat staan dat ik dat allemaal goed zou keuren).

Albornoz is cynisch ten aanzien van de autoriteiten die de slavenhandel goedkeuren. Ook de ‘geestelijken’ krijgen ervan langs:
‘(...) en el fuero interior y del ánima también debe de ser bueno, pues que se hace públicamente y no hay quien diga mal de ello ni religioso que lo contradiga (como había para cada indio cuatrocientos defensores que no se hiciesen de ellos esclavos), antes veo que se sirven de ellos y los compran y venden y contratan cómo todas las demás partes. También esto debe ser bueno, porque lo hace quien nos debe dar ejemplo.’
(vert. (...) met hart en ziel moet je wel aannemen dat het allemaal goed zit met die slavenhandel; het vindt immers openlijk plaats en niemand zegt er iets kwaads van en er is geen geestelijke die zich ertegen uitspreekt (zoals er voor elke Indiaan vierhonderd lieden waren die bezworen dat Indianen niet tot slaaf gemaakt mochten worden); ik zie veeleer dat ze zich van hen bedienen, ze kopen en verkopen en drijven handel zoals alle anderen).
We zien dat er ‘geestelijken’ genoeg waren die het slavernijspel meespeelden. Iemand als fray Francisco García beriep zich zelfs op de 13e eeuwse ‘Siete Partidas’ van Alfons de Wijze en vond dat er niet mocht worden voorbijgegaan aan de voorschriften die daarin stonden. Hoewel García ook tegen het bezit van slaven was die op een onrechtmatige manier tot slaaf waren gemaakt heeft hij er toch behoefte aan om het geweten van de slavenhandelaren en dat van zichzelf te ontlasten. Nadat hij heeft gesteld dat velen dachten dat de zwarten uit Guinee (= Afrika) op een onrechtmatige wijze tot slaaf waren gemaakt, zegt hij nogal schijnheilig:

‘(...) pero puede ser en singular que deste o de aquel negro no haya tal fama en particular, y por esto pueda ser que lo compren con buena fe, creyendo que de derecho y con buen título aquél sea esclavo, sin sospechar lo contrario.’ (Parte primera del tratado utilísimo y muy general de todos los contratos cuantos en los negocios humanos se suelen ofrecer, 1583, hoofdstuk 17, p. 478-480).
(vert. (...) maar het kan best gebeuren dat er zwarten tussendoor lopen die helemaal niet onrechtmatig tot slaaf gemaakt zijn en dat het daarom best mogelijk is dat die te goeder trouw gekocht zijn en dat de kooplui in de mening verkeren dat deze of gene terecht en om een goede reden slaaf is en ze geen reden hebben om het tegendeel te geloven).

Jezuïeten
We zien dus dat er geestelijken zijn die toch de neiging hebben om de kooplui vrij te pleiten van schuld en zich daarbij van allerlei kronkelredeneringen bedienen. Maar laten we ook niet vergeten dat die geestelijke heren ook kinderen van hun tijd waren en vertrouwd met het instituut van de slavernij. Zelf hielden ze er óók ‘bedienden’ op na. In 1558 schrijft de provinciaal van Brazilië, Manuel da Nóbrega, uit Bahia:
‘Á melhor cousa que se podia dar a este Colégio seria duas dúzias de escravos de Guiné, machos e fêmeas, para fazerem mantimentos em abastança para casa, outros andariam em um barco pescando, e estes podiam vir de mistura com os que El-Rei mandasse para o Engenho, porque muitas vezes manda aquí navios carregados deles.’ (Serafim Leite, Monumenta Brasiliae, Rome, 1956-1968).
(vert. Het beste dat men aan dit College zou kunnen geven zouden twee dozijn Afrikaanse slaven zijn, mannelijke en vrouwelijke, waarvan sommige het huishouden zouden kunnen bestieren en anderen ter visvangst zouden kunnen gaan; ze zouden hier dan in dezelfde tijd kunnen arriveren als de slaven die de koning zou sturen voor de suikerplantage, omdat hij hierheen vaak schepen met slaven stuurt).
Toen Nóbrega werd opgevolgd door Luis de Grã schafte deze wel de slaven af maar niet zozeer omdat hij tegen slavernij was, maar omdat hij vond dat de jezuïeten een sober leven moesten leiden.
Al met al gingen de jezuïeten gewoon door met het houden van slaven. Ook in Spaans-Amerika kochten ze zonder gewetensbezwaar landgoederen met slaven. Wie moeilijk begon te doen kon rekenen op maatregelen. Zo werden er twee jezuïeten teruggestuurd naar Europa omdat ze te lastig waren en vonden dat slavernij zowel voor Indianen als voor Afrikanen onrechtvaardig was (S. Leite, Historia da Companhia de Jesús no Brasil, t. II, Lisboa Portugalia, 1938, p. 227-230).

Intussen gingen tegen het einde van de 16e eeuw theologen rustig door met het zoeken van rechtvaardigingen voor de slavenhandel. Ze kregen daarbij steun van leken als Francisco de Anuncibay, de magistraat van Quito (Ecuador), die een groot voorstander was van het te werk stellen van slaven in de goudmijnen (Informe sobre la población indígena de la gobernación de Popayán y sobre la necesidad de importar negros para la explotación de sus minas, 1592, in Anuario Colombiano de Historia Social y de la Cultura, I, p. 197-208):

‘(...) los negros no recibían agravio, porque les era muy útil a los míseros sacarlos de Guinea, de aquel fuego y tiranía y barbarie y brutalidad, donde sin ley ni Dios vivían como brutos salvajes. (...) conseguirían muchos bienes temporales y, lo que más estimaba, espirituales’
(vert. De zwarten hadden niets te lijden, omdat ze er alleen maar baat bij hadden dat ze werden weggehaald uit Guinee (= Afrika), uit die barbaarse, wrede hel waar ze als wilden leefden, zonder God of gebod. Ze zouden, daarentegen, veel tijdelijke goederen verkrijgen en wat hij, Anuncibay, het meest op prijs stelde, ook geestelijke goederen).

Luis de Molina (1535 - 1600)
De Spaanse filosoof en theoloog Luis de Molina was ook een van die handige jezuïeten die weinig moeite hadden met het vinden van rechtvaardigingen. Bovendien maakte hij gebruik van informatie uit een geheel onverdachte hoek: die van jezuïeten uit Afrika en van Portugese handelaren. Molina vond wel dat de Portugezen geen zwarten mochten kopen die als oorlogsbuit konden worden aangemerkt. Maar hoe konden die Portugese handelaren dat nou weten? Niet van de Afrikaanse verkopers! Die deden net of ze gek waren. En van hun Afrikaanse tolken (die ze verplicht waren te gebruiken) hoorden ze dat ze de zwarten rustig konden kopen omdat ze op rechtmatige wijze waren verkregen. Kortom, je kon niet het onmogelijke van die handelaren vragen. Die moesten het dus wel overlaten aan de koning, de priesters en de bisschoppen om te bepalen waar ze goed aan deden. Het bleek dat de bisschoppen van Kaapverdië en São Tomé het veel belangrijker vonden dat de handelaren hun Pasen hielden. Ze deelden alleen straffen uit als deze niet aan hun godsdienstige verplichtingen voldeden, seks hadden gehad met een ongelovige of een grote wandaad hadden begaan.
Molina bedacht dat hij niets anders kon doen dan de regel voorschrijven dat bij twijfel aan de rechtmatigheid van de aankoop de slaven moesten worden vrijgelaten!

Goede raad
Het ontbrak niet aan goede raad voor een menswaardige behandeling van de slaven. De dominicaan Pedro de Ledesma (Segunda Parte de la Summa..., Zaragoza, Lucas Sánchez, 1611) schrijft het volgende:
‘El señor del esclavo no tiene el dominio de la vida y miembros del siervo. Por lo cual no le puede poner con buena conciencia en manifiesto peligro de muerte (...) lo cual suele acontecer en el cavar y sacar tesoros y minerales (...) no pueden con buena conciencia azotarlos ni pringarlos tan gravemente que pierdan el uso de sus miembros o que enfermen gravemente (...) lo cual se dice por algunos cristianos que tratan tales esclavos como si no fueran hombres (...). ».
(vert. De meester van de slaaf heeft geen beschikking over het leven en de ledematen van de slaaf. Daarom mag hij deze niet in duidelijk levensgevaar brengen (...) wat nogal eens gebeurt bij het delven van edelmetalen en mineralen (...) ze mogen hen niet zonder enig gewetensbezwaar zo zwaar met de zweep afranselen en slaan dat ze het gebruik van hun ledematen verliezen of ernstig ziek worden (...). Naar verluidde behandelden een paar christenen hun slaven alsof het geen mensen waren (...)).

Het blijkt echter dat zulke raadgevingen aan dovemansoren gericht waren. Zo ging de praktijk van het brandmerken, bijvoorbeeld, nog lange tijd door totdat Carlos III dit in 1784 verbood. Zelfs in het begin van de 19e eeuw schrijven Humboldt en Bonpland (Viaje a las regiones equinocciales del nuevo continente en 1779/1804, uitgave Caracas, 1956, Ministerio de Educación, I p. 338): ‘es doloroso pensar que hoy mismo existen en las Antillas colonos europeos que marcan sus esclavos con un hierro enrojecido, para reconocerlos cuando se fugan.’ (vert. Het is pijnlijk te moeten bedenken dat er tot op de dag van vandaag kolonisten op de Antillen zijn die hun slaven met een gloeiend ijzer brandmerken om ze te kunnen herkennen als ze de benen nemen).

Alonso de Sandoval
De jezuïet Sandoval vond het ook moeilijk om een uitspraak te doen over het al of niet rechtvaardige van de slavenhandel. Hij liet dat oordeel liever over aan de vele geleerden die zich al eerder over dit vraagstuk hadden gebogen. Maar hij heeft zich er ongetwijfeld aan geërgerd toen hij bij het gereedmaken van de tweede druk (1647) van zijn ‘De instauranda aethiopum salute’ (over het heil van de Afrikanen) een aantekening in de kantlijn vond van een van de geleerden van de Universiteit van Lima: ‘als je niet de wezenlijke onrechtvaardigheid van de slavernij in je overwegingen betrekt, wat blijft er dan over om met je geweten in het reine te komen? Wie op zoek gaat naar rook krijgt vanzelf tranen in de ogen en bitterheid in het hart.’
Maar Sandoval blijft in de tweede druk van zijn boek bij zijn oude standpunt:

‘(...) buscar entre diez o doce mil negros que cada año salen de este puerto, algunos mal cautivos, es cosa imposible por más diligencias que se hagan. Y perderse tantas almas que de aquí salen, de las cuales muchas se salvan, por algunos mal cautivos, sin saber cuáles son, puede no ser tanto servicio de Dios por ser pocas, y las que se salvan ser muchas y bien cautivas.’
(vert. (...) zoeken naar een paar onterecht tot slaaf gemaakte zwarten tussen de tien of twaalfduizend die elk jaar uit deze haven (= Loango, Angola) vertrekken, is een onmogelijke zaak al doe je nog zo goed je best. En als er zoveel zielen (die worden gered door de evangelisatie) verloren zouden gaan voor een paar fout aangekochte slaven die je niet kan achterhalen bewijs je God niet bepaald een dienst; het gaat immers maar om een paar slaven en daartegenover staan vele slaven die worden ‘gered’ en die terecht tot slaaf zijn gemaakt).
Molina was duidelijk geïnspireerd door de rector van het Jezuïetencollege São Paulo de Loanda, pater Luis Brandão die vond dat in het geval van de Indianen (die geen slaaf gemaakt mochten worden) de zaak anders lag. Volgens Brandão voelden Indianen innerlijk dat ze vrije mensen waren, maar bij zwarten was dat niet het geval!
Trouwens, ook over de kleur zwart heeft Sandoval ‘wetenswaardige’ zaken te vertellen:
‘(...) la tez negra en todas estas naciones prietas no provino tan solamente de la maldición que Noé echó a su nieto Chanaan sino también de una calidad predominante, innata e intrínseca, con que crió Dios a Cham, que fue un excesivo calor, para que los hijos que engendrase saliesen con ese tizne, y como marca de que descendían de un hombre que se habia de burlar de su padre con tanto atrevimiento.’
(vert. De zwarte kleur die je bij al die volken aantreft kwam niet alleen van de vloek waarmee Noach zijn kleinzoon Kanaän trof, maar ook door een speciaal soort overheersende, aangeboren eigenschap waarmee God Cham schiep in een buitensporige hitte, zodat de kinderen die hij zou voortbrengen met die kleur geboren zouden worden ten teken dat ze afstamden van een man die de brutaliteit had om de spot te drijven met zijn vader).
Ook vermeldt Sandoval nog dat de Afrikanen van Cham hun voorliefde voor hekserij hebben geërfd.

Sandoval liet er geen misverstand over bestaan dat er meesters en slaven waren. Beide categorieën hadden zo hun verantwoordelijkheden:
‘Pero, supuesto que hay señores y esclavos, es fuerza que haya entre ellos mucha desigualdad, pero con tal calidad, que se siga el orden que hemos apuntado. Por lo cual de una manera han de ser amonestados los siervos y de otra los señores. Aquéllos, que miren siempre que nacieron para servir y éstos que no se les olvide que son de la misma naturaleza que sus siervos.’
(vert. Maar, aangenomen dat er meesters en slaven zijn, is er noodzakelijkerwijs sprake van ongelijkheid tussen beiden. Maar, dit gezegd zijnde, is het wel zo dat men zich moet houden aan de regels die ik uiteengezet heb. Aan de ene kant moeten de slaven en aan de andere kant de meesters worden vermaand. De slaven moeten niet vergeten dat ze geboren werden om te dienen en de meesters moeten niet vergeten dat ze dezelfde aard hebben als hun slaven).

De opvattingen van Molina en Sandoval zouden van grote invloed blijven op het denken over de slavernij.
Een voorbeeld. Toen in 1662 de Genuezen Grillo en Lomelin de Spaanse Kroon om toestemming vroegen voor de slavenhandel voerde Fray Juan de Castro aan dat het na zoveel jaar ervaring een dwingende noodzaak was gebleken Afrikanen naar Amerika te brengen om arbeid te verrichten waar Indianen en Spanjaarden niet toe in staat waren. Bovendien - en daar komt het weer! - hadden de Afrikanen daarbij nog het voordeel dat ze tot het christendom werden bekeerd.

Gelukkig waren er ook dappere broeders die hun reputatie in de waagschaal stelden om een krachtig protest te laten horen. Laten we volgende week luisteren naar hun stem uit een ver verleden.

(Wordt vervolgd)

Manuel da Nóbrega.

Medisch

Zin en onzin van preventie

De algemene opvatting is dat preventie op het gebied van de gezondheid nuttig is en vooral positief. Je probeert immers het krijgen van ziekten vóór te blijven door je te laten testen en te onderzoeken, zodat - als er toch iets lelijks sluimert in je lichaam - je daar op tijd bij bent. Het kost een duit, maar dan ben je wel (voorlopig) gerustgesteld. Opgelet, ook preventie heeft bijwerkingen en daar gaat dit artikel over.

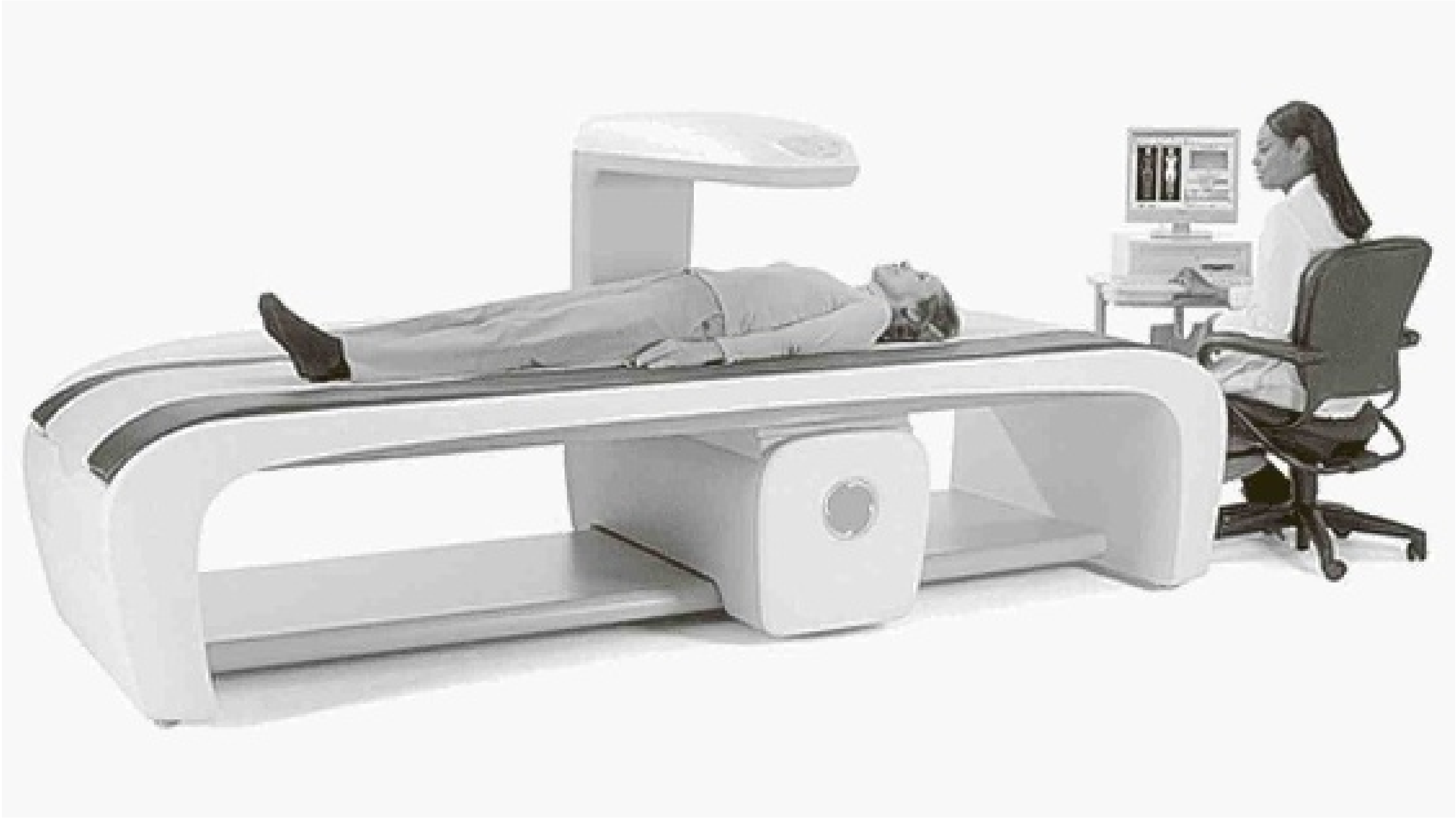

Tekst: Hans de Haan

Een korte bloemlezing van een bezorgde, Nederlandse huisarts:

- Vorige week nog komt er een oude dame van 86 jaar op mijn spreekuur. Ze heeft haar cholesterol laten meten bij de supermarkt. Beetje te hoog. Ze is compleet van slag, hartkloppingen, vlekken in haar gezicht...
- Volgende patiënt, een ICT'er van middelbare leeftijd, grijs aan de slapen, komt zelden op het spreekuur. Gooit een dik pak papier op mijn bureau, de resultaten van een health check: veel bloed, urine, longfunctie, inspanningstesten, gehoor en tests van een aantal andere organen. Met de groeten van de bedrijfsarts. Altijd een gezonde kerel geweest. Nu heeft hij zich voor de zekerheid maar ziek gemeld. Iets met zijn longen en zijn hart, begrijpt hij uit de vetgedrukte conclusie onder aan het rapport...
- Een chique dame die zich heeft laten opnemen in een of andere Privatklinik in Duitsland. Mijn bureau weer vol papier en vooral veel röntgenfoto's. Ze hebben iets gezien op de 'total bodyscan'. Niet echt gevaarlijk, maar voor de zekerheid toch maar even naar de dokter in 'die Niederlande', hebben ze gezegd. Ze hyperventileert er lustig op los. Zelf ben ik niet zo onder de indruk van de gestelde diagnose 'virale infectie…'

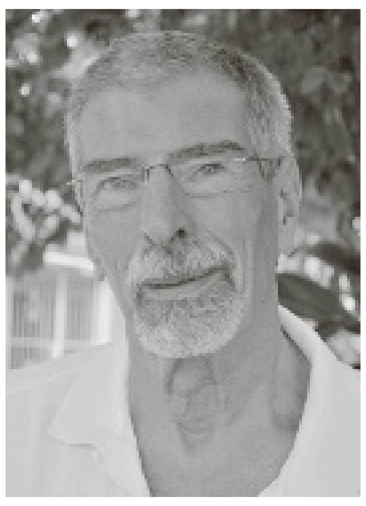

Hans de Haan is arts wetenschapjournalist. Hij was jarenlang actief als medisch adviseur bij diverse instanties op Curaçao.

Gezondheidsbusiness
Terwijl de reguliere huisartsen en medische specialisten zich inspannen om medische zorg te bieden die betrouwbaar, 'evidence based' (= bewezen kwaliteit) en veilig is, laat het argeloze publiek zich graag verleiden door het groeiende aanbod van gezondheids-bevorderende producten. Vaak staat dan op de verpakking dat de aangeprezen werking ervan 'wetenschappelijk' is bewezen. Het publiek slikt dit allemaal voor zoete koek en legt er veel geld voor neer. Ironisch genoeg helpen deze middelen vaak nog goed tegen onschuldige kwalen, dank zij het placebo-effect.

Inmiddels is er een nieuwe markt aangeboord: testen en metingen met als topproduct: de 'total bodyscan'. In Nederland geldt hiervoor echter een verbod. Over de grens kan dat wel voor 1400 euro. Die mogelijkheid wordt hier nu ook aangeboden door middel van advertenties van een reisbureau in de Amigoe: Medical Travel naar Medellin, Colombia: Full Medical Checkup for Men: $555.-; for Ladies $666.- en nog vele andere check-ups.

'Total bodyscan'
Tijdens een debat in de Tweede Kamer vroeg de toenmalige Nederlandse minister van Volksgezondheid zich af of een verbod van commerciele bodyscans nog houdbaar zou zijn, gezien de enorme belangstelling voor de scans die net over de grens worden aangeboden. Zij heeft toen de Gezondheidsraad om advies gevraagd.
Lukas Stalpers, radiotherapeut en oncoloog van het AMC in Amsterdam stelt echter dat commerciële bodyscans bij gezonde mensen zonder klachten meer mensenlevens kosten dan zij sparen en daarom moeten worden geweerd uit de Nederlandse gezondheidszorg.
Hij refereert daarbij aan een Deense studie naar het effect van medische check-ups, gebaseerd op de 14 beste onderzoekingen op dit gebied, met een gemiddelde follow-up van 9 jaar, onder ruim 180.000 personen. Deze studie onder leiding van Lasse Krogsbøll werd op 17 oktober 2012 online gepubliceerd in 'The Cochrane Library'. De uitslag ervan is, dat er geen bewijzen zijn gevonden dat de gezondheid van de deelnemers hieraan, erop vooruit is gegaan.

Overdiagnostiek
In mei 2012 verscheen in de 'British Medical Journal' een artikel getiteld: 'Preventing overdiagnosis. How to stop harming the healthy' van Ray Moynihan en anderen. Er wordt hierin beschreven dat er steeds meer geld wordt besteed aan het opsporen van ziekten die er niet echt zijn of die zonder opsporing nooit tot enige behandeling zouden hebben geleid. Dit gebeurt omdat die persoon geen enkele klacht had en ook niet zou krijgen tot hij aan een geheel andere ziekte overlijdt. In de USA gaat jaarlijks tenminste 7 procent van de totale kosten aan zorg hieraan verloren. Deze toenemende overdiagnostiek wordt vooral verklaard door de sterke technologische ontwikkelingen. We kunnen nu tot op detailniveau 'afwijkingen' opsporen, zelfs als die niet eens geduid kunnen worden. Een goed voorbeeld is de 'total bodyscan', een test met een hoge sensitiviteit, maar een lage specificiteit. Bij 40 procent van de getesten levert dit bij toeval (incidenteel) gevonden tumoren op - de zogenaamde incidentaloma's - die niet bijdragen aan de gezondheid of levensduur van die persoon, maar wel aan de kosten in de zorg.

Andere oorzaken van deze hype
De druk op screening neemt toe. De vraag van mensen met hoge verwachtingen van bestaande of nieuwe testmethoden wordt gevoed door het aanbod van fabrikanten, aanbieders van testen en zorgverleners die - vaak goed bedoeld - in die vraag willen voorzien. In de USA en vele West-Europese landen bieden talrijke commerciële bedrijven dergelijke gezondheidsonderzoeken aan, vaak via de werkgever of zelfs via zorgverzekeraars. Geschermd wordt met de belofte dat de deelnemers daar beter van worden, hetgeen misleidend is, omdat nu is bewezen dat deze check-ups zinloos zijn.
Met verwijzing naar de bovenbeschreven feiten, zouden artsen, apothekers en nu ook zorgverzekeraars zich moeten onthouden van preventie die niet bewezen effectief is en die geen gezondheidswinst oplevert. Dus geen check-ups bij gezonde mensen, want dit is zinloos medisch handelen.

Wel zinvolle preventie
Afgezien van de nuttige vaccinaties, zijn er drie vormen van preventie die wel zinvol zijn, waarvan twee onder voorwaarden. De uitstrijkjes ter opsporing van baarmoederhalskanker hebben duidelijk hun waarde bewezen. Borstkankerscreening - althans volgens de Nederlandse techniek - is zinvol, mits vanaf 50 jaar, want er is kortgeleden uitgerekend dat vrouwen die deelnemen aan dit bevolkingsonderzoek hiermee hun kans om aan borstkanker te overlijden, halveren. Dit geldt waarschijnlijk ook voor Curaçao, omdat hier op dezelfde wijze wordt gescreend als in Nederland. Een zekere mate van overdiagnostiek hierbij is niettemin onvermijdelijk. Screening op prostaatkanker - de meest voorkomende vorm van kanker onder mannen - is ook zinvol, zolang het niet voornamelijk wordt gebaseerd op de PSA-bepaling die bewezen onbetrouwbaar is.

Beweging

Obesitas: Heeft bewegen zin?

Obesitas betekent dat uw Body Mass Index (BMI) hoger ligt dan 30. Uw BMI-index geeft een schatting van het gezondheidsrisico van uw lichaamsgewicht. Het geeft de verhouding weer van uw gewicht en lichaamslengte. Een BMI groter dan 30 brengt grote gezondheidsrisico's met zich mee.

Tekst: CVF

Online kunt u diverse BMI-rekenmachines vinden. De berekening is als volgt:

BMI = (gewicht (kg) / (lengte (m) * lengte (m).

18 >	ondergewicht
18 - 25	ideaal gewicht
25 - 27	licht overgewicht
27 - 30	matig overgewicht
30 - 40	obesitas
> 40	morbide obesitas

Buikomvang
Hebt u naast een hoog BMI ook nog eens een grote buikomvang dan is uw gewichtsgerelateerde gezondheidsrisico nog groter. Dit geeft namelijk aan dat er te veel buikvet aanwezig is. Hoe kunt u dit meten? Door eenvoudig een centimeter te leggen rond het smalste deel van het middel (tussen de onderste rib en de bovenkant van het heupbeen). Een buikomvang van 88 cm of groter bij vrouwen of 102 cm of groter bij mannen is teveel.

Een verhoogd BMI met een te grote buikomvang geeft onder meer een verhoogd risico op suikerziekte, hart- en vaatziekten, sommige vormen van kanker, galziekten, gewrichtsaandoeningen, ademhalingsproblemen, slaapapneu, jicht, psychische en sociale problemen.

Heeft bewegen zin?
In augustus 2009 heeft het toonaangevende tijdschrift 'Time Magazine' veel stof doen opwaaien met hun artikel 'The myth about exercise', waarin ze stellen dat beweging geen rol speelt in de strijd tegen obesitas. Kort samengevat zegt dit artikel dat we van meer bewegen niet afvallen omdat we compensatiedrang hebben en daardoor ons zelf belonen door meer te eten dan dat we hebben verbrand met het bewegen. Hun conclusie is dan ook dat het geen zin heeft om u in het zweet te werken. U krijgt er alleen maar honger van. En we hebben niet voldoende wilskracht danwel zelfbeheersing om hier niet aan toe te geven.

Helemaal ongelijk hebben ze niet. Er zijn veel mensen die zichzelf na de avondwandeling belonen met een extra glas vruchtensap en even een extra uurtje uitrusten op de bank. Een avondwandeling van 30 minuten verbrandt ongeveer 150 kcal, een glas vruchtensap levert tussen de 80 en 120 kcal.

Samen met het extra uitrusten (in plaats van andere huishoudelijke bezigheden) zijn de verbrande calorieën alweer gecompenseerd. Meer informatie over de hoeveelheid calorieën die u binnenkrijgt en de hoeveelheid calorieën die u verbrandt kunt u vinden op de website: www.caloriechecker.nl.

Er zijn echter vele factoren die van belang zijn om niet toe te geven aan 'lekkere trek'. Zelfcontrole en motivatie zijn hele belangrijke factoren in de strijd tegen obesitas. Het is niet altijd gemakkelijk om sterk te zijn en velen van ons zijn emotionele eters. Obesitas is een chronisch probleem dat de persoon zal moeten blijven beheersen.

Alhoewel voeding de belangrijkste rol speelt bij gewichtsverlies, speelt beweging de belangrijkste rol om het gewichtsverlies te handhaven. Het gaat dan niet om af en toe bewegen, of een week zeer fanatiek en daarna niet meer, maar het gaat over consistent bewegen. Dit houdt in dat u een aantal maal per week gepland beweegt en dat u tevens uw dagelijkse activiteiten verhoogt.
Uw conditie wordt beter, uw lichaam wordt fitter en voortaan neemt u de trap in plaats van de lift. U vindt het ook niet meer erg als u uw auto een stukje verder moet parkeren, want het lopen kost u minder moeite. En mocht u naar een dansfeest gaan, dan hebt u bij wijze van spreken uw dansschoenen al aan.

Wilt u uw gewichtsverlies over langere tijd vasthouden dan hebt u geen andere keus dan regelmatig te bewegen. Gezonde voeding en voldoende beweging gaan dus hand in hand in de strijd tegen obesitas.

De rol die lichamelijk bewegen speelt in de strijd tegen obesitas gaat veel verder dan enkel en alleen het handhaven van het gewichtsverlies. Voldoende beweging heeft een preventieve rol bij vele chronische aandoeningen, zoals onder meer bij suikerziekte, hart- en vaataandoeningen, botontkalking, depressie en chronische gewrichtsklachten. Allemaal chronische aandoeningen die vaak aanwezig zijn bij de obesitaspatiënten. Hoe ouder de obesitaspatiënten zijn, hoe meer chronische gezondheidsklachten ze krijgen.
Echter, voorheen was suikerziekte een ouderdomsziekte... op dit moment zijn er al vele gevallen bekend van tieners met suikerziekte als gevolg van hun overgewicht. Het is belangrijk te beseffen dat suikerziekte de bloedvaten en het zenuwstelsel aantast. Jongeren met diabetes leven gemiddeld 10 tot 20 jaar korter.

De voordelen van voldoende lichamelijke beweging zijn:
- Gunstig effect op lichaamsgewicht en vetpercentage;
- Verlaging van het abdominale vet (dus het vet in de buik);
- Gunstig effect op de bloeddruk;
- Verbetering lipidenprofiel: dalen van concentraties triglyceriden, VLDL- cholesterol en stijgen van het HDL-cholesterol (goede cholesterol);
- Verbetering van de glucosetolerantie en insulinegevoeligheid;
- Gunstig effect op de botdichtheid;
- Vermindering van het risico op hart- en vaatziekten;
- Verbetering van psychosociaal functioneren;
- Betere school- / werkprestaties.

Norm Gezond Bewegen
Volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen moet elke volwassene minimaal vijf dagen van de week minimaal dertig minuten actief bewegen om gezond te blijven. Voor jongeren geldt een andere beweegnorm: iedere dag minimaal een uur actief bewegen om gezond te blijven.
Om af te vallen geldt een minimum van 60 tot 90 minuten aerobe activiteit per dag. Onder aerobe activiteit wordt lopen, fietsen, zwemmen, maar ook dansen verstaan.

Naast deze aerobe activiteit is het ook van belang dan er minimaal 2 maal per week een aantal spierversterkende oefeningen worden gedaan. Dit om het spierskeletsysteem te versterken en blessures te voorkomen.

Hoe moet ik beginnen met beweging als ik obese ofwel zwaarlijvig ben ?
Van belang is te begrijpen dat de 30 minuten ook kunnen worden opgedeeld in 3 x 10 minuten. U kunt dus rustig beginnen. Het voordeel hiervan is dat u niet uitgeput raakt, minder kans op blessures heb en extreme spierpijn voorkomt. U bent ook nooit te oud om te beginnen.

Daarnaast is het van belang dat de zwaarlijvige personen ook een aantal spierversterkende oefeningen doen, zodat hun gewrichten de extra activiteit aankunnen zonder extra blessures. Omdat knie- en rugklachten een groot probleem vormen bij deze groep, zouden de spieroefeningen hierop gericht moeten zijn.

Mede omdat obesitas meestal samen gaat met gezondheidsklachten en een langere periode van inactiviteit, is het belangrijk dat u eerst een bezoek aan uw dokter brengt, zodat deze kan vaststellen of het veilig is dat u kunt gaan beginnen met bewegen en of er specifiek aandachtspunten zijn waar rekening mee gehouden dient te worden. Indien er specifieke aandachtspunten zijn is het verstandig om samen met een bewegingsspecialist een plan op te stellen, zodat u op een verantwoorde manier kunt werken aan een gezondere toekomst.

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

15 jaar Werelderfgoed

Willemstad:

‘Bruisend en historisch’

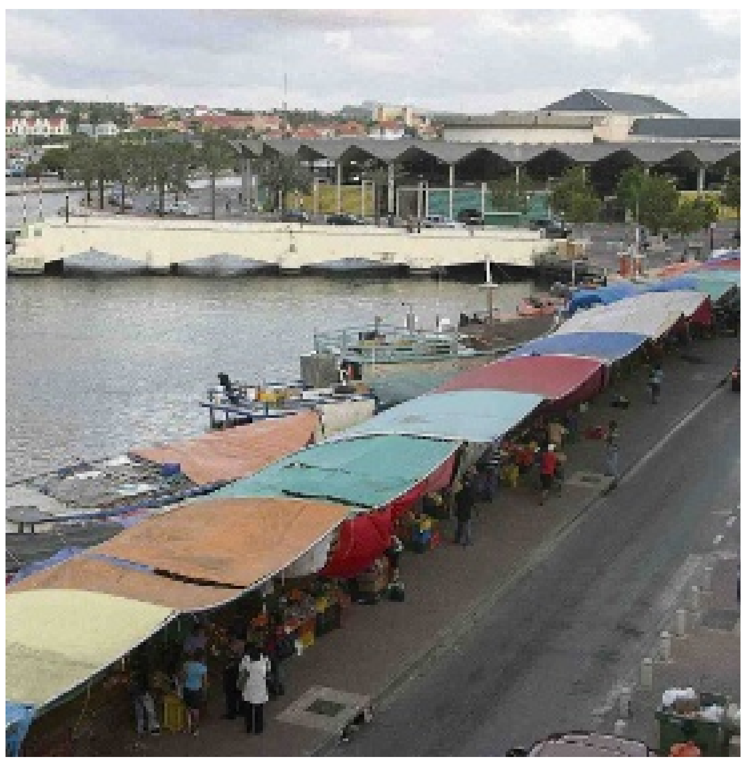

Willemstad is een zeer levendige zone, zowel op commercieel als op cultureel en historisch vlak. Willemstad is bruisend en mooi om te zien. Dagelijks zijn er lokale mensen én buitenlandse bezoekers in groten getale te vinden bij onder meer de drijvende markt, bij de winkels en de verschillende bedrijven en kantoren gevestigd in Punda en Otrobanda. Ook op de plekken waar regelmatig sociaal-culturele activiteiten plaatsvinden, zoals het Brionplein en het Wilhelminapark, zijn er altijd mensen te zien.

Tekst: Richenel Ansano Foto's: Archief

Dit jaar is het vijftien jaar geleden dat de binnenstad en de haven van Willemstad op de Unesco-lijst van werelderfgoederen werd geplaatst en om die reden staat de hoofdstad van Curaçao nu extra in de aandacht.

Willemstad is een smeltkroes van verschillende Europese elementen uit de koloniale tijd. Deze geïntegreerde elementen zijn van zeer grote waarde, omdat ze laten zien dat er door drie eeuwen heen, een natuurlijke groei is geweest in onze multiculturele samenleving. Een ander belangrijk aspect van Willemstad is dat verschillende tradities, etnische groepen, gebeurtenissen en technieken hebben bijgedragen aan de opbouw van de stad.

Hier niet al te ver vandaan, is er nog een stadje dat op de Werelderfgoedlijst staat. Het gaat om Coro in Venezuela. Coro is net zoals Willemstad klein, kleurrijk en gezellig en heeft veel interessante architectuur uit de 18e eeuw waar duidelijk de Arabisch-Spaanse en Nederlandse invloeden te zien zijn. Deze overeenkomsten zijn ontstaan nadat metselaars, timmerlieden en andere beroepsbeoefenaars vanuit Curaçao naar Coro gingen om de stad te helpen bouwen. Er kan dus gesteld worden dat Curaçao betrokkenheid heeft bij twee werelderfgoederen.

De Werelderfgoedlijst is een heel handig gegeven wanneer het gaat om het volk bewust te maken van het belang om onze binnenstad te conserveren en te gebruiken. Daarnaast komt het ook goed van pas dat Willemstad op de Werelderfgoedlijst staat wanneer we op Curaçao deskundig advies nodig hebben van erkende organisaties met betrekking tot beleid en onderhoud van de binnenstad.

Zorg en behoud heeft als gevolg dat iedereen die van de stedelijke ruimte gebruik maakt, plezier heeft van het mooie gebied en dat het gebied op meerdere terreinen functioneel is.

Ontwikkeling

Het op één plek samenbrengen van alle stedelijke functies is ook heel goed voor de ontwikkeling van het eiland. Er worden dan bijvoorbeeld minder kosten gemaakt voor infrastructuur. Ook voor de consument brengt de concentratie van alle funties op één plek meer gemak omdat deze dan niet meer van hot naar her moet gaan voor de nodige producten en diensten. Een ander belangrijk voordeel is dat de natuurgebieden buiten de stad minder aangetast worden.

Ter viering van het vijftienjarige jubileum staat er eind dit jaar een aantal culturele activiteiten gepland. Een daarvan is een concert met Cedric Dandaré. Verder worden er voorbereidingen getroffen voor een wandelmars waarbij leuke prijzen te winnen zijn en een expositie van foto's en ander visueel en audiovisueel materiaal van historisch Curaçao. Er staat ook een aantal lezingen op het programma waarin onder meer in wordt gegaan op hoe de maatschappij in de stad functioneert en hoe de maatschappij met haar stad omgaat.

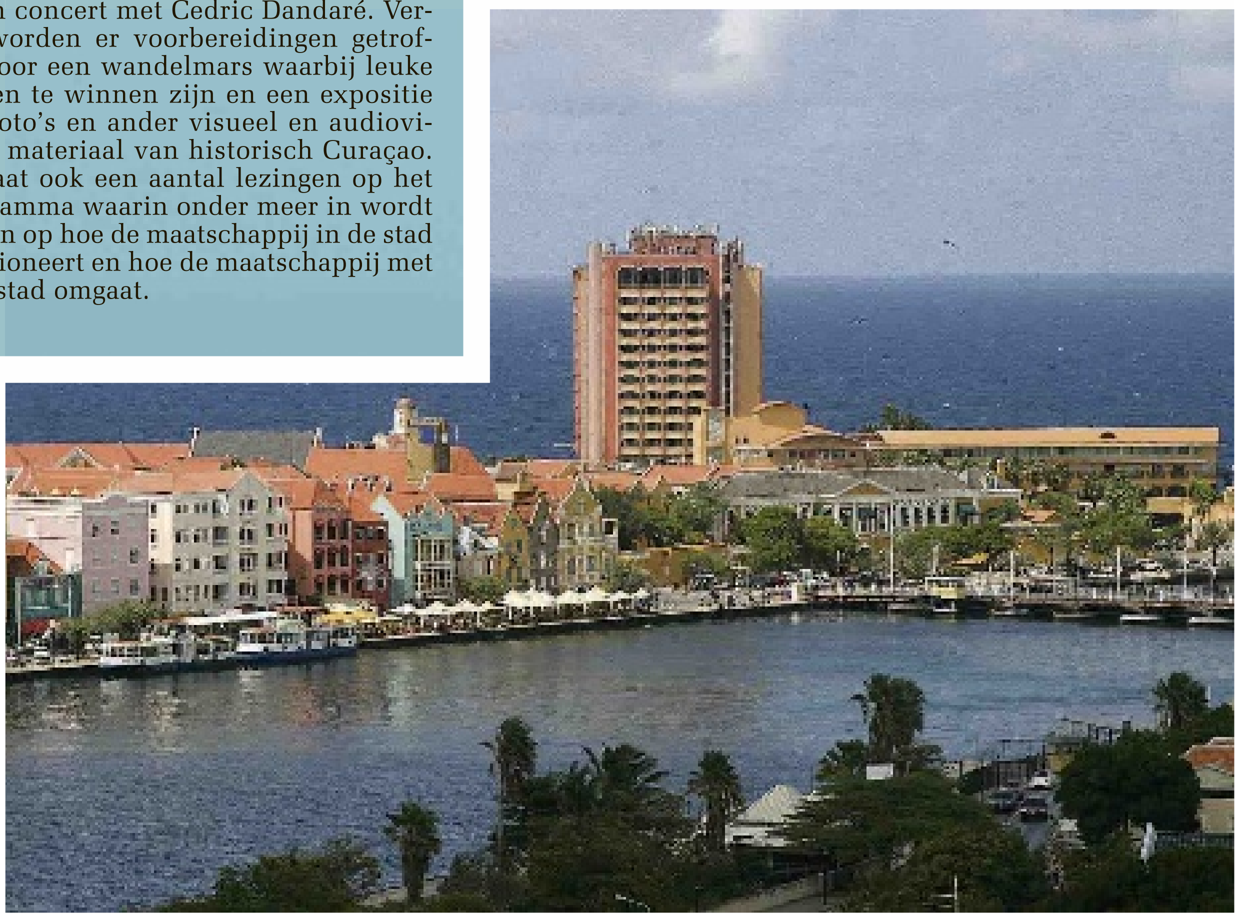

Inspiratie

Nog steeds een fan

Zangeres, componiste en songtekstschrijfster Izaline Calister geniet wereldwijde faam, maar zegt zelf nog altijd fan te kunnen zijn. Vooral van Juan Luis Guerra. Maar ook bewondert ze artiesten die in hun muziek de grenzen overschrijden die 'de mensen' geografisch, linguïstisch, cultureel en muzikaal hebben getrokken, zoals zij zelf ook doet: het mixen van taal en stijl.

Calister: "Er zijn een paar artiesten waar ik door geïnspireerd wordt, artiesten die al voor mij iets deden met hun eigen achtergrond en jazz. Zoals Richard Bona. Hij is bassist en zanger en komt uit Kameroen. Hij zingt ook in zijn eigen taal en combineert dit met jazz, wat ik eigenlijk ook doe. Toen ik hem voor het eerst hoorde op een festival in Nederland, zo rond 2001, was ik eigenlijk net begonnen, dus hij heeft me - zeg maar - niet echt op het pad gebracht, maar het was een

Izaline Calister

extra bevestiging. Toen ik zag wat hij deed dacht ik meteen: Zie je, het kan. Hij deed wat ik in mijn hoofd had wat ik wilde doen."

Taal begrijpen

Zingen in haar moedertaal, het Papiaments, met een jazzy *schwung*, dat is wat ze wilde. En het werkte, of beter: het werkt. Want onlangs presenteerde Izaline Calister haar nieuwste cd 'Kandela', die overal met veel lof wordt ontvangen. Dat iemand de taal niet verstaat waarin wordt gezongen, heeft er volgens Calister niets mee te maken of iemand de muziek begrijpt.

"Als het een mooi liedje is maakt het niet zo veel uit of iemand de taal spreekt of verstaat. Als het mooi gezongen en gespeeld is maakt het in principe niet uit. Dat vond ik altijd al, ik luisterde altijd al naar Braziliaanse en Italiaanse muziek waar ik niets van verstond. Je moet wel zorgen dat het oprecht en goed is. En bij Bona zag ik dus onder meer dat het werkte."

Muziek begrijpen

Calister vervolgt met een ander voorbeeld: Cassandra Wilson, een Amerikaanse jazz-zangeres. "Zij zingt gewoon in het Engels, maar zij heeft heel veel Braziliaanse en Afrikaanse invloeden in haar muziek. Bij haar hoorde ik dat het heel organisch kan klinken, dat het dus helemaal niet raar is als je stijlen gaat vermengen. Als je het mooi doet kan het heel natuurlijk, bijna voor de hand liggend, klinken als je het vermengt. Heel mooi."

Teksten begrijpen

Beide artiesten leven nog en treden nog op, maar de kans dat Calister ooit naast hen op het podium zal staan, is niet zo groot. Calister: "Ik heb niet echt ik heel graag bij iemand op het podium zou willen staan. Dan doe ik het waarschijnlijk niet zo goed als dat ik het normaal zou doen. Maar bij Juan Luis Guerra zou ik wel als een vlieg over zijn schouder mee willen kijken. Ik zou wel van dichtbij willen zien hoe zijn brein werkt. Hoe hij schrijft, hoe hij denkt als hij muziek maakt; ik vind hem echt geniaal. Juan Luis Guerra is gewoon een grote held. Ik heb heel veel bewondering voor hem. Hoe hij schrijft, klinkt en de band draaiende houdt. Zijn teksten zijn bijna poëtisch. Ze gaan ergens over. Soms zingt hij ook wel over suffe dingen, maar meestal gaan zijn teksten dieper."

"Als ik hem live zie huil ik het hele concert. Op zijn muziek dans ik ook niet, dat vind ik teveel. Zijn muziek is gewoon zo mooi, ook de dansliedjes. De melodieën, de muziek zit zo goed in elkaar. Nogmaals, ik vind hem echt geniaal."

Juan Luis Guerra

Totaalpakket

Maar kan je als muzikant nog wel normaal naar muziek luisteren? Begrijpt een muzikant muziek niet té goed om zonder kritisch oor, gewoon ongedwongen te luisteren? Calister vindt van niet. "Als ik naar muziek luister denk ik ook nooit na. Ik ben nog altijd een fan gebleven. Ik heb dus niet zo'n beroepsdeformatie, dat heb ik helemaal niet. Ik ben laatst nog naar Oscar de Leon geweest."

"Nou, dat vind ik zó mooi, maar ik dans dan niet. Ik ga dan helemaal op in de muziek. Als ik wel aan het dansen ben, vind ik de muziek eigenlijk dus niet heel bijzonder, dan vind ik het 'gewoon'. Maar voor mij is Juan Luis Guerra het totaalpakket; die man - en zijn band natuurlijk - maakt gewoon zulke goede muziek, mooie arrangementen, zo iemand wil ik dan gewoon zijn. Ik heb hem nooit persoonlijk ontmoet, waarschijnlijk weet ik dan niets meer te zeggen."

15 jaar Werelderfgoed

Dandaré op Curaçao

In het kader van het derde lustrum van de plaatsing van historisch Willemstad op de Werelderfgoedlijst van Unesco sloegen de stichtingen NAAM en Nos Kos de handen ineen om een gedenkwaardige viering van dit heugelijk feit op poten te zetten.

Tekst: Mirjam Lucas

Eén van de hoogtepunten van deze viering is het concert 'Just Remember' dat verzorgd wordt door de vermaarde Curaçaose jazz-gitarist Cedric Dandaré op vrijdag 7 december in het auditorium van het WTC.

Dit wordt het eerste optreden van Cedric Dandaré na een afwezigheid van 16 jaar op onze podia. Cedric Dandaré heeft zich door zijn jarenlange muzikale carrière doen kennen als één van de pioniers van de jazz vermengd met Curaçaose invloeden.

Na zijn loopbaan in de groepen Golden Sharks, Twilight Zone en Grupo Serenada, toog Cedric Dandaré naar Nederland waar hij in 1984 aan het Rotterdamse conservatorium afstudeerde. Al vanaf 1982 bouwde hij als voltijdsmusicus een loopbaan op die hem naar diverse Europese en Caribische podia bracht.

Zo trad hij reeds in 1982 op bij het North Sea Festival, toentertijd in Den Haag, met de groep Carifusion.

Evenzo vonden optredens plaats in Oostenrijk, op Martinique, Aruba, Sint Maarten, Bonaire en uiteraard op Curaçao.

Tijdens zijn vele concerten trad hij op met grootheden zoals Paquito de Rivera, Roy Hargrove, Denise Jannah, Dick de Graaf, Lucas van Meerwijk, Henri Guedon, Felix Walroud en Eric Calmes.

Zijn cd 'Rythmical Nature' op het Columbia-label, waarin hij Antilliaanse ritmes zoals de tumba en seú vermengde met jazz en pop was, getuige de lovende ontvangst in Nederland, België, Engeland, Zwitserland en Japan, ook internationaal een groot succes en droeg zeker bij tot een wijdere verspreiding en kennis van onze ritmes.

Tijdens het concert op 7 december zal Cedric Dandaré daarop voortborduren. Hij wordt hierbij begeleid door Christoph Erbstosser uit Oostenrijk, Eric Calmes, Lavaune Henry uit Sint Maarten, Maruja Boogaard en een keur van lokale musici.

Door dit concert verbinden onze stichtingen onze opgebouwde erfenis met onze culturele erfenis zoals die tot uiting komt in onze muziek zoals de mazurka, tumba, danza, wals en seú, die door de inzet van vele voormalige en hedendaagse componisten, waarvan een groot aantal woonachtig was in en nabij onze historische binnenstad, zijn ontwikkeld en verder zijn vervolmaakt.

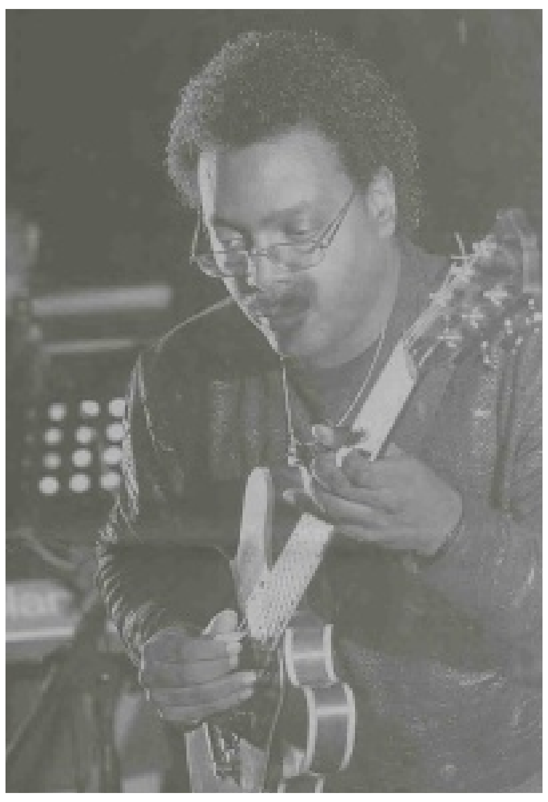

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

'Psychographic Acts'

Bij Gallery Alma Blou is nog tot 9 december de expositie 'Psychographic Acts' met werken van Nelson González uit Aruba te bezichtigen. Gonzalez (1979) is geboren in Maracaibo, Venezuela, waar hij aan de Escuela de Artes Plásticas Julio Arraga zijn bachelor behaalde in de geesteswetenschappen met als specialisatie beeldende kunst. Hij is zich altijd blijven ontwikkelen door het volgen van verschillende workshops in onder meer experimentele grafiek, fotografie, maar ook pedagogische vorming, lichamelijke en taalkundige expressie. Gonzalez is een intellectueel kunstenaar die continu bezig is met het observeren van zijn omgeving en op zoek gaat naar de sociale context, het hoe en waarom van het menselijk gedrag.

Gallery Alma Blou is gevestigd in Landhuis Habaai, Frater Radulphusweg 4.

Caribbean: Crossroads of the World

De spraakmakende 'must-see'-tentoonstelling 'Caribbean: Crossroads of the World' in het Museo del Bario en in het Queens Museum of Art in New York, is nog te bezichtigen tot 7 januari 2013. Op de volgende sites kunt u alle informatie hierover vinden: http://www.elmuseo.org/en/event/caribbean-crossroads-world en http://caribbeancrossroads.org/about/exhibition/

Nothing is perfect

In Landhuis Bloemhof is nog tot en met 9 januari 2013 de tentoonsteling 'Nothing is perfect' te bezichtigen met nieuw werk van Julie Kooijman waaronder mannelijke en vrouwelijke torso's, schalen en olieverfschilderijen met impressies van Curaçaose stegen en monumenten. Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 09.00 - 14.00 uur.

Bejeweled III

In de Mon Art Gallery is vanaf 8 december de expositie Bejeweled III te zien. Gallery en shop zijn dagelijks geopend van 09.00 tot 19.00 uur non stop. Meer informatie: tel. 462.2977 of www.monartgallerycuracao.com

De vogels van Curaçao

Expositie aquarellen 'De vogels van Curaçao' van Marianne van Veen op Curaçao. Haar werken zijn te omschrijven als realistisch met veel aandacht voor details. Tot en met eind december exposeert zij haar aquarellen in restaurant E Lanternu, Fontijn 20 aan de Weg naar Soto. De expositie is, met uitzondering van dinsdag, dagelijks geopend van 10.00 tot 14.00 uur en van 17.00 tot 22.00 uur.

MUZIEK

Kerstconcert Salzbach Jazz Trio

Zondag 9 december organiseert Asosiashon Afasia Kòrsou (AAK) een kerstconcert met medewerking van het Salsbach Jazz Trio. Dit kerstconcert wordt gehouden in CCC Emmastad en de aanvang is om 16.00 uur. Het kerstconcert wordt georganiseerd om fondsen te werven.

Kaarten kosten 50 gulden en zijn te verkrijgen bij bestuursleden van AAK (telnrs. 520-7025/ 540-3047/517-4541). Meer informatie is te vinden op website www.afasiakorsou.org

Asosiashon Afasia Kòrsou (AAK) werd in oktober 1996 opgericht. Afasie is een taalstoornis, ontstaan door hersenletsel. Dit hersenletsel wordt meestal veroorzaakt door een stoornis in de bloedvaten van de hersenen, maar ook wel door een ongeluk of hersentumor. Doelstelling van AAK is het welzijn te bevorderen van personen met afasie en hun familie. Dit wordt gedaan door het organiseren van activiteiten voor de leden, waardoor zij in contact komen met medepatiënten. Daarnaast kunnen personen met afasie gebruik maken van speciale computerprogramma's, gericht op het communiceren door personen met afasie. Ook worden activiteiten georganiseerd met als doel de gemeenschap en de werkers in de gezondheidszorg te informeren over afasie en hoe hiermee om te gaan.

DANS & THEATER

Luna Yen

La Tentashon zit volop in het Luna Yen-seizoen. Luna Yen is het 'open podium' oftewel de talentenjacht voor jongeren. In de categorieën dans, zang, acteren, rap, breakdance, hiphop, spoken word en stand up comedy mogen 15 jongeren en/of groepen laten zien wat ze kunnen.

Luna Yen Finale, samen met Chris Strick, dj Carlito, & All The Above: maandag 3 december 2012.

Locatie: La Tentashon.

Entree: 15 gulden.

Voor meer informatie bel Teatro Luna Blou 462-2209 of mail ons op latentashon@gmail.com

FILM

'Short Movies, BIG Stories'

De voorbereidingen voor de tweede editie van het Curaçao International Film Festival Rotterdam (Curaçao IFFR) zijn in volle gang. Curaçao IFFR organiseert dit jaar weer de filmcompetitie 'Short Movies, BIG Stories', bedoeld voor jongeren in de leeftijd van 13 - 21 jaar.

Maak - individueel of in een groep van maximaal drie personen - een korte film van maximaal 5 minuten. Er zijn vier categorieën: Documentaire, Fictie, Muziek Video of Animatie. De thema's waaruit kan worden gekozen zijn: All that Salsa, Miracles en Forgotten Trades.

De winnaar van elke categorie wordt beloond met de Juryprijs van maar liefst duizend gulden.

Voor uitgebreide informatie, voorwaarden en inschrijving, neem contact op met Curaçao IFFR via e-mail: projectciffr@gmail.com of bezoek de website: www.curacaoiffr.com

Inzendingen dienen uiterlijk 31 januari 2013 binnen te zijn bij: projectciffr@gmail.com

The Curaçao International Film Festival Rotterdam (Curaçao IFFR) organiseert tevens een digitale zwartwit-fotografiewedstrijd voor iedereen op Curaçao: Denk zwartwit en toon die creativiteit met digitale foto's. Stuur deze foto's in voor 31 januari 2013. Voor alle voorwaarden ga naar www.curacaoiffr.com

Filmhuis Openbare Bibliotheek

In de week van 10 - 17 december staat de film 'Des hommes et des dieux' op het programma.

Plaats: Auditorium, Nationale Bibliotheek, Scharloo.

Tijd: 19.00 uur.

BOEKEN & LITERATUUR

Boekenmarkt Mon Art Gallery

Op 8, 15 en 22 december houdt Mon Art Gallery een boekenmarkt. Boeken van onder anderen Eva Breukink, Hans Vaders, Elodie Heloise, Herman van Bergen. Leuk voor onder de kerstboom! Van 10.00 uur 's ochtends tot 19.00 uur 's avonds in het Rif Fort, Otrobanda.

Biografie Pierre Lauffer

Het boek 'Pierre Lauffer. Het bewogen leven van een bevlogen dichter' ligt in de winkel. Een biografie van Pierre Lauffer geschreven door Bernadette Heiligers. Het boek gaat over Pierre Lauffer als dichter, schrijver en als mens, waarbij het verhaal wordt ondersteund door fragmenten uit zijn werk.

Uitgeverij In de Knipscheer

ISBN 978-90-6265-814-5

Terug tot Tovar

Begin deze maand vond bij de Mon Art Gallery in het Renaissance Rif Fort in Otrobanda de presentatie plaats van het boek 'Terug tot Tovar' van Hans Vaders. Terug tot Tovar is verkrijgbaar bij de lokale boekhandels en de Mon Art Gallery.

Uitgever: In de Knipscheer

ISBN13: 9789062656974

Woestijnzand

Verhalenbundel van Elodie Heloise. 'Haar verhalen ontroeren, trekken je aan je jas, stemmen tot nadenken. Maar vooral doen ze de lezer sympathie opvatten voor Curaçao', aldus Koos van den Kerkhof in zijn recensie in de Ñapa.

Uitgever: In de Knipscheer

ISBN 978-90-6265-803-9

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha

Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.

Tijd: 09.00 - 15.00 uur.

Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.

Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion

Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

NIEUW & OPMERKELIJK

Curaçao Art Calendar 2013

De Curaçao Art Calendar 2013 toont niet alleen de prachtige binnenstad, maar overtuigt waarom eigenlijk heel Curaçao als Werelderfgoed beschouwd mag worden. De Curaçao Art Calendar is op Curaçao verkrijgbaar bij Mon Art Gallery en boekhandel Mensing's Caminada voor 49,50 gulden. Mon Art Gallery verkoopt ook de originele aquarellen van de kalender. In Nederland is de kalender verkrijgbaar via Karin van Bergen: karin_vanbergen@hotmail.com, telefoon +31 (0) 24 6630 438 of +31 (0) 6 3832 2946. De prijs is 21,90 euro (inclusief BTW, exclusief verzendkosten). De kalender is in zijn geheel te bekijken op www.monartgallerycuracao.com

Workshop Art2gether

Bij Atelier Art2gether is de maandelijkse workshop op 8 december van 16.30 tot ongeveer 18.30 uur. Het is de laatste van dit jaar. Maak kennis met een kunstenaar. Deze keer is het happy hour met een heel leuk trio, Klee, Klimt en Hundertwasser. De workshop bestaat uit het schilderen, tekenen met pen en beplakken met stukjes papier op een canvas van 30 x 30 cm. Na het schetsen van dromen en kindertekeningen die je ooit maakte op papier wordt dit overgezet op het canvas. Het papier wordt uit tijdschriften geknipt en het is heerlijk om patronen, letters en/of kleuren die je opvallen mee te laten doen in je werk. Inspirerend en ontspannen. Incl. materiaal, hapjes en drankjes in de sfeer van de kunstenaar: 55 gulden. Deelnemers kunnen rekenen op een broodje zuurkool met worst, kartoffelsalade, een Moezelwijntje en de inmiddels beroemde Art2gether kruidenthee.

De laatste kinderworkshop van dit jaar is op zaterdag 15 december van 10.00 tot 12.00 uur. Incl. materiaal, limonade en iets lekkers, 37,50 gulden. Kinderen kunnen het plezier van schilderen ervaren als ontspanning en zelfexpressie.

NOTEERT U ALVAST

Uniting with Music

Een muzikale belevenis voor alle leeftijden. Twee concerten in de Fortkerk: een avond op zaterdag 1 december 2012 om 20.00 uur en een matinee op zondag 2 december 2012 om 16.00 uur. Voor het zesde opeenvolgende jaar presenteert projectkoor Viva la Musica onder leiding van Maril Boersema koormuziek in de Fortkerk. Deze keer is het thema 'Uniting with music' en brengt Viva la Musica in samenwerking met Eeuwe Zijlstra (orgel), Jair Konter (piano), de kinderkoren Angelitos en Voice Mail en andere muzikanten uit Nederland en Curaçao onder meer bewerkingen van koormuziek van Karl Jenkins en delen uit het Stabat Mater ten gehore aangevuld met andere muziek die in dit thema past.

Kaarten zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada en bij de leden van projectkoor Viva la Musica. Volwassenen 30 gulden p.p. voor de avond / 25 gulden voor de matinee; jeugd tot 21 jaar 10 gulden p.p. per concert.

Hommage aan Rudolf Th. Palm

Het Cultureel Comité van de Fortkerk presenteert in samenwerking met de Stichting Palm Music Foundation een hommage aan de musicus, componist, organist en pianist Rudolf Th. Palm (1880 - 1950) met een concert uitsluitend met werken van Rudolf Palm voor piano, viool, zang en dans op 13 december om 20.00 uur in de Fortkerk. Kaarten à 50 gulden zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada. Muzikale medewerking verlenen Robert Rojer (piano), Livio Hermans (piano), Wim Statius Muller (piano), Eric Gorsira en Eva Weertman (viool), Harry Moen met Grupo Serenada en Jair Konter (piano), Oswald Specht (zang) en Johnny Kleinmoedig en zijn combo.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Dichter Shrinivási:

'Acceptatie is het sleutelwoord'

Onlangs, op 10 en 19 november, interviewde ik de Surinaamse dichter Shrinivási, die momenteel op Curaçao woonachtig is. Shrinivási werd in 1926, als Martinus Haridat Lutchman op Vaderszorg, Kwatta, in het district Beneden-Suriname geboren. Zijn voorouders waren Telegu-sprekende Brits-Indiërs, die als contractarbeiders vanuit het Indiase Hyderabad naar Suriname kwamen.

Tekst: Liesbeth Echteld

Aanleiding voor het interview is het feit dat deze dichter, op 12 december op Curaçao, zijn 86e verjaardag hoopt te vieren. Dat deze gelegenheid, na vele omzwervingen over de wereld, door omstandigheden op Curaçao plaatsvindt, kan geen toeval zijn. Het is immers het eiland Curaçao dat in al haar facetten, als rode draad loopt door het leven en het werk van de dichter, van wie het oeuvre inmiddels tot de klassiekers van de Surinaamse literatuur wordt gerekend.

In de inleiding op de bloemlezing *Een weinig van het andere* (1984), die Geert Koefoed, van het werk van Shrinivási samenstelde, spreekt deze kenner van de Surinaamse literatuur in de inleiding zelfs, van 'een groot en authentiek dichterschap' en wijst hij erop dat Shrinivási een dichterschap nastreeft waarin verschillende culturen in dichtvorm nader tot elkaar komen. Deze culturen moeten in hun verscheidenheid geen vervreemding van elkaar veroorzaken, maar moeten juist binden en elkaar verrijken. Shrinivási vult deze woorden tijdens het interview aan: "Door de ontmoeting met mensen, word je verrijkt. Door te dialogeren, leer je elkaar kennen, ontdekken en waarderen. Waarderen is niet voldoende. Er moet acceptatie plaatsvinden."

In de inleiding door Koefoed wordt glashelder beschreven, welke thematiek het zo omvangrijke en boeiende oeuvre van Shrinivási bevat.

"Een andere expert van mijn werk, Wim Rutgers, die inmiddels hoogleraar letterkunde is aan de Algemene Faculteit van de University of Curaçao, gaat verder dan Koefoed. Hij concludeert in zijn studie de Dichter en het woord uit 1970 op bladzijde 84, over mijn werk: 'De dichter schrijft, want het woord laat hem niet los. Hij schrijft een leven lang. Hij schrijft zijn woorden niet boven, buiten of in, maar ondanks de maatschappij. Shrinivási betekent bewoner van Suriname. Het pseudoniem van een poëtisch program en bleef dat. Niet de maatschappij, een bepaalde streek of het eigen land, maar het woord is uiteindelijk vaderland van de dichter'. Gedachten worden belichaamd door woorden. Voor mij is poëzie woorden vangen, binnen het broze omhulsel van taal."

Shrinivási vindt erkenning in eigen land door de toekenning van vele prijzen. "In 1974 ontving ik, samen met een andere dichter van Suriname, Michael Slory, de Gouverneur Currie-prijs. De commissie die de toekenning tot stand bracht, maakte van mijn werk een gedegen studie, en kende mij de prijs toe voor mijn gehele oeuvre tot dan toe. Naar mijn idee was toen vooral de gedichtenbundel Om de zon uit 1972, die door mij in zijn geheel tijdens een lang verblijf op Curaçao geschreven werd, doorslaggevend. Dit werk stak in alles boven mijn andere werken uit. Frank Martinus Arion, die in die tijd net in Suriname verbleef, schreef zeer lovend over deze bundel."

Shrinivási werd in 1989 benoemd tot officier in de Ere-orde van de Gouden Palm (een regeringsonderscheiding). Hij ontvangt de Literatuurprijs van Suriname over de periode 1989-1991 voor de bundel Sangam (Ontmoeting). Sinds 1994 is de dichter lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden.

Ik ben blij dat ik in de gelegenheid ben om door middel van een interview, aandacht te besteden aan deze bescheiden dichter met een indrukwekkend en intrigerend oeuvre. Al bij de allereerste seconde van onze ontmoeting geeft Shrinivási aan, dat hij veel aan Curaçao te danken heeft: "Ik ben hier als dichter gerijpt. Ik ben in Suriname begonnen en ben hier doorgegaan. Ik heb tien jaar geoefend, om van de tachtigers te komen tot de nieuwe poëzie van na de oorlog. Ik kwam op Curaçao terecht in een rijk cultureel klimaat."

Alvorens daar specifiek op in te gaan, met aansluitend de vraag hoe hij tot het dichterschap is gekomen, geeft Shrinivási op mijn verzoek een verklaring voor zijn familienaam. Bovendien gaat hij in op de naam Haridat: Hari = god; dat = gegeven. De dichter doet dit op een dermate inspirerende manier, dat hij als rasverteller aan mij de wereld van het Hindoeïsme ontvouwt, een wereld waarnaar in sommige gedichten van Shrinivási, die in tegenstelling tot vele hindoestanen, katholiek is, wordt verwezen.

"Lutchman is de naam van mijn vader. Deze naam verwijst naar een van de personages in het bekende epos, de Ramayana, een literair werk dat 32000 dubbele versregels bevat, met als een van de beroemdste versregels, (Shrinivási citeert de bewuste versregels eerst uit het hoofd in het Hindi) 'de ware liefde veinst niet'. Het personage Lutchman wordt in de Ramayana eerst door het lot verguisd, maar wordt in het stuk, later in ere hersteld. Lutchman is een mooie figuur, die in het verhaal van de Ramayana als beschermer van de vrouw geportretteerd wordt. Dat spreekt mij aan. In verschillende van mijn gedichten strijd ik voor de bevrijding van de vrouw."

Om uit te kunnen leggen hoe Shrinivási tot het dichterschap kwam, neemt hij mij, met zijn kenmerkende zachte stem, mee naar vroeger tijd, naar zijn onbezorgde vroege jeugd van 1926 tot 1936. Het archaïsche leven uit die tijd, dat rijk was aan een verscheidenheid aan culturen, wordt door de dichter geschilderd:

"Op zeer jonge leeftijd verhuisden mijn ouders van de Keizerstraat in Paramaribo, waar we tegenover de St. Alfonskerk woonden die niet alleen door creolen, maar ook door veel hindoestanen die het katholieke geloof beleden, bezocht werd, naar het redelijk afgelegen Kronenburg. Kronenburg is een vestigingsplaats aan de Commewijne-rivier, op twee, tot drie uren van de stad. Het is het grootste geluk geweest in mijn leven, dat ik daar in mijn vroege jeugd terecht kwam. We woonden geïsoleerd. Wij, de kinderen Lutchman, speelden met elkaar. We waren op elkaar aangewezen. Er waren geen buren. 's Middags gingen we wandelen. Het was een van de mooiste tijden, want we waren in de buurt van onze ouders. Voor mijn studie aan de mulo moest ik naar de stad en woonde ik in een internaat, Rajpur. Door omstandigheden zouden wij allen, vanaf 1936, altijd van grote afstand van elkaar blijven. Mijn vader was katechist en onderwijzer. Hij gaf les op de kleuterschool. Het was op Kronenburg zo kleinschalig, dat ik van mijn vader heb leren lezen, schrijven en rekenen. Dat kon ik al op vijfjarige leeftijd. In de derde klas kreeg ik van hem bovendien les in Hindi, de nationale taal van India. Juist door mijn katholieke achtergrond, kon ik later de Indiase culturen beter begrijpen."

"Degene die een belangrijke rol heeft gespeeld bij het in kaart brengen van de hindoestaanse missie was dr. C. de Klerk. Deze bijzondere man was aangetrokken voor de katholieke, hindoestaanse missie. Hij excelleerde in alles. Deze persoon was in zijn leven in alles nummer één. Hij volgde het gymnasium en daarna een studie tot priester. In 1939, na 13 jaren met de hindoestanen in Suriname te hebben gewerkt, vertrok hij naar Nederland, waar hij zich het Sanskriet en Hindi machtig maakte, en waar hij twee magistrale werken uitgaf, Cultus en ritueel van het orthodoxe Hindoeïsme in Suriname uit 1951 en De Immigratie der Hindoestanen in Suriname uit 1953. De Klerk heeft het allemaal beschreven, hij heeft mij via zijn werken, mijn identiteit gegeven."

"De taalsituatie was in mijn vroege jeugd zeer complex. Wanneer ik bij mijn grootouders en overgrootouders was, hoorde je soms 7 talen en dialecten door elkaar. Deze verscheidenheid aan gebezigde talen, nam op den duur af."

Shrinivási zou later zijn gedichten in verschillende talen schrijven, daarbij is de gebezigde taal doorgaans het Nederlands, maar ook schrijft hij in het Hindi, Sarnami en incidenteel in het Engels, Sranan, Spaans en Papiamentu.

"Thuis leerde mijn moeder mij alle gebeden in het Nederlands, en ook heel wat religieuze en profane liederen. Het gebruik van het Nederlands werd mede gestimuleerd door al die kerkelijke liederen en gebeden. Daardoor vond taalverrijking plaats. Die taalverrijking was er dus toen al. Bovendien hadden mijn ouders elke week via de rivierboot de mogelijkheid om de krant in te zien. Zo werd ook elke maand de Katholieke Illustratie bezorgd. Onze Surinaamse horizon werd door het lezen van dat blad verbreed. Ik leerde er van alles door en ik heb veel van België, Nederland en Indonesië in die periode geleerd, vanuit dat blad. Men stond er perplex van dat ik daar zoveel van wist, zonder dat ik er geweest was. Toen ik later in Holland kwam, leek het voor mij alsof ik van uit een boek in de werkelijkheid stapte."

"Na de mulo, in Paramaribo, haalde ik op 1 november de akte voor hulponderwijzer. Zes dagen later, op 7 november 1944, stond ik voor de klas. In 1948 haalde ik mijn onderwijzersakte, waarna ik, na een korte periode als onderwijzer op de Peterschool in Paramaribo, naar het district Nickerie gestuurd werd. Ik maakte daar vele rijstoogsten mee, terwijl ik werkzaam was op de Sint Theodorus school in de Waldekpolder, een school die midden in de rijstvelden stond. Het was er prachtig. Het was daar voor het eerst dat ik tussen de mensen kwam."

"Ik begon met het schrijven van proza in het missieblad, De katholiek, dat later omgedoopt werd tot Omhoog en dat tot nu toe, gesurinamiseerd, verschijnt. Ik schreef journalistieke stukken voor de Surinamer in de periode 1944-1950."

"Na die periode veranderde mijn leven. Ik besloot in 1951 naar Curaçao te vertrekken. Ik wilde kunstschilder worden, want ik kon al vroeg redelijk tot goed tekenen. In Suriname was er in die tijd geen schilderschool. Er waren wel individuele schilders zoals de veelzijdige, lokale schilder Wim Bos Verschuur. Misschien kon ik mij op Curaçao op het gebied van de schilderkunst ontplooien, was mijn gedachte. Toen ik aankwam, bleek de school gesloten. Ik begon op Curaçao als onderwijzer. Ik haalde hier ook mijn hoofdakte en kwam via mijn studie nog intenser in aanraking met Nederlandstalige literatuur."

"Ik ging met verlof naar Suriname. Daar vond ik mijn toenmalige (hindoestaanse) echtgenote, moeder van mijn kinderen, en was ik betrokken bij de oprichting van Tongoni, een literair tijdschrift door jonge Surinamers. We wilden een eigen tijdschrift. Dit lukte slechts deels. Met het latere tijdschrift Soela in de periode 1962 tot 1964, ging dit beter. De volledige redactie van Soela bestond uit Surinamers. Ook ik zat in de redactie. Het ontwerp, alles, werd gemaakt en uitgevoerd door Surinamers. Het was een volledig Surinaams literair tijdschrift. De Surinaamse schrijver Albert Helman was in die tijd ook actief. Hij was voor mijn ontwikkeling een belangrijke figuur. In 1968 zat ik in de redactie van een ander tijdschrift, Moetete, op het moment dat ook Geert Koefoed, die ik net al noemde, in Suriname vertoefde."

"Tijdens mijn onderwijsperiode hier, op Curaçao, kwam ik in het bruisende culturele leven van de jaren vijftig en zestig terecht. Ik kwam in 1952 onder het pseudoniem Fernando (een verspaansing van de naam van mijn broer, Ferdinand), tot mijn poëziedebuut in het tijdschrift Caraïbisch Venster, uitgegeven door de Hollandsche boekhandel in Willemstad. Ik kreeg een aanstelling aan het St. Vincentius College. Ook werkte ik kort op het St. Thomas College. Hierna, in 1953, werd er in Barber een jongensschool opgericht. Ik heb ook daar voor de klas gestaan. Inmiddels kwam ik in aanraking met René de Rooy. Ik leerde via hem het werk van de vijftigers kennen. Ik maakte de ontstaansgeschiedenis en opvoering van Juancho Picaflor, het toneelstuk in het Papiamentu, van René de Rooy mee. Ook leerde ik Frank Martinus Arion, Pierre Lauffer en Ornelio Martina persoonlijk kennen. Elis Juliana declameerde, op Radio Hoyer, een gedicht van mij in 1961. Pierre Lauffer heeft het gedicht Marie Pampoen vertaald in het Papiamentu. Beide gedichten zijn terug te vinden in Om de Zon.

Om de Zon heb ik aangeboden aan de toenmalige gouverneur, Benny Leito, in 1974.

Al toen de dichter in zijn jonge jaren gedichten in eigen beheer uitgaf, en toen hij gedichten publiceerde in literaire tijdschriften, is Curaçao voelbaar. Ook in zijn gedichtenbundel Anjali uit 1964, die voor hem een eerste doorbraak betekende, en die oorspronkelijk geschreven werd op Curaçao en vanuit hier verzonden werd naar Suriname, is dit het geval. Anjali wordt als het ware geschreven in ballingschap. Dat geldt ook ook voor de gedichtenbundel Pratikshá uit 1968. "Een communaal overgenomen ballingschap", aldus de dichter. "Ik heb het gemis van en de heimwee naar het moederland van alle Surinamers, laten doorschemeren in gedichten uit deze bundels." Andere werken, zoals Dilákár uit 1970, waarin de dichter uiting gaf aan zijn gevoelens over een moeilijke periode in zijn leven, werden in Suriname geschreven.

"Vier van de bundels die ik schreef, geven Curaçao een plaats. Er zijn later meerdere gedichtenbundels verschenen, maar er was vervolgens een periode van stilte, toen Suriname een moeilijke periode doormaakte. Ik schreef toen wel, maar ik publiceerde niet. Uiteindelijk wordt het stilzwijgen verbroken met de bundel Sangam (Ontmoeting) in 1991."

Dat de schrijver zelf veel doet om de Surinaamse literatuur te verbreiden, en dan niet alleen zijn eigen werk, bewijst zijn bloemlezing, Wortoe d'e tan abra (1970), waarmee hij veel dichters onder de aandacht van een groter publiek brengt.

Na het verblijf op Curaçao en het verblijf in Suriname, woont Shrinivási enkele jaren in Nederland.

"Ik was van 1963 tot 1966 woonachtig in Nederland en daarna weer van 1977 tot 1980. Ondertussen reisde ik veel in het Caribisch Gebied, Zuid-Amerika, Europa, India. Ik heb verschillende keren in Nederland gewoond, onlangs nog. Maar ik werd toen ziek. Om die reden ben ik naar Curaçao teruggekomen en slijt ik mijn dagen op het eiland, dat voor mij zo belangrijk was en is."

Shrinivási zit daarbij niet stil. "Toen ik recent door Michiel van Kempen, bijzonder hoogleraar Caribische literatuur aan de Universiteit van Amsterdam en specialist in de Surinaamse literatuur, benaderd werd om na een lang stilzwijgen als dichter weer creatief bezig te zijn, gaf ik aan dat ik lang niets gedaan had. Hij polste mij of ik geen uitgebreide bundel wilde samenstellen. En die bundel zou ook gedichten moeten bevatten die geschreven zijn in verschillende fases van mijn leven. Dit was voor mij een heel grote opgave. Het was heel moeilijk. Want er is mij iets gevraagd, maar gedichten moeten spontaan geboren worden. Reeds bestaande gedichten zijn toen samengevoegd met nieuwe gedichten. Dit heeft, bijna vijftig jaar na mijn eerste gedichtenbundel, geresulteerd in de samenstelling van een nieuwe gedichtenbundel, Hecht en Sterk, die bij In de Knipscheer zal worden uitgegeven en waarvan de drukproef inmiddels klaar is, en de omslag bijna."

Elisabeth Echteld is als lector verbonden aan de Algemene Faculteit van de University of Curaçao.

Marie Pompoen (fragment)

Goud en donker
als de troepiaal is mijn hart
als de wind speelt in de bomen
een dartele toemba
vandaag zingt de zee
nabij jouw huis
waarom?

Laat de zee zingen
haar mond kan niemand snoeren
haar ogen niet verbieden
open te staan
haar armen niet weigeren
om dit land te omhelzen

(...)

Goud en donker
als de troepiaal
is mijn hart
maar vandaag sluit ik
mijn ogen;
voor zijn zang alleen
in de goudgedreven morgen
staan mijn oren open
want dan ervaar ik jou
als je land en
de zingende zee;
als je land en
de wenkende wind;
als je land en
de lonkende zon.

Shrinivási

Leesvoer

Terugkeer ongewenst

"Ik heb leren leven zonder vrijheid, zonder hoop. Waarom vind ik het dan verdomme zo moeilijk om te leven zonder geweten?"

Terugkeer ongewenst is het deels waargebeurde, deels fictieve levensverhaal van de Joodse acteur, entertainer en regisseur Kurt Gerron, die in de jaren twintig en dertig grote triomfen vierde in Berlijn. In 1933 vlucht hij voor de nazi's en belandt via Wenen en Parijs in Nederland, waar hij onder andere optreedt in de Joodsche Schouwburg in Amsterdam en meewerkt aan verschillende Nederlandse speelfilms. Samen met zijn vrouw Olga wordt hij in 1943 geïnterneerd in Westerbork en van daar gedeporteerd naar Theresienstadt, waar de SS hem vraagt een film te maken waarin het vernederende gettobestaan wordt voorgesteld als een paradijs. Weigeren betekent transport naar Auschwitz, meewerken betekent verraad aan zichzelf en aan zijn kunst. Dit duivelse dilemma vormt de kern van dit adembenemende boek, dat tevens een betoverende en tegelijk tragische liefdesgeschiedenis is.

Een facinerende roman over de macht van het geweten, de kracht van de liefde en de desastreuze wending van de geschiedenis.

Titel: Terugkeer ongewenst
Auteur: Charles Lewinsky
Uitgever: Signatuur
ISBN/EAN: 9789056724108

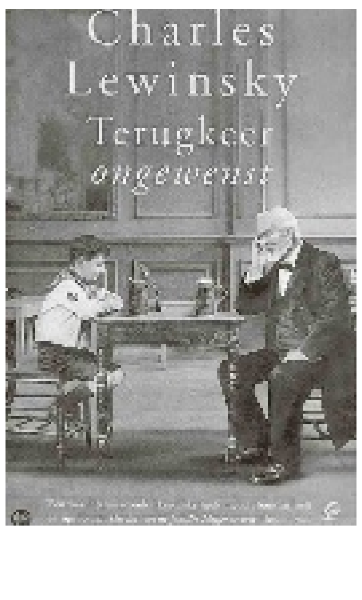

Ars Poëtica

The air between us (for an expatriate)

the air between us is like glass
when we speak, our words frost

as meanings mist over, i hear you
far off and muffled

I realise that you were shouting
when you walked past you were shouting
your head bent was a scream
that question about coffee was a yell that choked your throat

but you swallowed politely

well, you been swallowing so long
the fire in your belly must be out

for centuries now

that's why the air between us is so cold.

Kendel Hippolyte

Huntu Kòrsou

Nos futuro sostenibel?

De ministeries van Algemene Zaken en Economische Ontwikkeling zijn recent begonnen met een serie workshops over ‘Duurzame Ontwikkeling’. Met als slogan: ‘Duurzame ontwikkeling, een gezamenlijke inspanning’.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Het doel van deze sessies, waarvan de opening in mei 2012 is geweest, is om in samenwerking en overleg met alle stakeholders binnen de samenleving (bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen) input te geven aan een langetermijnvisie op het gebied van de duurzame economische ontwikkeling van Curaçao. Deze visie zou dit jaar nog uit moeten monden in een actieplan.

Als expert op het gebied van duurzame ontwikkeling was ik aanwezig bij één van deze workshops waarbij onder meer werd ingegaan hoe innovatie en ondernemerschap gestimuleerd kunnen worden. Onderdeel hiervan was het inventariseren van zwakke en sterke punten van het ondernemersklimaat op Curaçao. De discussie was levendig en er werd genoeg input geleverd door de genodigden.

Toch verliet ik de meeting met een dubbel gevoel. Enerzijds vind ik het een stap in de goede richting om gezamenlijk een discussie te voeren over hoe wij onze duurzame economische ontwikkeling handen en voeten willen geven.

Anderzijds miste ik ‘iets’ essentieels in de discussie. Economische ontwikkeling werd als doel gesteld in deze discussie terwijl naar mijn mening de focus in de discussie moet zijn hoe wij onze basisvoorzieningen (inzake gezondheidszorg, onderwijs, armoede, natuur, milieu en cultuur) versterken die op den duur bijdragen aan een aantrekkelijk investeringsklimaat (lees: economische ontwikkeling) op het eiland. Met als gevolg dat de kwaliteit van ons leven wordt verhoogd.

Daarnaast was de discussie voornamelijk gericht op het macroniveau van duurzame ontwikkeling, wat inhoudt hoe je op landsniveau met alle stakeholders samen bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling. Het microniveau wat bijdraagt aan proactieve, ondernemende burgers werd wel even aangestipt, maar daar werd in de discussie niet op ingegaan. Terwijl het juist dit niveau is wat de basis is voor ‘Nos futuro sostenibel’. Dit is precies de ‘Leadership for sustainability’ waar onze landgenoot George Curiel en zijn collega Elena Cavagnaro voor pleiten in hun boek ‘Three Levels of Sustainability’. De sleutel voor een duurzame samenleving hebben u en ik als leiders van onze eigen toekomst, in onze eigen handen.

Laat ik dit illustreren met een voorbeeld. In de workshop kwam de 80-20-regeling ter sprake. Dit is een voorbeeld van een issue dat op macroniveau wordt aangepakt. Echter, met een geringe kans van slagen omdat er niet op microniveau wordt gekeken naar de oplossing. En dit is het vormen van proactieve, ondernemende burgers die hun verantwoordelijkheid nemen. En die uitstralen: ‘Ik zet mij in voor mijzelf en voor mijn land, omdat ik trots ben op mijzelf en mijn land’. Als op dit niveau van duurzaamheid wordt gewerkt dan hebben wij de 80-20-regeling misschien op den duur niet meer nodig.

Kortom, ik zie ‘nos futuro sostenibel’ als leidraad voor een ‘better quality of live’ op Curaçao en die begint bij u en mij. Lang leve ons persoonlijke leiderschap! En lieve moeder ‘overheid’ en vader ‘bedrijf’, begeleid en ondersteun ons, uw kinderen, hierin, zodat ons gezin ‘Curaçao’ groeit en bloeit.

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een ‘better quality of life’ op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Spotlight op dieren

Parvo

Het idee dat een hond Parvo krijgt is voor de meeste mensen een nachtmerrie. Heel begrijpelijk, want het is een ziekte die helaas nog steeds voor veel slachtoffers zorgt.

Tekst: Margot Hack

Waarschijnlijk heeft u er al eerder wat over gelezen, maar gezien het feit dat we er op dit moment weer last van hebben, wil ik toch nog een keer wat achtergrondinformatie geven en hopelijk een verdere uitbraak voorkomen. Gelukkig is Parvo niet dodelijk voor elke hond, maar een ongevaccineerde hond loopt wel veel meer risico. In periodes met veel regen zien we meer gevallen dan in droge periodes, dus juist nu is het belangrijk om alert te zijn op pups met diarree. Zelfs voordat er bloed in de ontlasting aanwezig is.

Waarom meestal pups? Omdat het virus voornamelijk sneldelende cellen aanvalt. Een pup in de groei heeft nu eenmaal veel meer delende cellen dan een uitgegroeide volwassen hond.
Het virus komt het lichaam binnen via de bek wanneer de pup zich likt of iets van de grond opeet. De incubatieperiode (de periode tussen opname van het virus en het ziek worden) bedraagt 3 tot 7 dagen.
Na binnenkomst zal het virus de dichtstbijzijnde sneldelende groep cellen opzoeken. Dit zijn de lymfeknopen in de keel en hier zal het virus zich in rap tempo gaan vermenigvuldigen. Na enkele dagen is er zoveel virus geproduceerd dat het in de bloedstroom vrijkomt. Gedurende de volgende 3 à 4 dagen gaat het virus op zoek naar nieuwe organen met sneldelende cellen; het beenmerg en de delicate darmcellen.
In het beenmerg is het virus verantwoordelijk voor de destructie van de immuuncellen. Door deze cellen kapot te maken wordt het eigen zelfverdedigingssysteem buiten werking gesteld en geeft het zichzelf vrij spel om dood en verderf te zaaien in het maagdarmkanaal. Door het kapot maken van de darmcellen ontstaan er twee grote problemen. De heftige diarree en overgeven leiden tot extreem vochtverlies met uitdroging tot gevolg. Dit kan weer leiden tot shock en de dood. De kapotte cellen nemen op hun beurt natuurlijk ook geen nieuw vocht of voedingsstoffen meer op.
Daarnaast wordt ook de natuurlijke barrière van de darmcellen tegen schadelijke bacteriën kapot gemaakt en is dit een potentieel gevaar voor het hele lichaam om te sterven aan een bacteriële infectie.

Overleven is in sommige gevallen mogelijk, maar daar is wel een intensieve verzorging voor nodig. Veel infuus moet zorgen voor het herstel van de vochtbalans en daarnaast zijn antibiotica nodig om secundaire bacteriële infecties te verslaan. Elke dag dat het dier overleeft zal het lichaam meer antilichamen maken en wordt de kans groter dat de pup het overleeft.
Dieren ouder dan twee jaar zullen over het algemeen niet meer zo’n grote kans lopen om ziek te worden van het virus omdat ze tegen die tijd weinig delende cellen meer hebben en ook meer immuniteit opgebouwd hebben.

Margot Hack, dierenarts te Ronde Klip

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

CURAÇAO ANIMAL RIGHTS FOUNDATION
Verbetert het lot van zwerfdieren...
www.carf.an

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
3. Glansloos; 5. uitroep van herkenning; 10. voortdurend; 12. geest; 13. gesyncopeerde dansmuziek; 16. Europeaan; 17. windrichting; 18. gele verfstof; 20. soort papegaai; 22. gelegde eieren; 26. stof van walvisbaarden; 29. bijbelse figuur; 30. muze van het heldendicht; 31. schooldirecteur; 34. ziek; 37. mislukking; 39. deel van de Oekraïne; 40. Turks gerecht; 42. Amerikaanse staat; 43. geestelijke; 45. buikriem; 46. scheikundig element; 47. ratelpopulier; 48. Turkse titel.

VERTICAAL:
1. Opeenhoping van gas; 2. kaft; 3. mannetjesbij; 4. plaats in Algerije; 6. kledingstuk; 7. Noorse godheid; 8. bedrijvigheid; 9. zenden; 11. meubelstuk; 14. waagstuk; 15. Iers Republikeins Leger; 19. drukte; 21. deel van Frankrijk; 23. een zekere; 24. filmdecor; 25. tod; 26. bedeesd; 27. plomp; 28. elektrisch geladen deeltje; 31. verzoekschrift; 32. klant; 33. vogelverschrikker; 35. streek in Frankrijk; 36. spot; 37. deel van een hengel; 38. bewonderaar; 40. gewricht; 41. dreigend; 43. rivier in Schotland; 44. tijdperk.

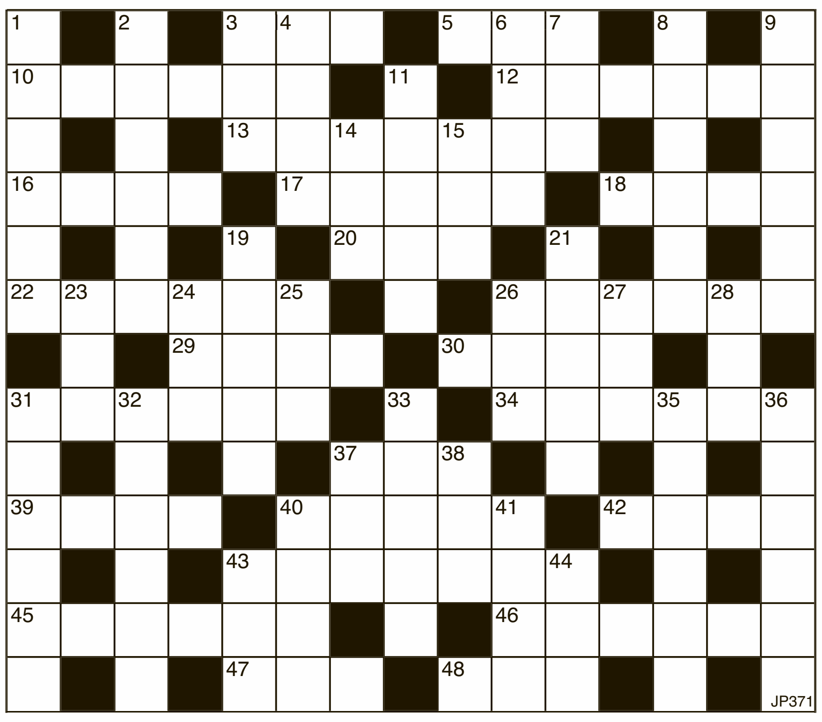

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mevris B. Herrera
Archimedesstraat 3
Aruba

M.A. Maria
Kaya Mikeas 31
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

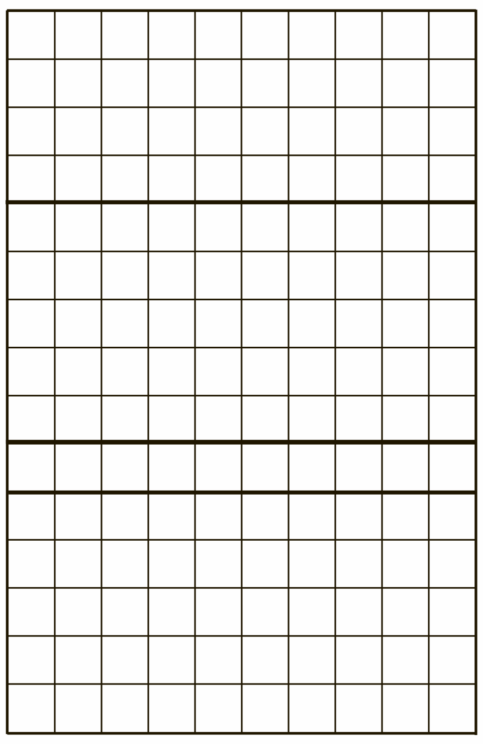

1. Gedorste halmen, bovenlijf, fakkel;
2. schouwburgrang, landbouwwerktuig, agio;
3. groot persoon, gewoonte, lange overjas;
4. opnieuw, hardvochtig, aarde;
5. sluwheid, lichtstraal, op de eerste plaats;
6. suikerpalm, gissen, niet hetzelfde;
7. bloedvat, woonplaats, ballerino;
8. welige groei, muziekinstrument, meteen;
9. vrucht, krachtig, vogel;
10. rivier in Duitsland, strafwerktuig, troep edelwild.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

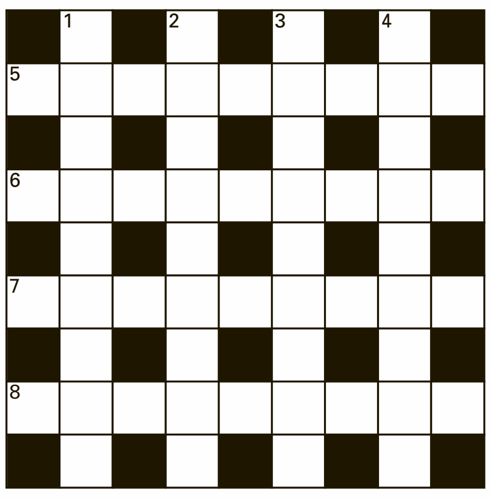

HORIZONTAAL:
5. Soldaat die door de duinen rent (8);
Vrijwel snel (5);
6. Via de rest (4);
Linnen? (8);
7. Zak niet door geweld! (5);
Slecht gebied (8);
8. Plaats met een dikke schil (5);
Fel als een supporter met wilde haver (6)

VERTICAAL:
1. Rook sprakeloos (3);
Minder gewichtige grap? (8);
2. Met de mond van een jongen (7);
Leerling in een auto ((4);
3. Ruimte om ermee op te houden? (8);
Blik van een paard op zijn retour (4);
4. Toplicht in een soort urn (5);
Aanduiding van de reclame? (8)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

G	E	W	A	N	E	L	E	H	C	S	P	M
N	P	M	O	D	S	I	B	S	T	R	A	A
I	P	D	O	L	L	A	R	C	E	N	T	L
N	A	A	O	P	G	E	W	E	K	T	H	S
N	T	I	L	L	O	U	K	E	V	C	C	I
I	E	D	I	E	O	G	R	N	O	E	A	T
W	G	A	L	R	F	S	I	M	E	U	J	T
E	R	C	T	E	T	A	M	M	K	R	N	U
I	E	R	I	K	K	U	T	R	A	E	E	R
L	B	A	R	O	N	U	U	S	M	K	T	F
O	N	A	S	I	O	I	E	L	A	A	N	I
J	N	L	C	S	N	R	A	R	L	W	E	T
S	N	A	P	A	J	T	P	A	K	A	L	T
G	N	A	U	T	O	S	T	U	U	R	A	U
T	N	R	E	N	E	I	R	G	E	R	T	T
T	S	O	A	L	O	Z	N	O	G	R	O	G

Aartsbisdom
Amigo
Arcadia
Autostuur
Bergetappe
Communicant
Dollarcent
Enkel
Eureka
Gorgonzola
Griener
Islam
Itala
Japan
Kerstkrans
Kreukel
Kruin
Naief
Oliewinning
Opgewekt
Oraal
Preek
Prooi
Schelen
Spant
Talentenjacht
Talmen
Trouw
Tuttifrutti
Wastafel

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

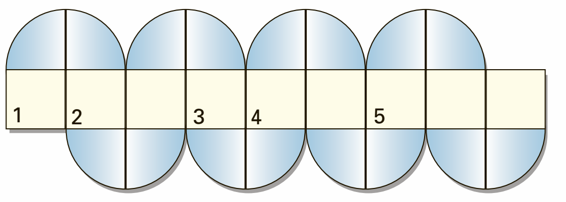

1. Vistuig; **2.** krachtig; **3.** gezicht; **4.** duo; **5.** zeilterm.

© Puzzelland/121201

SUDOKU

4		9			8			5
				9			2	
	1	3			2			
		6	2		3	1		8
	3		7			5		
	4			8	5	3		2
5					1	9	3	
			6					4
	9		5	7		6		

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

5	9	7	2	6	4	8	1	3
6	8	3	7	9	1	5	2	4
2	4	1	8	3	5	7	6	9
8	5	2	6	4	9	1	3	7
7	3	9	1	2	8	4	5	6
1	6	4	3	5	7	2	9	8
9	7	8	5	1	3	6	4	2
4	1	6	9	8	2	3	7	5
3	2	5	4	7	6	9	8	1

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Zeepad; 4. tiptoets; 10. kor; 11. oer; 12. metier; 14. kolonist; 17. ruk; 18. neg; 19. emt; 20. raap; 22. rib; 24. lam; 26. koe; 27. staar; 30. adonis; 32. vierde; 33. sonde; 34. dak; 35. peg; 36. ren; 38. gene; 39. pas; 41. tof; 42. via; 44. luidheid; 47. dugout; 48. toe; 49. leg; 50. nestelen; 51. gaasje. VERTICAAL: 1. Zomerjas; 2. eetsalon; 3. amer; 4. tok; 5. ironie; 6. toog; 7. oen; 8. erie; 9. sstt; 13. ruw; 15. leb; 16. smaad; 21. panda; 22. rotan; 23. steeg; 25. mie; 27. sip; 28. argeloos; 29. receptie; 31. donau; 34. defile; 36. roe; 37. kid; 39. plan; 40. sits; 41. thee; 43. aura; 45. dot; 46. den. **Crypto-overlapper:** Horizontaal: 5. Zijspaniel; 6. stillever; 7. adreserve; 8. rendieren. Verticaal: 1. Bijstudie; 2. spellende; 3. ongeleden; 4. levenveel. **Anagram:** 1. leem-merel-Tremel; 2. asla-saale-Aalbes; 3. moor-droom-Rondom; 4. kerk-keker-Wekker; 5. terp-troep-Export; 6. baas-basta-Basalt; 7. rand-radon-Rondas; 8. voeg-vroeg-Overig; 9. sont-snoet-Oosten; 10. deel-slede-Diesel. Eindoplossing: TARWEBROOD **Woordzoeker:** topografie **Puzzelslang:** 1. Goal; 2. luiaard; 3. drum; 4. mozaiek; 5. kegelen. Het sleutelwoord luidde: GLADMAKEN.

Granen

Johnny Cakes zijn sinds jaar en dag in de Curaçaose keuken bekend als ontbijtproduct. Jammergenoeg...

Tekst: Miriam de Windt

Omdat juist in de ochtenduren, na een nachtrust van acht uur (...wishfull thinking?), uw lichaam gevoed dient te worden met voedingsmiddelen die vrijwel meteen voldoende voedingsstoffen geven. Voor energie en om uw stofwisseling op gang te krijgen.
Jammergenoeg, omdat uw lichaam als eerste voeding nodig heeft die goed is voor uw darmen. Goed werkende darmen hebben een positieve invloed op uw mentale en concentratievermogen. Jammergenoeg, omdat de tarwemeel van tegenwoordig niet de meel is van vroeger. Tarwe is één van de meest gemanipuleerde voedingsmiddelen.

Johnny Cake is echter traditioneel en een vrij goedkoop gerecht. Voor deze editie hebben wij een recept van Johnny Cake die gemaakt wordt met olie in plaats van boter, margarine of shortening. Shortening is berucht om de verzadigde en transvetten die het bevat. Olie in het deeg voor Johnny Cake maakt deze minder ongezond.

Jonny Cake blijft desondanks een traditioneel gerecht dat toch een plekje verdiend in uw eetpatroon. Aan het eind een advies hierover.

Voedingswaarde voor een 1 Johnny Cake (zie voedingswaardetabel)
De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.
Natrium, bestanddeel van zout, is hetgeen het meeste wordt geleverd. Dit komt door het zelfrijzend bakmeel dat natrium bicarbonaat bevat. Door olie te gebruiken krijgt u geen verzadigde vetten en geen cholesterol. Ook handig als er geen slechte voedingsstoffen geleverd worden, het maakt de Johnny Cake gezonder. U dient er wel rekening mee te houden dat de hoeveelheid vetten in werkelijkheid meer is door het bakken.

Tarwe
Gedurende het merendeel van de 10.000 jaren dat de mens tarwe cultiveert, werd het geoogste graan in zijn geheel gebruikt of het werd gemalen. Gemengd met water werd volkorenbrood gebakken.
Volkorenbrood is het originele brood. Men heeft later ontdekt dat het meel gezeefd kan worden om een gedeelte van de grove zemelen te verwijderen. Van het gezeefde meel kon men een zachtere soort brood bakken met een fijnere smaak, dat beschouwd werd als een delicatesse. Naar gelang het raffineren steeds meer de gewoonte werd, begon men de zemelen die overbleven toe te voegen aan broden van ongeraffineerd goedkoop meel. Men produceerde op die manier een product dat de armen konden betalen. Bruin of zwart brood, zoals het werd genoemd, werd geminacht door de rijken. Het was een belediging om iets anders te serveren dan de lichte geraffineerde broden. De artsen van toen zeiden dat bruin brood 'hard' voor de maag was en stelden: "bruinbrood vult de maag en witbrood voedt het lichaam."

Tarwe en andere granen bieden in volkorenvorm de meeste voedingsstoffen, B-vitaminen en vezels. Ze bevatten veel koolhydraten en eiwitten. Het grootste deel van de vezels, voedingsstoffen en een kwart van de eiwitten zitten in de tarwekiem aan de basis van de korrel en in het laagje zetmeelrijk weefsel dat de kern - het endosperm - omgeeft. Tijdens het malen wordt het vliesje of de zemel, en de voedzame kiem van het endosperm verwijderd. Dit scheidingsproces vergroot de houdbaarheid van meel, omdat de oliën in de kiem kunnen gaan oxyderen en ranzig kunnen worden. Maar dan is ook bijna elk spoor van zemelen verwijderd en bevat het beduidend minder voedingsstoffen. Hoezo 'witbrood voedt het lichaam'?

Verschillende producten
Tarwe wordt onderverdeeld in hard of zacht, afhankelijk van het glutengehalte. Gluten is de eiwitachtige kleefstof die in tarwe, rogge, haver en gerst zit. De hardste, die het meeste gluten bevat, is durumtarwe. Deze wordt gebruikt om pasta te maken. Het zachtere meel met een lager gehalte aan gluten wordt gebruikt voor koekjes en gebak.

Griesmeel bestaat uit grove deeltjes tarwe-endosperm. Van fijn gemalen griesmeel vermengd met water wordt couscous gemaakt. Couscous wordt gestoomd geserveerd en is in de Noord-Afrikaanse keuken dagelijkse kost. Bulgur of geplette tarwe, die voor gebruik moet worden geweekt, bevat een soortgelijke hoeveelheid voedingsstoffen en vormt de basis van de Libanese schotel tabbouleh.

Coeliakie of glutenintolerantie
Coeliakie is een darmstoornis, waarbij gluten de haarachtige uitsteeksels in de dunne darm beschadigen. Voedingsstoffen kunnen dan niet goed worden opgenomen. Het is meestal erfelijk, maar ontstaat soms ook na een infectie. Tegenwoordig zijn er steeds meer mensen die intolerant zijn voor gluten. Dit moet eigenlijk geen verrassing zijn, gezien het feit dat het moderne westerse eetpatroon veel koolhydraten van granen bevat. Granen die enorm zijn gemanipuleerd voor betere eigenschappen en hogere opbrengsten. Modern tarwe en andere granen bevatten veel meer gluten dan hetgeen onze voorouders hebben gegeten.

Niet als ontbijt
Voor iedereen die Johnny Cake wil eten, ondanks de niet al te opbeurende informatie over tarwe en gluten: Johnny Cake hoort thuis als lunchgerecht in uw eetpatroon. Beslist niet als ontbijt. Beleg het en vul het aan met een rauwkostsalade of groenten, dan kan het minder kwaad.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaardetabel

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	70/294	4%
Eiwitten	2 g	2%
Vetten	3 g	1%
Verzadigde vetten	0	0
Cholesterol	0	0
Koolhydraten	10g	4%
Voedingsvezels	0	0
Natrium	130 mg	7%
Kalk	2 mg	0%
IJzer	0.12 mg	1%
Vitamine A	0	0
Vitamine B1	0.01 mg	1%
Vitamine B2	0.01 mg	1%
Vitamine C	0	0

Kook mee met May

Johnny Cakes

Ingredienten:
2 1/2 cup Amerikaans zelfrijzend bakmeel (Gold Medal of Pilsbury)
1 cup water
3 eetlepels gewone olijfolie
olijfolie om te bakken

Bereidingswijze:
Het meel in een grote kom doen.
De olie bij het water voegen.
Bij het meel voegen en er een deeg van kneden.
Zonodig meel of water toevoegen.
Het deeg op een met meel bestoven plank uitdrukken tot een dikte van ongeveer 2 cm.
Met een biscuitsteker de cakes uitsteken.
In een grote koekenpan wat olie verhitten en 7 Johnny Cakes in de pan doen. Het vuur laag draaien en met een deksel op de pan de Johnny Cakes aan beide kanten heel lichtbruin bakken.
Met de rest van het deeg herhalen.

Voor ongeveer 13 Johnny Cakes.

Eet smakelijk

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Navarro Correa Brut Malbec Rosé

Druivensoort: **Malbec**
Streek: **Mendoza, Argentinië**
Kleur: **Bloedsinaasappelen**
Geur: **Rijke zomervruchten**
Smaak: **Vol, levendig, sprankelend**

Johnny Cakes maakt mijn vrouw voornamelijk op zondagochtend of tijdens de feestdagen. Ze zijn er dan overvloedig om ze zo te kunnen delen met familie, vrienden en andere kennissen als deze langskomen. Zo hebben Johnny Cakes dus een extra gezellige lading en ik eet ze met smaak.
Daarbij is het heerlijk om een sprankelende wijn te drinken om de gezelligheid nog meer te verhogen. Ik kies dan ook voor deze Argentijnse, rode, mousserende wijn. Mooie smaken van kersen, bloedsinaasappel en toast, maar toch met een droge vinificatie en dat geeft deze wijn dan weer voldoende body en een smakelijke, droge afdronk.
Mooi voor de feestdagen, maar bij ons is het iedere zondag feest.

Santé!

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

De feestdagen, een tijd om te geven

December is aangebroken. We kruipen al naar het einde van het jaar. Voor de één een verlangen, voor de ander een periode vol stress. Het jaar dat voorbij vliegt, het jaar dat je wilt afsluiten. Onherroepelijk komen de terugblikken tevoorschijn. Je wilt er niet altijd aan toegeven, maar je hebt zwakke momenten. En natuurlijk vieren we massaal Sinterklaas. Een traditie die elk jaar voor de kinderen in ere wordt gehouden. En dan maken we ons op voor de kerst.

Tekst: Erik van Kampen

Wat voor mij het mooiste is van het eindejaar is het aanbod van mooie, bijzondere wijnen. Traditioneel worden tijdens de kerstdagen een paar mooie flessen opengemaakt die normaliter niet op een doordeweekse werkdag geopend worden.

Het blijven natuurlijk heel speciale dagen, waarbij je met familie en vrienden kunt terugkijken op het afgelopen jaar en dan is er niets fijner om daar met elkaar een goed glas bij te drinken om de kerst nog meer bijzonder te maken.

En welke wijn er voor de kerstdagen gekozen wordt, hangt veelal af van de gerechten die dan op de planning staan. Het kerstmenu wordt samengesteld, het aantal personen wordt bepaald. We gaan met onze lange boodschappenbriefjes naar Mangusa, Centrum of Albert Heijn om alle ingrediënten aan te schaffen.

Voor ons in de winkel altijd een leuke tijd om te adviseren. Met een grote groep mensen in de winkel adviseren we over al onze wijnen die uit de hele wereld komen. Iedereen heeft zo zijn voorkeur: Gerijpte Bordeaux, Elegante Bourgogne, Nieuwe-wereld, Oude-wereld en natuurlijk een mooi aperitief in de vorm van bubbels, voor iedere portemonnee is er wel iets en ook steeds vaker een goede fles dessertwijn.

We willen het kerstdessert natuurlijk geen onrecht aan doen om daar niet iets lekkers bij te drinken.
Hoeveel gangen heeft het menu, wat wordt er geserveerd, welk type gasten komt er, zijn er voorkeuren etc. etc.

We proberen het de klant zo gemakkelijk mogelijk te maken en helpen daar waar het kan om wat van de kerststress te kunnen wegnemen, het blijft natuurlijk een feest.
Het moment suprême vindt plaats tijdens de kerstdagen. De feedback komt vaak pas volgend jaar.

Ook vind ik het fantastisch om te zien hoeveel bedrijven uiterst nauwkeurig te werk gaan met het samenstellen van een kerstpakket om hun werknemers te laten genieten van een welverdiende kerstvakantie met lekkere dingen, of om ze te bedanken voor al hun inspanningen van het afgelopen jaar. Ook hierin worden er speciaal op maat allerlei pakketten gemaakt, meestal met verschillende dingen voor dame en heer.
Ook de verpakking blijft altijd ongelooflijk belangrijk: welke strik, welke kleur, hoe ziet het eruit? Bij ons is er een grote groep enthousiaste dames actief die er achter de schermen van 's ochtends tot 's avonds prachtige cadeaus van maakt voor de clienten.
Niet alleen een genot om te krijgen maar ook een genot om te geven, want uiteindelijk is geven altijd mooier dan krijgen zei mijn moeder altijd en ze heeft gelijk. Deze dames zijn zelf ook erg trots op hun werk en terecht, want alle strikken worden met de hand gemaakt en zien er werkelijk fantastisch uit.

Ik wens u allen veel succes de komende weken met het uitzoeken van de wijnen en het juiste geschenk om te geven, wij zullen u bijstaan in alle facetten, daar kunt u op vertrouwen.

Laten we allen dankbaar zijn voor wat we hebben en met elkaar genieten van deze prachtige periode.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business

1 december 2012

Hoerenlopers of talentenjagers?

Een gepassioneerd HR-seminar

"Managers die niet wezenlijk het talent en de ambities van hun medewerkers aanspreken, zijn niets anders dan hoerenlopers", vindt Steven de Lira, yu Kòrsou en winnaar van de prestigieuze 'Future Award' van de Nederlandse Vereniging voor Personeelsmanagement en Organisatieontwikkeling (NVP) heel beslist. Als key note speaker op het derde seminar van HR Netwerk Curaçao, wist hij zijn publiek letterlijk en figuurlijk in beweging te krijgen met zijn gepassioneerde en eigenzinnige visie op Talent Management.

Steven de Lira in actie.

Tekst: Maya Mathias

Op het HR-seminar in hotel Avila zijn circa 100 HR-professionals afgekomen, hopend op tips, tools en nieuwe, bruikbare inzichten op het gebied van Talent Management. Angelique Lanoy-Leito, HR-manager bij ENNIA: "Talent Management is bij ons een springlevend onderwerp. Ik kom hier voor extra tips en tools voor ons eigen beleid." Dina Fortin-Davelaar, Manager Human Resources bij SGR Groep: "Onze groep groeit en wij zijn sterk bezig met talentontwikkeling. We willen niet alleen focussen op de aandachtpunten van onze professionals, maar juist ook op hun talent."
Berthold Beerlage, opleidingsadviseur bij Klinika Capriles, heeft nog een ander interessant motief: "Wij willen het zo goed mogelijk doen voor onze cliënten en in het verlengde daarvan voor ons personeel. Dat betekent inhaken op talent wat er is en dat versterken, waar dat kan. Ik wil vandaag toetsen of we op de goede weg zijn en onderzoeken wat we nog meer kunnen doen." Alle drie zijn zeer te spreken over het HR Netwerk Curaçao dat gedurende haar tweejarige bestaan al een hele reeks van succesvolle en drukbezochte activiteiten organiseerde voor HR-professionals uit Aruba, Bonaire en Curaçao.

Passie op het werk

De Lira is door het HR Netwerk speciaal uit Nederland gehaald, vanwege zijn vooruitstrevende en uitgesproken mening over Talent Management. De succesvolle eigenaar van softwarebedrijf 'Silkbricks' en veelgevraagd motivational speaker, spreekt net zo gemakkelijk hooggeplaatste Nederlandse bankdirecteuren als delinquente allochtone jongeren toe.
"Ik voel mij met mijn Portugese, Indiaanse, Afrikaanse en Spaanse bloed een echte Westpointer (vuilnisbakkenras) en hoor overal en nergens thuis", grinnikt hij. "Dat zorgt ervoor dat ik mij snel met mensen verbind en met verschillende brillen kijk." Zijn motto, 'Lets get passionate about work', maakt hij meer dan waar. Zijn meeslepende, energieke betoog over talent- en ambitieontwikkeling, waarin hij van het ene onderwerp naar het andere raast, weet een groot deel van de aanwezigen te inspireren, maar roept bij sommigen ook irritatie op. "Ik ben een beetje gek en eigenwijs en meer een creatieve ondernemer dan een gestructureerde consultant", licht hij verhelderend toe. Met zijn interactieve oefeningen krijgt hij de hele zaal in beweging en in geanimeerd gesprek over de talenten en passies van elkaar. En dat is precies de essentie van zijn boodschap en ochtendvullend verhaal.

One night stands

De Lira verbindt zich graag met passie en hield zich als manager van grote en kleine bedrijven tien jaar lang intensief bezig met het vraagstuk: 'Hoe creëer je werknemers die hun talenten, passie en ambitie diepgaand en duurzaam verbinden met de organisaties, waarin zij werkzaam zijn?' Het leidde tot zijn prikkelende stelling dat de meeste managers net hoerenlopers zijn of in het beste geval op zoek zijn naar een oppervlakkige one night stand. De Lira: "Veel managers bieden hun werknemers niets meer dan een financiële beloning en verwachten daar diepgaande commitment en betrokkenheid voor terug. In het beste geval praatten zij hun medewerkers met mooie beloftes en valse verwachtingen de organisatie in, die vervolgens niet te rijmen zijn met de realiteit. Dat leidt tot lage productietijd, ongeïnspireerd gedrag en onnodig verloop. Dit is volgens De Lira ook de reden waarom organisatieverandering zo vaak mislukt. Betrokkenheid en passie kan je namelijk niet kopen. Wie echte commitment wenst, moet de talenten en ambities van zijn medewerkers durven aan te spreken en daar ook wezenlijk aan appelleren voor toekomstig bedrijfssucces.

Bull Shit onderzoeken

Werknemerstevredenheidsonderzoeken vindt de key note speaker volstrekte bullshit. De Lira: "Je schuift je vrouw ook geen partnertevredenheidsonderzoek onder haar neus, als je wilt weten hoe je relatie gaat. Dat weet je namelijk al doordat je haar diepgaand kent en doorlopend met haar praat. Een moderne manager luistert en praat en heeft verbinding met zijn team. Hij focust niet alleen maar op de traditionele cirkel van 'check-act-plan-do' en het primaire proces, maar haakt aan bij de diepere overtuigingen en passies van zijn werknemers en de ambitie die daaronder ligt. Waar het uiteindelijk om gaat, is wat mensen motiveert en drijft, want houding en attitude beïnvloeden gedrag. De meeste bedrijven, zeker in Nederland, leveren producten en diensten die qua kwaliteit en prijs vergelijkbaar zijn met elkaar. Het onderscheidend vermogen ligt in de persoonlijke opstelling van de werknemer die deze producten verkoopt. Zijn of haar servicegerichtheid, meedenkendheid en probleemoplossend vermogen, maken net het cruciale verschil en voor dat stukje extra service en kwaliteit, is passie en commitment nodig van binnenuit."

Medewerkers versieren

"Je team door een organisatieverandering voeren, kan je vergelijken met het versieren van een vrouw", flirt De Lira met de grotendeels vrouwelijke toehoorders in de zaal. De Lira: "Als je tegen een vrouw zegt, 'nu ga ik je versieren', krijg je waarschijnlijk een klap in je gezicht." Een echte versierder haakt in op het profiel van de dame in kwestie, haar verwachtingen en stijl en neemt haar geruisloos mee in het hele (versier)proces. Dat moeten managers dus ook bij organisatieverandering! De meeste werknemers zijn maar voor 60 procent productief, maar krijgen wel 100 procent loon, wijzen de cijfers, volgens De Lira, uit. Dat komt omdat je ze niet aanspreekt op hun ambitie en talent en dat concreet verbindt met de visie en missie van je bedrijf. Traditionele talentmanagementprogramma's gaan er vanuit dat iedereen zijn talenten wel kent en dat bedrijven hun visie helder hebben uitgewerkt en gecommuniceerd. "Niets is minder waar", meent De Lira beslist. Tachtig procent van de mensen heeft geen flauw benul wat zijn of haar talenten zijn en maar weinig bedrijven hebben hun visie helder en inspirerend uitgewerkt.

Parels en kiezels

Talent Management is in de ogen van De Lira een zoektocht, die je als manager en medewerker aangaat of zoals hij het mooi formuleert: "Een dans waarin je samen intuïtief op de muziek beweegt." Veel talentmanagementprogramma's focussen op een selecte groep high potentials, de zogenaamde pareltjes van het bedrijf. De Lira is het daar pertinent niet mee eens. Iedereen heeft, volgens De Lira, op zijn of haar eigen niveau talent, van de aanstormende board director tot de schoonmaakster van het bedrijf. De Lira: "Een manager beslist niet of jij een parel of kiezel bent. Dat doe je zelf, door hoe jij je inzet voor jouw bedrijf. Talent Management moet zich in mijn optiek niet concentreren op maar 5 of 10 procent van het bedrijf, maar zorgen dat iedereen zijn talenten beter inzet om zijn werk minstens 10 procent beter te doen. Dat levert èn veel meer winst op èn veel meer kansen voor iedereen."
"Talenten en passie zijn de motor van iedere gezonde en succesvolle organisatie, maar we vragen er nooit naar", valt De Lira op. "Gezonde, betrokken mensen zijn proactief en vindingrijk en willen groeien in hun werk. Werknemers die hun talenten en ambities aanwenden voor het organisatiedoel, nemen initiatief, komen zelf met nieuwe ideeën en verbetervoorstellen en zijn productief. Al die rationele, beheersmatige HR-instrumenten zoals functionerings- en beoordelingsgesprekken en werknemerstevredenheidsonderzoeken gaan aan waarde verliezen", zegt De Lira overtuigd. 'HRM-managers van de toekomst zijn geen administrateurs en beheerders meer, maar groei- en ambitiecoach. Zij gaan als intuïtieve relatiemanagers, samen met hun werknemers, op zoek naar ambitie en talent."
"We hebben in organisaties geen hoerenlopers nodig", eindigt De Lira zijn gepassioneerde betoog, "maar talentenjagers en hart-en-ziel-managers die een langdurige en gepassioneerde relatie aangaan met hun team."

Aan de slag

Angelique Lanoy-Leito vindt het seminar zeer geslaagd. "Ik kan zeker wat met het verhaal van Steven", vertelt ze enthousiast. "Zijn manier van spreken vind ik open, inspirerend en uitnodigend en een key note speaker waardig. Ik ga zijn boodschap delen met mijn team en onderzoeken hoe we nog beter handen en voeten kunnen geven aan ons Talent Management-beleid binnen ENNIA en Banco di Caribe."
Ook voor Berthold Beerlage is het een goede dag geweest. "Ik zie gelukkig bevestigd dat we op de goede weg zijn. Bij Klinika Capriles doen we veel aan Talent Management voor de hele tent en zeker voor de brede middenlaag van professionals. De workshop over competentiemanagementsystemen bood mij een goed aanknopingspunt. Wij willen ons eigen beoordelingssysteem ook verder aanscherpen en digitaliseren de komende tijd en het is nuttig te zien hoe anderen dat doen."
Ook Dina Fortin-Davelaar is zeer tevreden over de dag. Fortin: "Als SGR Groep zijn we op de goede weg, maar door vandaag zie ik zeker punten ter verbetering. We werken al competentiegericht, vanuit ons eigen organisatiekader, maar ik wil nu ook meer aan individuele talenten en ambities doen. Voor mij is de boodschap van deze dag 'Breng weer passie in het werk, en je krijgt het dubbel en dwars terug'."

HR-vakgebied op Curaçao in de lift

Nienke Ingenhoven, voorzitter van het bestuur van HR Netwerk Curaçao en werkzaam bij Balance Recruitment kijkt positief terug op het seminar. "We hebben keihard en kosteloos gewerkt aan ons derde seminar, terwijl we nog maar twee jaar bestaan. We merken aan de reacties van onze leden, die zelfs uit Bonaire en Aruba komen, dat er behoefte is aan deskundigheidsbevordering en professionele uitwisseling."

Het HR-vakgebied zit sterk in de lift, ook op Curaçao, meent Maghalie van der Bunt- George, één van de acht bestuursleden en partner bij Deloitte Dutch Caribbean George: "Ons eerste seminar heette 'Taking HR to the next level'. Dat is aardig gelukt. HR-professionals dringen in de Dutch Caribbean ook steeds vaker en sneller door tot directieniveau en HR-functies worden ook steeds strategischer ingevuld. Er zijn de afgelopen tijd veel inspirerende lokale en internationale HR-workshops, seminars en netwerkbijeenkomsten georganiseerd en voor aanstormende professionals heeft Curaçao nu zelfs een HR-opleiding op Masterniveau."

Belangstellenden die zich kosteloos aan willen sluiten bij het HR Netwerk Curaçao kunnen een e-mail sturen naar HRnetwerkcuracao@hotmail.com

Netwerkmoment seminar-deelnemers.

In gesprek over elkaars passies en ambities.

Angelique Lanoy-Leito, Berthold Beerlage en Dina Fortin-Davelaar.

Fiscale Feiten

Ouderdomspensioen

De een moet er niet aan denken en de ander kan niet wachten om met pensioen te gaan. Toch hopen we allemaal lang te mogen genieten van een welverdiend pensioen. Naast het Algemene Ouderdomspensioen (AOV) en het Algemene Weduwen- en Wezenpensioen (AWW) is het mogelijk om bij de werkgever een pensioen op te bouwen.

Tekst: Lennart Huijsen en Ingemara Bak

De premies voor een pensioen kunnen in beginsel worden afgetrokken voor de berekening van de loon- en inkomstenbelasting. Daar tegenover staat dat pensioenuitkeringen belast zijn. Het tarief van de loon- en inkomstenbelasting loopt op tot maximaal 49 procent. De meeste mensen hebben in de periode waarin zij pensioen opbouwen een hoger inkomen dan na hun pensionering. Dit levert een belastingvoordeel op. De aftrek van de premies wordt tegen een hoog belastingtarief genoten. De pensioenuitkeringen worden tegen een lager belastingtarief belast. Om evenwicht te houden tussen aan de ene kant de aftrekbare pensioenbijdragen en aan de andere kant de belaste pensioenuitkeringen, moet een pensioenregeling aan een aantal voorwaarden voldoen. De voorwaarden op Aruba, Curaçao, St. Maarten en de BES-eilanden zijn voor een groot deel aan elkaar gelijk. Er zijn enkele, soms belangrijke, verschillen. Hierna gaan wij in op de fiscale voorwaarden die op Curaçao gelden.

Het ouderdomspensioen moet in principe op 60-jarige leeftijd ingaan. Het pensioen mag op zijn vroegst ingaan op 55-jarige leeftijd en uiterlijk op 65-jarige leeftijd. Als het pensioen op 55 jaar ingaat, moet het worden herrekend uitgaande van een ingangsdatum op 60-jarige leeftijd en zal het jaarlijkse pensioen dus lager zijn. Als het later ingaat en er wordt doorgewerkt, mag er ook verder worden opgebouwd, maar tot het maximaal haalbare pensioen.

Het maximaal haalbare ouderdomspensioen bedraagt 70 procent van het pensioengevend loon op het tijdstip van ingang. Het ouderdomspensioen mag maximaal met 2 procent per dienstjaar worden opgebouwd. Het pensioengevend loon omvat alle structurele vaste loonbestanddelen en kan tevens loon in natura omvatten voor de waarde die daaraan in het economische verkeer kan worden toegekend. In twee situaties wordt hiervan afgeweken. Loonsverlagingen kunnen namelijk buiten beschouwing blijven als deze plaatsvinden in de 10 jaren direct voorafgaande aan de ingangsdatum en het gevolg zijn van een deeltijdfunctie van ten minste 50 procent of van een lager gekwalificeerde functie. Dit biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om in de laatste jaren voor pensionering het iets rustiger aan te doen door korter te werken of een minder zware functie te aanvaarden, zonder dat dit nadelig uitpakt voor uw pensioen.
Andersom mogen loonsverhogingen in de 5 jaren vóór ingang van het pensioen slechts in aanmerking worden genomen tot maximaal 2 procent boven de gemiddelde loonindex, tenzij het gangbare leeftijdsperiodieken of functiewijzigingen betreft. Als u dus een gangbare promotie krijgt mag het daarbij behorende hogere salaris volledig worden meegerekend voor uw pensioengrondslag. Een incidentele salarisverhoging kort voor uw pensioen echter niet.

In principe kan alleen een werknemer met 35 dienstjaren een maximaal pensioen opbouwen. Om een pensioentekort (gedeeltelijk) aan te vullen, kan de werknemer ervoor kiezen om zijn bijdrage aan de pensioenregeling te verhogen. De werknemer mag echter slechts maximaal 50 procent van de pensioenpremie zelf dragen. Deze bijdrage mag bovendien niet hoger zijn dan 15 procent van het pensioengevend loon. Indien de bijdrage van zowel de werknemer als de werkgever in totaal 12 procent van het pensioengevend loon bedraagt, mag de werknemer dus maximaal 6 procent bijdragen. Draagt de werknemer op basis van de pensioenregeling 4 procent bij, dan kan hij ervoor kiezen om nog 2 procent extra bij te dragen om een eventueel pensioentekort aan te vullen. De bijdrage van de werknemer kan worden afgetrokken bij de berekening van de loon- en inkomstenbelasting. Let wel, laat de werkgever de bijdrage inhouden voordat de inhouding van de loonbelasting plaatsvindt. Dan kunt u optimaal gebruik maken van deze regeling.

Op dit moment wordt gesproken over de verhoging van de leeftijd voor de AOV naar 65 jaar. Wanneer de leeftijdsgrens inderdaad wordt verhoogd, zal hoogstwaarschijnlijk ook de leeftijdsgrens voor de opbouw van andere pensioenen worden verhoogd.

De auteurs zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Mens & Werk

Andere technologie, andere taken

Veel bedrijven en organisaties zijn aan verandering toe. Op hoog niveau wordt er jarenlang gebrainstormd over het inzetten van veranderingsprocessen en de manier waarop dat moet plaatsvinden. Voor medewerkers hebben veranderingen grote gevolgen en een veranderingsproces moet duidelijk zijn voor iedereen. De veranderingsprocessen die men in werking zet gaan niet vanzelf. Daar moet een goed en daadkrachtig verandermanagement voor worden ingezet.

Tekst: Judice Ledeboer

Grote veranderingen vinden vooral plaats bij bedrijven die de technologie binnen hun bedrijf willen vernieuwen, want de ontwikkeling op dat gebied gaat snel. Veel nieuwe technologie wordt met grote beloften geïntroduceerd en bedrijven willen meegaan met de tijd. Door de technologie van tegenwoordig is er veel veranderd op het gebied van werken. Men zou denken dat de werktaken veranderen, maar er is uit onderzoek aan de TU Delft naar voren gekomen dat werktaken niet op inhoudelijk noch op technisch vlak veranderen door het inzetten van technologie. Omgang met de nieuwe technologie moet echter geleerd worden en dat leidt nog wel eens tot negatieve reacties van het personeel omdat er inzet wordt gevraagd om die nieuwe technologie te leren. De typistes van vroeger, die op de ouderwetse typemachines hebben leren typen hebben allemaal moeten leren werken op computers. De vliegtickets werden vroeger met de hand uitgeschreven en nu kan men die tickets zelf via het internet bestellen. De ontwikkeling op technisch gebied gaat maar door en soms niet meer bij te houden. De ene verandering is net doorgevoerd en de volgende verandering wordt alweer aangekondigd. En dat is wat werknemers als onprettig en onrustig ervaren. Men heeft altijd te maken met mensen en de sociaal/emotionele reacties van mensen en niet iedereen houdt van veranderingen en dan weer veranderingen en weer veranderingen.

Het komt ook voor dat de nieuwste techniek niet voldoende 'geïntegreerd' wordt in een organisatie. Als een bedrijf 'technische' diensten aanbiedt moet zo'n bedrijf er wel voor zorgen dat het op dat gebied 100 procent goed loopt. Als er in die techniek iets niet goed gaat krijgen andere afdelingen daar ook mee te maken, zoals de telefonistes, de buiten- én binnendienst. Klachten stromen binnen, maar wat kan men doen als de techniek waar het bedrijf eigenlijk afhankelijk van is niet goed functioneert? Daarom moeten organisaties zich bewust zijn van de mogelijkheden van de technologie die zij willen gebruiken in het bedrijf.

Zoals iedere keer gaat het weer om een goede communicatie. Als men niet weet hoe de technische apparatuur gebruikt moet worden, wat de stappen zijn bij storingen, wie de eerste meldingen van storingen krijgen e.d. dan is er een probleem. Werknemers die met nieuwe technieken moeten werken verliezen vertrouwen in de nieuwe techniek, verliezen het geduld, krijgen problemen met de tijd (krijgen werk niet af door een storing) en dan neemt de spanning toe. Deze factoren moeten ook worden meegenomen in het veranderingstraject. De werknemers moeten dus goed begeleid worden in het gebruik van de nieuwe techniek en ze moeten ook begrip kunnen tonen voor problemen, die zich vooral in het begin voordoen. Functioneert echter de technische dienst niet goed, dan kan er van alles gevraagd worden van de andere afdelingen, maar die zullen alleen maar gefrustreerder raken. Elke afdeling binnen een bedrijf heeft met elkaar te maken en ze zijn zelfs op sommige punten heel erg afhankelijk van elkaar.

Bij veranderingen wordt er altijd veel van medewerkers gevraagd, maar ze moeten wel goed worden begeleid in het vervullen van hun taken. De managers zullen daarop moeten anticiperen. Medewerkers kunnen ook murw raken van alle veranderingen en die werknemers zijn dan dikwijls moeilijk op gang te krijgen, want het is de 'zoveelste' keer dat er veranderingen zijn en ze zijn de veranderingen beu. De technologie én de crisis dragen bij aan veel veranderingen op dit moment en ook de staatkundige veranderingen op de eilanden zorgt voor onrust bij veel instanties. Duidelijkheid over taakverdelingen geeft iedereen gerichte taken.

De ontwikkeling in de technologie zal blijven doorgaan. Het helder maken van de verantwoordelijkheden, waarbij iedere afdeling ervoor moet zorgen dat die goed loopt, is een vereiste. Het spreekt voor zich dat iedereen zijn best moet blijven doen om een verandering tot een succes te maken. Dat vraagt een goede samenwerking, heldere communicatie en vooral veel begrip.

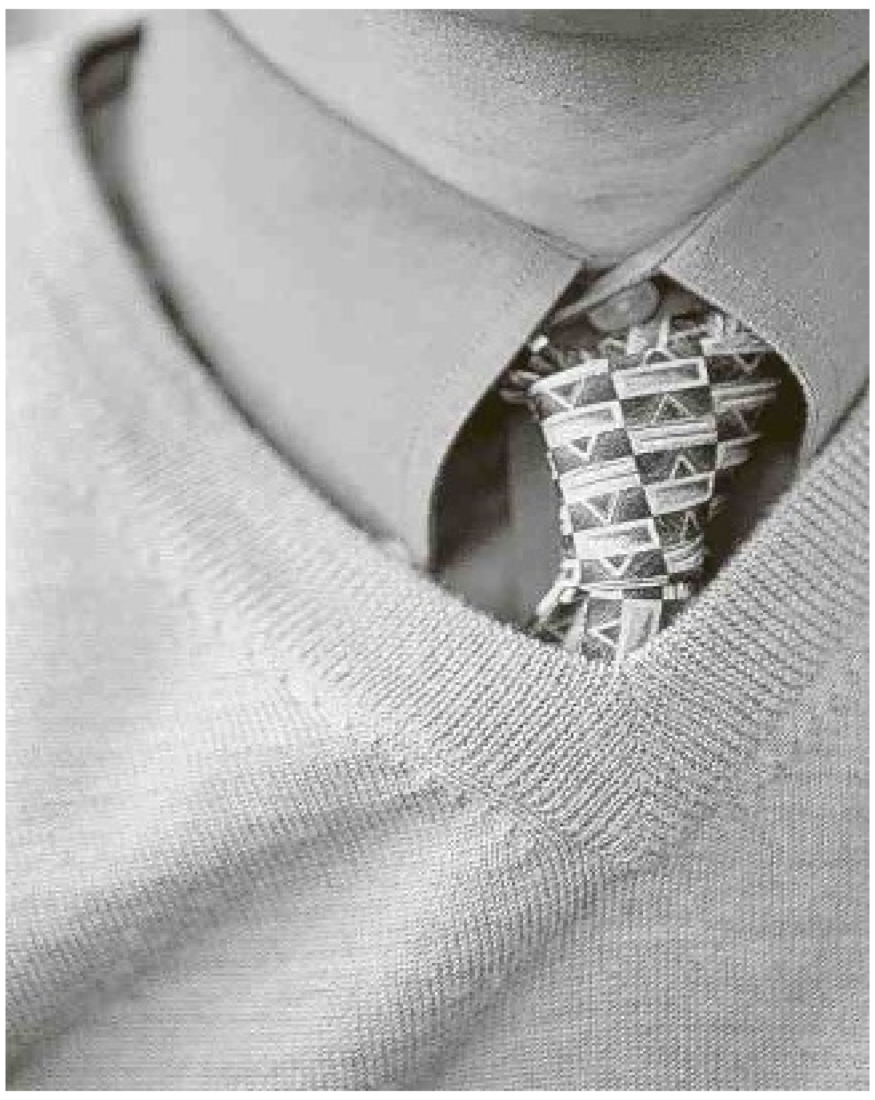

Marketing

Wij herkennen ons hier niet in...

De vakantievierende sympathieke Nederlandse man en zijn vrouw vermaakten zich opperbest. Het dagdromen was al begonnen; een stukje grond, een leuk huisje en met de pensioeneuro's genieten van de oude dag. Ze bestelde nog een rondje.

Tekst: Marcel Truyens

Ik voelde me wat ongemakkelijk want het was al het zoveelste drankje dat ze me aanboden. Maar, zo werd mij verzekerd, beter hier dan in Nederland, daar zou zo'n zelfde rondje minstens het dubbele kosten. En ze vonden het zo leuk eens met iemand te praten die hier al wat langer woonde. Dus vertelde ik vol trots nog meer positieve verhalen over ons geweldige eiland en als vanzelfsprekend meed ik de gevoelige onderwerpen als criminaliteit, milieu, overheid, onderwijs, economie...

Veel bedrijven en organisaties hebben dezelfde neiging: benadruk het goede, overdrijf het desnoods en beloof dat het allemaal fantastisch is, of dat het in elk geval geweldig wordt. Het is verklaarbaar gedrag: iedere man weet dat het vele malen prettiger is om je 'nat' te scheren dan met een apparaat, maar als er iemand per se een elektrisch scheerapparaat wil kopen dan ga je als verkoper van die dingen niet vertellen dat hij zo'n machientje maar beter niet kan kopen. Redelijk onschuldig en zolang de verkoper maar geen aperte leugens vertelt is er niets aan de hand. Je wordt er tenslotte niet ziek van.

Iets dergelijks doet zich ook voor op de markt voor zogenaamde cholesterolverlagende voedingsmiddelen. Gewoon gezond en gevarieerd eten, niet roken, bewegen en matig drinken levert een veel groter effect op dan de zogenaamde cholesterolverlagende voedingsmiddelen. Aan de andere kant het schaadt u - behalve uw portemonnee - niet, zo lijkt het.

Bedenkelijker wordt het als het gaat om voedingsmiddelen, drank en rookwaren waarin allerlei toevoegingen zitten. De sigarettenindustrie heeft zijn gebruikers jarenlang bedonderd met pseudowetenschappelijke onderzoeken die de gevaren van roken ontzenuwden en slechts tamboereerden op de positieve effecten van roken. Iets dergelijks lijkt zich ook al jaren voor te doen in de voedingsmiddelenindustrie: de gevolgen voor de gezondheid van het gebruik Aspartaam (tegenwoordig ook Neotaam) als vervanger van suikers in voedingsmiddelen en (fris)dranken worden volgens critici zwaar onderschat. Het is een neurologisch gif waar mieren dood aan gaan, waar je alleen maar meer van gaat eten, je krijgt er tumoren van, je wordt er depressief van en krijgt hoofdpijn, de kans op miskramen neemt toe en het beschadigt je oogzenuw, aldus de critici. Intussen wil de hele wereld alleen maar horen dat je er niet dik van wordt en de fabrikanten vertellen ons dat dus: 'light', 'Max', 'Zero', 'Ultra Light', 'Low fat'...

Maar het kan veel erger. Vooral monopolisten en overheden hebben daar last van: ontkennen. We zitten dan niet meer op het niveau van de negatieve dingen niet vertellen, maar op regelrechte geschiedvervalsing, ook wel liegen genoemd.

De persvoorlichter van de Nederlandse Spoorwegen heeft geen gemakkelijke baan. Bij het eerste herfstblaadje duvelt de gehele dienstregeling in elkaar, gaat het daarbij ook nog sneeuwen of - nog erger - vriezen dan staat tout Nederland tot diep in de nacht te koukleumen op een tochtig perron of overnacht in de gymzaal van pak hem beet Stompetoren. En wat zegt de man: "Wij herkennen ons hier niet in", ofwel een ordinaire ontkenning.

Iets dergelijk kennen we hier ook: "Het is niet bewezen dat het onze olie was. Die olie kan ook geloosd zijn door een voorbijvarend schip." Wat een zinloos gedraai. "We hebben een druktank, maar die doet het niet want ik heb begrepen dat die is gesaboteerd. Ik ben persoonlijk op zoek naar de daders." Twee weken later: "Hij doet het, ik ga hem feestelijk openen. We zijn nu bezig met het bedienend personeel. Da's nog niet gekwalificeerd. Maar we hebben een werkende druktank." Duhhh. "Onze overheid heeft geen, ik herhaal, geen financieel probleem". Proest. Leugen.

Grote industrieën hebben die neiging ook: zo heeft de financiële industrie - ooit het 'toonbeeld' van soliditeit - een zogenaamde waakhond gekregen omdat men de neiging om haar klanten te beduvelen maar niet kon onderdrukken. De farmaceutische industrie is ook zo'n voorbeeld, een branche die door middel van allerlei regels weerhouden moet worden van het doen van valse beloften.

Maar vooral monopolisten kunnen zich dit gedrag veroorloven. De klant heeft toch geen keuze. Dus of u zich nu bedonderd voelt of niet, u heeft het maar te doen met de NS, de SVB, de Isla, de overheids-nv of een of ander ministerie.

In alle andere gevallen heeft u een keuze. Fabrikanten begrijpen dat steeds beter. Liegen en halve waarheden vertellen heeft geen zin. Sterker nog, een onbeduidend schroefje in uw auto dat een kans kent op afbreken van 1 procent, kan voor een fabrikant aanleiding zijn alle auto's wereldwijd terug te roepen naar de garage waar het schroefje gratis, preventief wordt vervangen. Klanten waarderen dat. Fabrikanten melden dit soort acties in de pers en zien het vertrouwen in hun merk groeien.

Ondernemers op Curaçao hebben de neiging om ook wel eens wat meer te beloven dan ze kunnen waarmaken. Wij reclamemakers kunnen de beloften die ondernemers willen adverteren zelden controleren, maar onze ethische normen zeggen dat liegen niet mag. De praktijk zegt dat dit dodelijk is.

Wees dus altijd helder en duidelijk en denk niet door 'slim' te zijn op termijn iets te kunnen winnen. De consument rekent u daar uiteindelijk altijd genadeloos op af.

De sympathieke gebruinde vakantieganger keek mij nog eens goed aan en vroeg: "Maar Marcel, je gaat me toch niet vertellen dat er hier helemaal niets mis is?" "Nou", begon ik, "het kan weleens voorkomen dat..."

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

**Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com
W| www.stradius.com**

Boeken

Scrum voor Dummies

Scrum is een praktische projectmanagementmethode waarbij met multidisciplinaire teams door middel van korte sprints een project stap-voor-stap wordt afgerond.

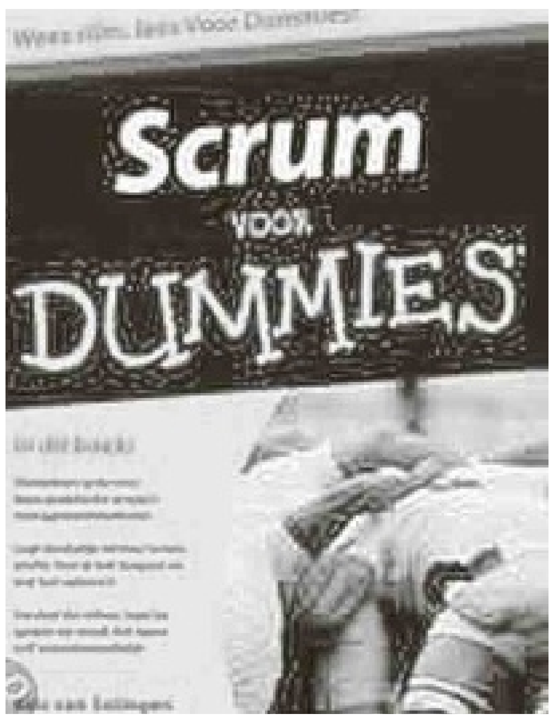

Samenwerking, communicatie, teamgeest en uiteindelijk de voldoening van een gezamenlijke prestatie, daar draait het om. De term 'Scrum' is afkomstig uit de rugbysport en doelt op de momenten dat het hele team inhaakt om als één man de tegenstander weg te duwen. Scrum is begonnen in de software-ontwikkeling, maar kan inmiddels ook worden toegepast binnen andersoortige projecten.

'Scrum voor Dummies' is een praktische, toegankelijk geschreven handleiding die precies uitlegt wat de Scrum-methodiek inhoudt. Behandeld wordt welke regels gevolgd moeten worden, welke rollen er zijn te verdelen, hoe Scrum in de praktijk voor uiteenlopende projecten kan worden toegepast en wat u kunt doen om het project te laten slagen.

Het boek bevat vele tips, adviezen en best practices - geschikt voor iedereen die met Scrum te maken krijgt.

Michael Franken is Certified Scrum Trainer in Nederland.

Titel: Scrum voor Dummies
Auteur: Michael Franken
Uitgever: Pearson Benelux
EAN: 9789043024037

Business Agenda

Curaçao

7 december: GrowthCLUB planning workshop
In deze workshop plannen ondernemers en managers hun volgende kwartaal. Voor meer informatie en aanmeldingen, bel 737-0956 of mail dutchcaribbean@actioncoach.com

3 december: 6 Steps to a Better Business
Tijdens deze workshop leren ondernemers de 6 stappen naar een succesvol bedrijf dat werkt zonder de eigenaar. Van 18.30 - 21.00 uur.
Om deel te nemen kunt u bellen naar 737-0956 of mailen naar dutchcaribbean@actioncoach.com

7-8 december: Symposium en Masterclass Pedagogiek
Stichting StepAhead Curaçao organiseert een symposium gecombineerd met een masterclass over pedagogiek (opvoeding). Uiteenlopende onderwerpen komen aan bod zoals informatie-uitwisseling, wetenschappelijk kader, de voor- en nadelen van verschillende opvoedingsstijlen, best practices en tools om de opvoeder te versterken.
Het symposium is bedoeld voor opvoeders in de breedste zin van het woord; ouders, leerkrachten, wijkoranisaties, beleidsmakers, vrijwilligers enzovoorts.
Meer informatie: www.stepaheadcuracao.com
Projectcoordinatie: Saskia van der Meer, tel. 525-5901
e-mail: info@stepaheadcuracao.com

Eerste maandag van de maand: TGIM.
Thank God it's Monday is een informeel business happy hour. Iedere eerste maandag van de maand bij de Nettobar, Breedestraat, Otrobanda.
Van 17.00 tot 20.00 uur.

Aruba

14 december: GrowthCLUB planning workshop
Vrijdag 14 december is er de tweede GrowthCLUB op Aruba. In deze workshop plannen ondernemers en managers hun volgende kwartaal.
Voor meer informatie en aanmeldingen, bel 564-3577 of mail davemartinus@actioncoach.com

Internationaal

28-29 november: Handelsmissie InterExpo
Wat hebben duurzaamheid, Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk met elkaar te maken? Die vraag staat centraal tijdens de handelsmissie die InterExpo en Tanja Fraai organiseren. De handelsmissie bestaat uit een congres en een match-making waarbij partijen elkaar doelgericht ontmoeten.
Tijdens het congres belichten 25 sprekers het thema duurzaamheid, waaronder oud-minister Ernst Hirsch Ballin, europarlementariër Gerben Jan Gerbrandy en Atzo Nicolaï, directeur DSM Nederland. Wilbert Stolte, Rijksvertegenwoordiger voor Bonaire, Saba en Sint-Eustatius staat stil bij de nieuwe status van de drie eilanden en spreekt over de toekomst van de band met Nederland. Daarnaast is er aandacht voor de fiscale wetgeving op de zes eilanden en de mogelijkheid om vanuit Nederland zaken te doen. Ook de kwaliteit van het bestuur als voorwaarde voor een duurzaam bestuur staat op de agenda.
Locatie: ART Hotel in Eindhoven.
Meer informatie: www.interexpo.biz

28 - 30 november: Annual Conference on the Caribbean & Central America
Voor de 36e keer organiseert CCAA (Caribbean Central American Action) deze conferentie. Doel is om publiek en private sector bij elkaar te brengen om te discussiëren over handel, economische en politieke issues, om onderling begrip te creëren voor de aandacht voor de regio.
Meer informatie: www.c-caa.org
Locatie: Intercontinental New Orleans, LA, USA.

5 - 7 december: MITM Americas 2012
De 18e editie van MITM Americas, Meetings and Incentive Travel Market 2012 wordt gehouden in Panama City. Gesponsord door Panama's Tourism Authority. Bedoeld voor de zakelijke reiswereld.
Locatie: Panama City, Panama.
Contact : http://www.mitmamericas.com
Meer informatie: Gisela Matamoros (gsar@gsa-mark.com). Tel. +34 91 541 43 08.
Fax: +34 91 542 07 00.

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa.
Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom bij napa@amigoe.com.

Beroep onder de loep

Myrurgia Mutueel: Pedagoog en studie-assistent

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Myrurgia Mutueel. Zij is pedagoog en werkt als studie-assistent bij Kolegio Alejandro Paula (KAP), het voormalige PSC.

Wat houdt je beroep in?
"Wat ik doe als studie-assistent is leerlingen helpen met vakken waarmee ze moeite hebben omdat ze een taalachterstand hebben wat het Nederlands betreft. Dat doe ik voor alle lesstof behalve die van de excacte vakken. In veel gevallen gaat het om kinderen uit onder meer Haïti, de Dominicaanse Republiek en zelfs Italië. Maar ook Curaçaose leerlingen hebben soms moeite met de Nederlandse taal. De functie van studie-assistent moet niet verward worden met leraren-assistent en het is ook geen huiswerkbegeleider. Een leraren-assistent helpt mee gedurende de lessen en bij huiswerkbegeleiding maakt de leerling zijn of haar huiswerk onder toezicht. Deze leerlingen beheersen in principe de stof al. Wat ik als studie-assistent samen met de leerlingen doe, is de stof helemaal opnieuw doornemen. De stof stukje bij beetje behandelen tot de leerling die begrijpt. Als er meerdere leerlingen met hetzelfde vak problemen hebben, dan doe ik dat in een groep en in andere gevallen kan het ook één op één."

Hoe lang ben je al studie-assistent?
"Sinds 2008. Daarvoor was de functie een paar jaar vacant. Toen ik uit Nederland kwam ben ik eerst bij Feffik (Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon) gaan werken. Na een tijdje was ik toe aan iets anders en ben zo bij KAP terechtgekomen. In het begin was het best een uitdaging, want in vakken als geschiedenis en talen was ik goed, dus die stof beheers ik al goed. Maar een vak zoals bijvoorbeeld scheikunde heb ik niet gehad, maar nu moet ik toch de leerlingen daarmee helpen. Dus moest ik ook die stof doornemen zodat ik die aan hen kon uitleggen. Maar gelukkig gaat dat mij steeds gemakkelijker af. En is deze baan mij op het lijf geschreven."

Wat is het vervelendste dat je in je beroep hebt meegemaakt?
"Ik vind het heel vervelend als ik een afspraak met een leerling heb en deze wegblijft, zonder te hebben afgezegd terwijl in deze moderne tijden van sms, mobiele telefoon, e-mail en Facebook dat heel gemakkelijk is. Ik zie dat als verspilling van kostbare tijd, want in die tijd had ik een andere leerling kunnen helpen. Verder vind ik het heel sneu wanneer het een kind, ondanks alle werk dat we samen verzetten, toch niet lukt om een voldoende te halen. Mensen in de omgeving, zoals ouders, zijn dan ten onrechte van mening dat het aan het kind ligt omdat dit niet voldoende zijn of haar best doet."

Wat is het leukste dat je in je beroep hebt meegemaakt?
"Ik had een keer een leerling die een dikke onvoldoende had voor geschiedenis. Die haalde steeds tussen de 3 en de 5 voor proefwerken. We hebben samen heel intensief gewerkt en de leerling haalde 8,5 en kreeg uiteindelijk een voldoende op het rapport. Elk jaar worden er op Kolegio Alejandro Paula awards gegeven aan leerlingen die bijzonder goed gepresteerd hebben en in dat jaar werd voor het eerst ook een award gegeven aan een docent. Ik ontving die award vanwege de vooruitgang die ik samen met die leerling had geboekt."

Waarom is studie-assistent het leukste beroep dat er is?
"Ik zie in mijn werk als studie-assistent dat ik een soort reddingsboei in ruwe zee ben voor de leerlingen. Ik ben hun laatste strohalm. Eén van mijn leerlingen bijvoorbeeld komt uit St. Maarten en was daar een uitstekende leerling. Die was niet gewend om te falen, dus die vond het heel erg dat het op Curaçao niet zo goed ging op school. Maar toen we samen gingen werken zag ik haar helemaal opbloeien toen er weer uitzicht was op een mogelijke verbetering. Wanneer het ook daadwerkelijk beter gaat met een leerling geeft dit nog meer voldoening."

Wat was je graag geweest als je geen studie-assistant was?
"Behalve pedagoog ben ik ook schrijver, dichter en ontwerp ik meubels. Als ik niet als studie-assistent werkzaam zou zijn dan zou ik meer bezig zijn met de genoemde activiteiten of misschien iets op tv. Hoe het ook zij: ik zou zeker daarnaast met jongeren bezig zijn. Het is echt mijn roeping geworden. Een tijd geleden had ik een klusje met 'public relations' en er was daarna de mogelijkheid om dat te blijven doen. Maar ik heb er toen voor gekozen lekker bij mijn 'kinderen' te blijven."

Bestemming Curaçao

Zoveel mogelijk op het strand

Naam:
Caroline Story
Komt uit:
Londen, Engeland
Business or Pleasure?
Business
Duur verblijf:
Drie maanden
Verblijft bij:
Pietermaai Smal Appartments en daarna een huis op Piscadera Bay.

Caroline Story is de afgelopen drie maanden op Curaçao geweest in verband met het filmen van Tula, The Revolt, een film over het slavenverleden van Curaçao waar onder anderen Obi Abili (Groot-Brittannië), Danny Glover (Verenigde Staten), Giovanni Abath (Curaçao) en Albert Schoobaar (Curaçao) in spelen.
Als production designer was Caroline belast met het visuele deel van de film. Zo koos ze onder meer de filmlocaties uit en richtte ze locaties in. "Toen ik benaderd werd voor deze film had ik nog nooit eerder van Curaçao gehoord. Ik heb dus even research moeten doen en was aangenaam verrast toen ik de foto's zag op de website van CTB. Het zag er mooi uit en ik werd heel enthousiast om te komen."
Tula, The Revolt werd voornamelijk in Banda'bou gefilmd, dus Caroline bracht daar veel tijd door voor haar werk. "Ik kwam op een vrijdagavond aan op Curaçao en zaterdag zat ik al om zeven uur 's morgens in een auto waarmee we heel veel locaties bezochten. Ik heb echt heel veel mooie plekken gevonden. Ik heb er hard aan gewerkt om al dat mooie wat ik zag via de filmbeelden over te brengen aan de filmbezoekers."
Maar ook in haar vrije tijd was Caroline het liefst op het westelijke gedeelte van het eiland. Caroline: "We zijn een paar keer gaan zeilen, dus ik ben ook een paar keer naar Caracasbaai geweest. Maar de mooiste stranden zijn toch op Banda'bou. Meestal was ik op zondag voor een deel van de dag vrij en die tijd bracht ik zoveel mogelijk door op het strand. Porto Marie en Cas Abou behoren tot mijn favoriete stranden op het eiland. Verder ben ik ook bij Kokomo Beach geweest."

Caroline zegt zeker terug te willen komen wanneer de film op Curaçao in première gaat. "Mijn vriend is al geweest tijdens mijn verblijf en die wil zeker een keer terug. Mijn ouders en mijn broer konden nu helaas niet komen, dus hoop ik dat ze ten tijde van de vertoning van de film wel mee kunnen. Ik wil ze echt heel graag het eiland laten zien. Daarnaast heb ik gedurende mijn verblijf op Curaçao een aantal fantastische mensen ontmoet en die moet ik gewoon nog een keer zien."
Caroline noemt twee punten wanneer haar gevraagd wordt om ook een beetje kritisch te zijn over Curaçao. "Het 'later komen dan de afgesproken tijd', schijnt typisch iets van het leven op een eiland te zijn en dat was een behoorlijke uitdaging om daarmee om te gaan tijdens het maken van de film. Punctualiteit is namelijk heel belangrijk wanneer het gaat om het schieten van een film. Het tweede kritische punt dat ik wil noemen, is de vervuiling. De bewoners van Curaçao moeten zuiniger op hun eiland zijn en het schoon houden. Dat er een olieraffinaderij pal in het midden van zo'n mooie omgeving staat, vind ik echt te gek voor woorden, maar ik begrijp dat het van grote economische waarde is. Dus daar doe je niet zoveel aan. Maar het vuil dat rondslingert; daar moeten de eilandbewoners wel meer op gaan letten. Ze moeten hun rommel opruimen als ze ergens zijn geweest en weer weggaan."

15 jaar Werelderfgoed

Raygen Zuiverloon: 'Trademark Punda'

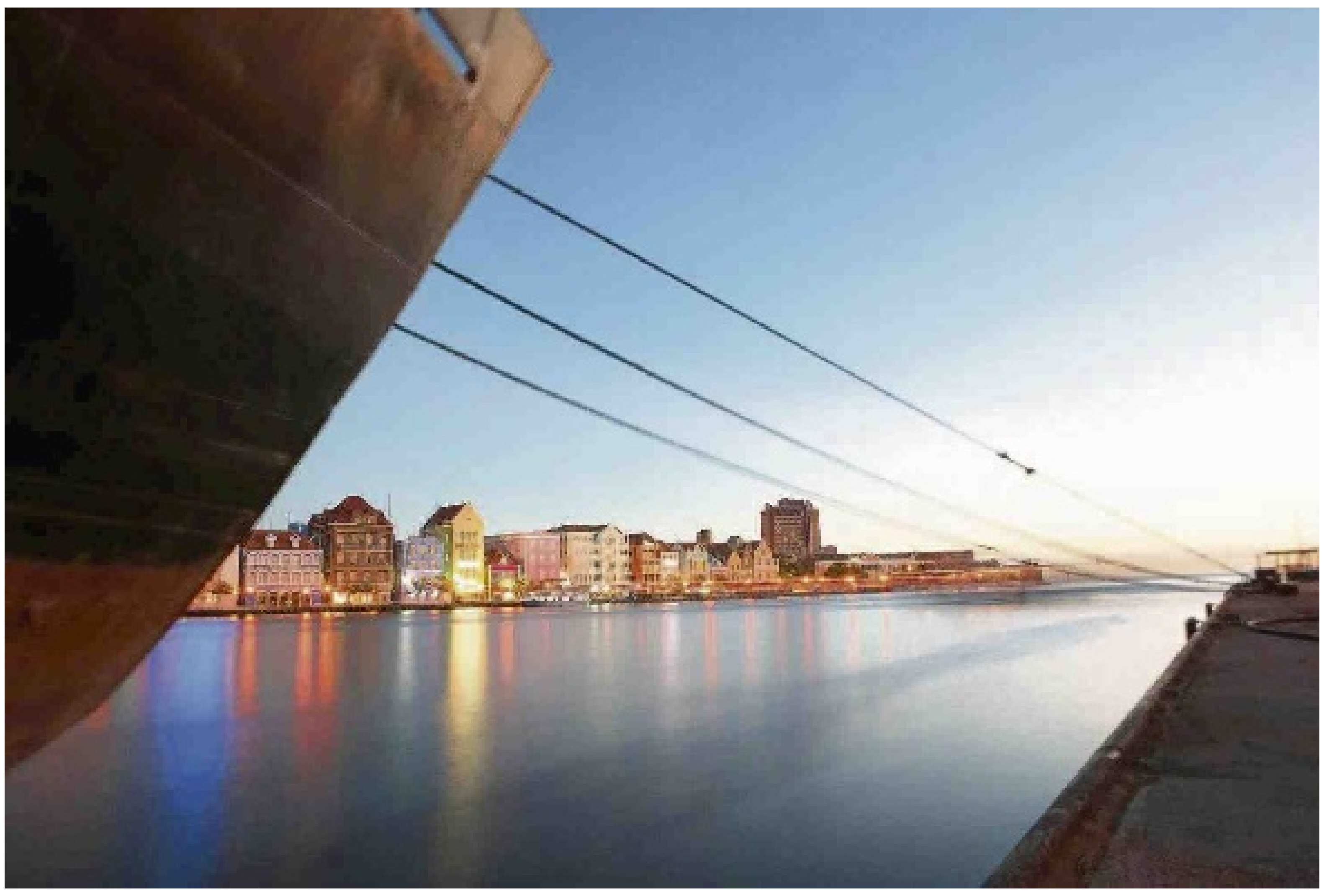

Punda, mooie gekleurde panden aan de Handelskade, de oudste synagoge van de Nieuwe Wereld midden in de binnenstad, gezellige terrasjes, een drijvende groente- en fruitmarkt, een diversiteit aan winkels en nog veel meer. De binnenstad staat op 4 december 2012 vijftien jaar op de lijst van Unesco als wereldwijd beschermd monument. Deze week vertelde Raygen Zuiverloon, directeur van de Downtown Management Organization (DMO), vol passie over onze binnenstad.

Tekst: Naomi Walcott

DMO vertegenwoordigt de winkeliers in Punda. Voor hen is het van belang dat Punda er aantrekkelijk uitziet en bezoekers aantrekt. Dat Punda erkend is door de Unesco als monumentenstad, is voor de stad een toegevoegde waarde. Die status is prestigieus en trekt bezoekers aan, zo meent Zuiverloon. Het voortbestaan van de winkels en horecagelegenheden in Punda is afhankelijk van de mensen die de stad bezoeken en daar inkopen doen.

Punda visitekaartje

De uitstraling van Punda staat hoog op de prioriteitenlijst van de DMO. Zo lobbyt de DMO voor een schone binnenstad, dat er meer politieagenten op straat komen om het gevoel van veiligheid te vergroten, voldoende parkeergelegenheid voor bezoekers, het netjes en veilig achterlaten van werkzaamheden aan bijvoorbeeld het rioleringssysteem en nog veel meer. Volgens Raygen Zuiverloon zou de uitstraling van Punda niet alleen op DMO's lijst zo hoog moeten staan, maar ook op die van de overheid en vele andere organisaties die er baat bij hebben. "Punda is ons visitekaartje, het is een van onze trademarks", zegt hij. "De afbeelding van de mooie gekleurde panden aan de Handelskade is herkenbaar voor Curaçao en wordt door vele organisaties gebruikt om mensen aan te trekken. Ook het feit dat Willemstad op de lijst van de Unesco staat, wordt door velen als marketing tool gebruikt. De Unesco is een wereldwijde organisatie en dat wekt bij potentiële bezoekers hun interesse op. Zij willen graag onze binnenstad bezoeken. Er moet dan wel voor gezorgd worden dat deze bezoekwaardig blijft; dat betekent onder meer dat Punda er aantrekkelijk en verzorgd uit moet zien."

Behoud nominatie

"Willemstad staat op de lijst van de Unesco omdat het een mooie stad is, met unieke panden. De panden die zo kenmerkend zijn voor onze binnenstad, moeten worden onderhouden als we op de lijst willen blijven staan. Onderhoud kost geld, vooral voor panden die zo dicht bij de zee staan." Volgens Zuiverloon is voldoende economische bedrijvigheid in Punda van belang om de pandeigenaren in staat te stellen voldoende inkomsten te vergaren, om deels daarmee de panden te onderhouden. Bovendien is er volgens Zuiverloon een goedwerkend controle-orgaan nodig, dat daadwerkelijk nagaat of de panden onderhouden worden om de uitstraling van Punda te bewaren. Er zijn namelijk vele pandeigenaren die hun panden regelmatig onderhouden, maar lang niet allemaal. Zo loop je door een steegje met enkele mooie panden en opeens staat er één dat in negatieve zin opvalt, vanwege de slecht onderhouden staat. Dat moet volgens hem niet kunnen. "Het heeft weinig zin om op de lijst van de Unesco te staan, als we onze stad niet onderhouden en voldoen aan bepaalde standaarden."

Invloed overheid

De overheid is de laatste tijd bezig met opknapwerkzaamheden in Punda. Zo wordt het rioleringssysteem vervangen en wordt het Wilhelminapark opgeknapt. Zuiverloon is blij met deze werkzaamheden, die op lange termijn Punda ten goede moeten komen. Volgens hem kan er echter nog veel meer gedaan worden voor Punda als er vanuit de overheid en andere organisaties zoals de DMO, een actieplan wordt gemaakt en dit structureel wordt uitgevoerd. Hij ziet verder nog voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor onze binnenstad. Denk aan wonen op de bovenverdiepingen van de winkelpanden, het aantrekken van bekende ketens, gezellige kindvriendelijke verzamelplaatsen voor gezinnen en zo kan hij nog langer doorvertellen. Dit vereist een gestructureerde planning. Volgens Zuiverloon wordt er nog te veel ad hoc gewerkt en zou het beter zijn om met een gezamenlijke visie te werken aan een meerjarenactieplan, om ervoor te zorgen dat onze binnenstad haar imago en haar positie op de wereldranglijst van beschermde monumenten behoudt.

Bedreigingen

Rond Curaçao is een wildgroei van winkels en horecagelegenheden. De gemiddelde populatie en het loon zijn echter niet gestegen. Het percentage toeristen is ook amper gestegen. Deze factoren vormen volgens Zuiverloon een bedreiging voor Punda. "Er wordt extra moeite gedaan om bezoekers naar de binnenstad te trekken, maar de DMO kan dit niet alleen doen. Er moet op een breder vlak gewerkt worden aan het imago van Punda, niet alleen om bezoekers te trekken, maar ook investeerders. Punda is uiteindelijk onze binnenstad, waar ook vele belangrijke overheidsorganen aanwezig zijn en dat verdient meer aandacht."

MKB

Opleiden in eigen huis

Bedrijfsopleiding bij CDM

De economische groei is sterk afhankelijk van de mate waarin een land innovaties weet te benutten en investeert in onderwijs, onderzoek en ontwikkeling. Stilstaan in kennisinvestering is achteruitgang. Bij de Curaçao Drydock Company Inc. (CDM) wordt vanuit deze invalshoek voortvarend te werk gegaan.

Tekst: Gofrie van Lieshout

Vakmanschap is de sleutel tot succes. Met de juiste vakmensen in huis wordt de basis voor een gezonde toekomst gelegd. Maar soms hapert de instroom. Kwalitatief of kwantitatief. Zelf opleiden is dan een mogelijkheid. De heer Rodrigues, human resources manager bij CDM, licht de motivatie van deze keuze toe en schetst hoe CDM dit aanpakt.

CDM

CDM telt 300 vaste medewerkers, 200 flexibele krachten en gemiddeld zo'n 100 mensen van buiten Curaçao die voor specialistisch werk tijdelijk zijn aangetrokken. Om de continuïteit te verzekeren is CDM zelf gaan opleiden: pipefitters, steelworkers, mechanics, lasser/brander, straler/spuiter en crane drivers worden op het terrein van Dòk bij de bedrijfsschool opgeleid tot professionals. In april van dit jaar organiseerde de organisatie nog een open dag om geïnteresseerde jongeren aan te trekken voor de combinatie opleiding en werk. De belangstelling was groot, ruim 200 geïnteresseerden kwamen een kijkje nemen. Na selectie konden 45 kandidaten aan de slag.

Werken en leren

Nieuwe leerlingen starten met een intensief theorietraject en na succesvolle afronding hiervan volgt een periode om de theorie in praktijk te brengen. Als ook dit goed gaat, krijgt de leerling een arbeidscontract voor een jaar en dit kan bij goed functioneren overgaan in een vast contract. Tijdens de hele training ontvangen de deelnemers een financiële vergoeding. De toelatingseis is een vooropleiding op minimaal niveau 3 van het voortgezet onderwijs en een maximum leeftijd van 25 bij aanvang van de opleiding. CDM is als leerbedrijf erkend door Kenteq, het kenniscentrum voor techniek in Nederland. Een bewijs dat er sprake is van een door de (Nederlandse) overheid erkende BBL-opleiding. BBL staat voor Beroepsopleidende Leerweg, een combinatie van werken en leren waarbij je in dienst bent van een erkend leerbedrijf. Op Curaçao is deze kwaliteitserkenning van leerbedrijven niet wettelijk vastgelegd.

Bedrijfscertificaat

Dankzij deze aanpak is momenteel de balans vraag - aanbod goed. Er is grip op de kwaliteit en het gewenste niveau is gegarandeerd. Van een beperkt toekomstperspectief doordat geslaagden een 'CDM-diploma' krijgen in plaats van een regulier diploma is geen sprake volgens Rodrigues. "Het gaat hier om vakmensen met een zeer brede basis die na 3, 4 jaar gewilde specialisten zijn. Ze kunnen wereldwijd aan de slag met een diploma en referentie van CDM. We hebben internationaal een goede naam". Ook intern zijn er voldoende mogelijkheden om zich inhoudelijk tot op hoog niveau verder te specialiseren of bij aanwezige capaciteit te groeien tot leidinggevende. De heer Ignecia, als trainingscoördinator ook aanwezig bij het gesprek, is daar een voorbeeld van. Als leerling 38 jaar geleden begonnen, behaalde hij diploma's op mbo-niveau, vervolgens hbo en tenslotte zijn docentenbevoegdheid.

Ambitie

CDM wil haar business gaan uitbreiden en het niet alleen bij reparatie houden, maar zich ook toeleggen op de bouw van schepen. Dit vraagt de nodige aanpassing en uitbreiding van het personeelsbestand. Geschat wordt dat wanneer de nieuwbouw van start gaat er behoefte is aan minstens 200 nieuwe vakmensen. Daar komt bij dat door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van medewerkers, er de komende vijf jaar nog eens 300 nieuwe, jonge mensen nodig zijn. Dat is de reden dat CDM alvast flink aan het werven en aan het investeren is. Plannen voor een maritieme bedrijfsschool worden momenteel uitgewerkt om de trainingscapaciteit te vergroten en te moderniseren. De bedrijfsschool zal zich in de toekomst niet alleen richten op het opleiden van eigen (lokale) mensen maar de capaciteit uitbreiden zodat vanuit de hele regio mensen hier een specialistische maritieme opleiding kunnen komen volgen.

Teruglopende VSBO instroom techniek 2009 - 2011

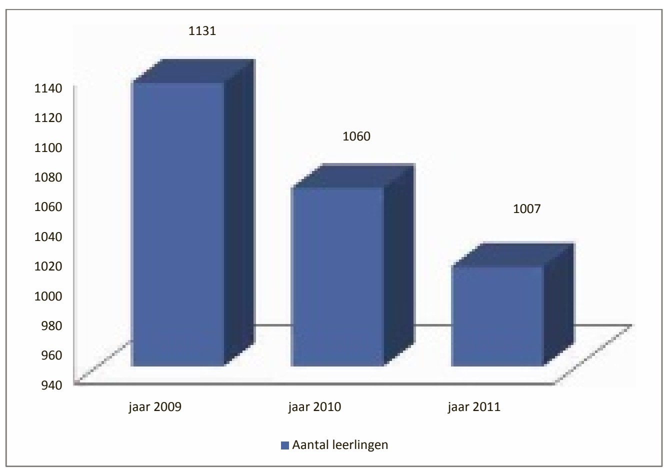

Samenwerking

Dit betekent echter niet dat er geen samenwerking met reguliere opleidingen mogelijk is, integendeel. Er is prima samenwerking met de rk mts inzake de werving en ook biedt CDM stageplaatsen voor studenten. Ook is CDM een actieve partner van KBB bij de organisatie van de Talent Competition Curaçao (TCC). Een competitie waarbij jongeren van een technische opleiding worden uitgedaagd om hun kennis in wedstrijdverband te demonstreren. Op deze wijze wordt een positieve bijdrage geleverd aan het imago van techniek. Een project dat mogelijk wordt gemaakt door het ministerie van Economische Ontwikkeling omdat de instroom van jongeren die kiezen voor techniek hard terugloopt, terwijl de vraag toeneemt. In de tabel is de teruglopende instroom te zien. CDM draagt bij in de vorm van inhoudelijke expertise, het beschikbaar stellen van de lokatie voor de finale en het verzorgen van een workshop voor de finalisten TCC Elektro.

Opleiden, publiek of privaat

Curaçao is niet uniek wat betreft het ontstaan van private opleidingen omdat het de overheid maar niet lukt de randvoorwaarden in te vullen en daarmee een publiek-private samenwerking te creëren. Door het ontbreken van middelen en structuur, maar genoodzaakt door een nijpende behoefte aan geschoold personeel, neemt het bedrijfsleven het heft zelf in handen. Een actie die in een behoefte voorziet en niet per se negatief hoeft te zijn. Een gezonde balans is een toegankelijk en kwalitatief regulier onderwijssysteem, aangevuld met gespecialiseerde private opleidingen voor de belangrijkste economische pijlers. Het is daarom zaak dat regels en bureaucratie die dergelijke initiatieven verhinderen minimaal zijn. Technische vooruitgang, ondernemerschap, onderwijs en onderzoek zijn absoluut noodzakelijk voor economische groei. En dus ook voor Curaçao.

KBB

Het KBB, het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao, heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.

KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt.

Gofrie van Lieshout is directeur van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB).

KENNISCENTRUM BEROEPSONDERWIJS BEDRIJFSLEVEN

Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 8402777 of kijkt u op www.kbbcuracao.com.

KBB is gevestigd aan Mahaaiweg 7.

Semperflorens 30 jaar:

'Exclusieve gordijnen en kaviaarlepel'

Het begon allemaal als een grap. De verkoop van stoffen van Laura Ashley: bloemetjes, bloemetjes en nog eens bloemetjes. Anna Clara van der Plank-Boom zag een gat in de markt, want ook op Curaçao was er begin jaren 80 vraag naar Europese stoffen voor in en om het huis.

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong

"De dag dat mijn winkel openging stonden de mensen in een rij buiten te wachten en in een paar dagen was ik uitverkocht", aldus Van der Plank. Ze noemde haar winkel Semperflorens en tot op de dag van vandaag is Semperflorens nog steeds een begrip en weet iedereen die op zoek is naar exclusieve stoffen de winkel, op de hoek van de George Maduroweg en Van Staverenweg te vinden. Men komt er vooral voor gordijnstoffen en gordijngarnituren, maar tegenwoordig kan men er ook bijzondere bijouterieën kopen.

Succes vanaf het begin

Al vanaf de opening van haar winkel was de winkel een groot succes. De onderneemster, toen nog een jonge moeder van drie kinderen, begon in een omgebouwde garage aan de Schottegatweg, achter het kantoor van haar man, notaris Marcel van der Plank. Maar na een jaar verhuisde ze naar het pand waar ze nog steeds zit. Er vonden wel een paar verbouwingen plaats in de loop der jaren. Eerst werd de winkel uitgebouwd en nu is de winkel weer wat kleiner. "In de jaren 90 kwamen al die massawinkels naar het eiland, die ook stoffen en serviezen verkochten en toen heb ik ervoor gekozen om me te richten op exclusieve designstoffen en daar komen de mensen voor", aldus Van der Plank.

De Laura Ashley-stofjes waren niet aan te slepen. "Stoffen met paarse en witte bloemetjes en witte met paarse bloemetjes. En daar maak je dan een combinatie van", vertelt Van der Plank met veel enthousiasme. Maar na een tijdje raakte de markt verzadigd en nam de vraag naar andere - exclusieve - stoffen toe. Het was in die eerste jaren schipperen met de tijd en aandacht tussen haar werk en haar jonge gezin. Ze kreeg veel hulp van de oma's en opa's van de kinderen en ze nam de kinderen soms ook mee naar de winkel, want de zaken gingen gewoon door. "Ik was natuurlijk behoorlijk gemotiveerd, anders was het mij niet gelukt. Ik vond en vind mijn werk nog steeds geweldig."

> Ik was natuurlijk behoorlijk gemotiveerd, anders was het mij niet gelukt. Ik vond en vind mijn werk nog steeds geweldig

Altijd up-to-date

Een extra last die er bij kwam was het opdoen van kennis van de materie, want eigenlijk was Van der Plank met een concept begonnen waar ze niet echt in thuis was. Door de jaren heen volgde ze diverse cursussen met betrekking tot interior design en begon ze in 1986 met een twee-jarige correspondentie-cursus interior design bij de ICS in Scranton, Pennsylvania en volgde ze later ook nog een textielcursus bij Detex. De onderneemster deed ook zelf de inkoop en zo reisde ze ieder jaar naar Europese beurzen, waar ze het exclusieve verkooprecht verkreeg voor bepaalde Engelse, Franse en Spaanse designstoffen en ze ging later ook serviezen van onder meer het bekende Engelse merk Wedgewood verkopen omdat daar vraag naar was.

'De een zijn dood is de ander zijn brood'. Dit gezegde was zeker van toepassing op de groei van de uit een grapje geboren winkel Semperflorens. Een paar grote bekende winkels, die het straatbeeld van het in die tijd chique Punda beheersten, sloten hun deuren, zoals juwelier Spritzer en meubelzaken, in vroegere tijden noemde men dit meubileringsbedrijven, als Mesker en Hollandia. "Er ontstond ruimte. Er waren geen leuke meubels meer te koop op Curaçao, maar met mijn gordijn- en meubelstoffen kon ik toch dat gat vullen", aldus Van der Plank.

Ze werkte samen met stoffeerderijen, had zelfs een eigen naai-atelier met personeel en ze had twee medewerkers in dienst. Semperflorens voorzag in de behoefte om mensen hun huizen smaakvol te kunnen stofferen en Van der Plank gaf en geeft adviezen op maat. "Iedereen wil iets anders. De een komt voor gordijnen, de ander voor een sprei en kussens."

Ook de verkoop van serviezen was een schot in de roos. Behalve serviezen waren er ook zilverwerk en kristalwerken te koop bij Semperflorens. "Ik maakte bruidstafels voor bruidsparen." Maar met de komst van de massawinkels, zoals Van der Plank die noemt, nam de vraag naar exclusieve serviezen af. "Die winkels hebben heel aardige, goedkope serviezen en toen ging men daar naartoe." Ze stopte met het in huis halen van grote voorraden servies, zilver- en glaswerk, maar biedt haar klanten nog steeds de mogelijkheid om via Semperflorens serviesgoed van bijvoorbeeld Wedgewood te bestellen. "Veel mensen kopen via internet, maar ik kan ook alles wat men wil hebben bestellen. Er hangt natuurlijk wel een prijskaartje aan."

Uitbreiding van assortiment

Rond 2000 begon Van der Plank met de verkoop van bijouterieën, die toentertijd immens populair werden. Van oorbellen en kettingen tot haarbijouterieën, de collectie in de winkel is enorm, maar haar grootste exclusiviteit is nog steeds dat er alles op het gebied van gordijnen te koop is in haar winkel. "Ik verkoop alles voor elk model van gordijnen. Alle soorten roedes, bandsoorten en haken en versierselen van gordijnen zijn bij ons te vinden, noem het maar 'gadgets' of 'juwelen' voor gordijnen." Inmiddels kan Van der Plank zich gerust 'expert' op het gebied van gordijnen noemen. "Iedereen heeft zijn eigen wensen en dan vertel ik wat er mogelijk is."

> We moeten allemaal zelf ons hoofd boven water zien te houden en dat is soms best lastig

Ze verkoopt ook nog steeds exclusief zilver- en glaswerk, zoals zilveren kaviaarlepels van het merk Arthur Price of England en glazen kaviaarschalen of een speciaal kristallen whiskyglas van het bekende glasmerk Dartington Crystals. Vol trots pakt Van der Plank de kaviaarlepel om te laten zien. Het is inderdaad een luxe artikel, maar dat is juist wat Van der Plank ook wil. Buiten op de gevel van de winkel staat ook niet voor niets: 'Semperflorens Exclusive Interiors'

Er is niet minder belangstelling voor luxe stoffen, maar Van der Plank merkt wel dat de mensen voorzichtiger zijn met hun uitgaven. Daar moet ze als onderneemster ook rekening mee houden en ze houdt geen dure stoffen meer op voorraad. Alles valt wel te bestellen. De voorraad stoffen die ze heeft is desalniettemin nog steeds zeer uitgebreid om haar klanten tegemoet te komen. "Alles wat je hier in de winkel ziet heb ik op voorraad", zegt ze.

Over het ondernemerschap is Van der Plank zeer uitgesproken en ze wil haar visie graag delen. "De overheid heeft, zolang ik ondernemer ben, de kleine ondernemer nooit geholpen", zegt ze. "We moeten allemaal zelf ons hoofd boven water zien te houden en dat is soms best lastig." Volgens haar is de koopkracht de laatste tijd behoorlijk afgenomen. "Er worden minder huizen gebouwd, er zijn minder projecten en dat voelen we. Het móet economisch weer aantrekken. Ik doe er alles aan om aandacht te trekken, maar zelfs reclame maken helpt niet altijd." Ze deelt haar ervaringen met anderen die zich bezighouden met interieurverzorging en die delen haar zorgen zegt ze. Van der Plank onderscheidt zich volgens zichzelf van anderen omdat ze zich vooral bezighoudt met woningen en niet met projecten. Daarom kan ze ook een grote voorraad stoffen in huis hebben.

Zuinig ondernemen

Een van haar stellingen omtrent het ondernemerschap is: 'Heb niet te grote overheadkosten en zorg ervoor dat je niet in een duur pand zit'. "Je moet als ondernemer je kosten laag houden, zuinig zijn met elektra bijvoorbeeld." Dat is ook de reden dat ze door de week alleen in de middagen van 15.00 tot 18.30 uur geopend is. "De klanten weten dat en zijn eraan gewend. Ik hoef de airco dan ook niet de hele dag aan te laten", legt ze uit. Ook het aangaan van leningen om een onderneming op te zetten kan tot grote problemen leiden. "Je moet klein beginnen en reserves opbouwen. En je moet geld opzij leggen om straks weer te kunnen inkopen", is haar advies. "En je moet op je uitgavenpatroon letten. Ik lig 's nachts niet wakker omdat ik de kosten niet kan betalen." Een ander punt waar ze andere ondernemers voor wil waarschuwen zijn de kleine lettertjes in de contracten. "Veel mensen lezen hun contracten niet goed en dan gaan ze de mist in."

Het vervelendste van het ondernemerschap vindt Van der Plank alles wat met de belastingen te maken heeft. "Zorg ervoor dat je alles voor de belastingdienst in orde hebt. Je moet overal handtekeningen voor vragen, want dan heb je bewijs dat je er geweest bent en zorg ervoor dat je alles op papier hebt. Je krijgt hoofdpijn van de belastingen. Ik laat alles afstempelen." Als tip geeft ze mee: "Je moet als ondernemer altijd eerst dat doen wat je het minst leuk vindt en dat wat je leuk vindt bewaren voor het laatst."

Toekomst

Het interessante van het ondernemerschap vindt Van der Plank het inkopen van stoffen en materialen en andere producten én het bezig zijn met de klant. "Ik vind het leuk om met mensen te praten en om advies te geven en dat de klant na afloop tevreden is." Nu de kerst er weer aankomt heeft Van der Plank allemaal speciale kerststoffen in huis gehaald. "Voor kleedjes, lopers over tafel of je knipt er stroken van en dan versier je de kerstboom ermee." De onderneemster die al meer dan dertig jaar haar hoofd boven water weet te houden is inmiddels grootmoeder, maar staat zelf nog iedere dag in haar winkel. "Ik heb een schattige kleindochter. Wie weet volgt zij mij later wel op."

> Ik heb een schattige kleindochter. Wie weet volgt zij mij later wel op